

УНІВЕРСИТЕТ імені АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ
КАФЕДРА ЄВРОПЕЙСЬКИХ І СХІДНИХ МОВ ТА ПЕРЕКЛАДУ

Робота допущена до захисту
Зав. кафедри
Зінукова Наталія Вікторівна
д. пед. н., професор

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

магістра

**«ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ПСИХОЛОГЕМ У РОМАНІ С. КІНГА «ГРА
ДЖЕРАЛЬДА» ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ»**

Здобувача
Самотуги Дар'ї Анатоліївни
ОПП Переклад (англійська)
Спеціальність 035 Філологія
Керівник кваліфікаційної роботи
Степанова Анна Аркадіївна
д. філол.н., професор

Дніпро
2024

УНІВЕРСИТЕТ імені АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ
КАФЕДРА ЄВРОПЕЙСЬКИХ І СХІДНИХ МОВ ТА ПЕРЕКЛАДУ

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Зав. кафедри Зінукова Н.В.
д. пед. наук, професор
« 04 » вересня _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу
здобувачу денної форми навчання
освітнього ступеня «магістр» ОПП «Переклад (англійська)» спеціальності
035 Філологія
Самотуги Дар'ї Анатоліївни

Тема кваліфікаційної роботи «Особливості вживання психологем у романі С.Кінга «Гра Джеральда та особливості їх перекладу українською»

Керівник кваліфікаційної роботи

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи		Підписи
		за планом	фактично	
1	Закріплення керівника кваліфікаційної роботи	04.09.2023	04.09.2023	
2	Вибір та обговорення теми кваліфікаційної роботи	04.09. 2023	04.09. 2023	
3	Остаточне затвердження теми кваліфікаційної роботи	24.10. 2023	24.10. 2023	
4	Одержання завдання на кваліфікаційну роботу у наукового керівника	04.09. 2023	04.09. 2023	
5	Складання бібліографії та вивчення літературних джерел	18.09. 2023	18.09. 2023	
6	Виконання першого розділу	25.10. 2023	25.10. 2023	
7	Виконання другого розділу	30.11. 2023	30.11. 2023	
8	Виконання третього розділу	15.12. 2023	15.12. 2023	
9	Оформлення висновків і рекомендацій	30.12. 2023	30.12. 2023	
10	Оформлення роботи, одержання відзиву	08.01.2024	08.01.2024	
11	Попередній захист кваліфікаційної роботи	20.12.2023	20.12.2023	
12	Захист кваліфікаційної роботи	14-16.01. 2024	14- 16.01.2024	

Дата видачі завдання «04» вересня 2023 р.

Здобувач Самотуга Дар'я Анатоліївна

Керівник кваліфікаційної роботи Степанова Анна Аркадіївна к. філол .н., професор

Затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 1 від 29 серпня 2023 р. Зав. кафедри

Н. В. Зінукова

ВІДГУК КЕРІВНИКА

на кваліфікаційну роботу магістра за темою:

«Особливості вживання психологом у романі С.Кінга «Гра Джеральда та особливості їх перекладу українською»

здобувача 2 курсу

ОПП Переклад (англійська)

Самотуги Дар'ї Анатоліївни

Оцінка окремих складових кваліфікаційної роботи:

1. **Оформлення роботи** (не більше 10 балів) - 10
(відповідність оформлення кваліфікаційної роботи встановленим університетом вимогам: кількість сторінок; оформлення титульного листа, рисунків, таблиць, діаграм, посилань, списку літератури тощо)

2. **Своєчасність подання окремих елементів роботи керівнику**
(кожний своєчасно поданий елемент дає по 5 балів, не більше 20 балів) - 20

3. **Теоретичний та аналітичний аспекти роботи** (не більше 25 балів) з них:

- **Структура та логічність побудови роботи** - 5
(відповідність змісту назви теми, наявність та зміст Вступу; виділення 3-4 глав, в кожній із яких – по 2-3 параграфи, наявність та зміст Висновків, логіка побудови роботи в цілому та в межах окремих розділів)

- **Фактичний матеріал** - 5
(наявність фактичного матеріалу, в тому числі зібраного здобувачем за допомогою лінгвістичного аналізу)

- **Використання лінгвістичних методів аналізу** - 5

- **Використання літератури** 5
(масштаби представлення в роботі сучасних досліджень даної проблематики, критичність аналізу публікацій та підходів, представлених в літературі та інших інформаційних джерелах)

- **Повнота та деталізація** (ступінь повноти та деталізації при розкритті основних аспектів теми роботи) 5

4. Практична реалізація результатів дослідження (не більше 20 балів) - 20

(наявність та ступінь обґрунтованості рекомендацій та пропозицій, викладених в роботі та відбиваючих власний погляд студента)

5. Оцінка попереднього захисту (не більше 25 балів) - 25

Додаткові думки та загальний висновок керівника

Кваліфікаційна робота Самотуги Д.А. виконана на високому науковому рівні, цілком відповідає встановленим вимогам і може бути допущена до захисту

Загальна оцінка (не більше 100 балів) **100 балів (Відмінно) А**

Дата оформлення відгуку 04 січня 2024 р.

КЕРІВНИК

кваліфікаційної роботи

Степанова А.А.

Доктор філол. наук, проф.

(підпис)

(П.І.Б. керівника,
вчений ступінь,
наукове звання)

АНОТАЦІЯ

Дана дипломна робота присвячується дослідженню використання присологем та їх перекладі українською мовою на прикладі роману Стівена Кінга «Гра Джеральда». Аналіз психологем у перекладі художнього дискурсу є актуальною темою, відповідно до особливостей емоційних та психічних станів може залежати якість та адекватність відтворення авторського стилю та суті персонажів.

У роботі проведено детальний граматичний та синтаксичний аналіз психологем, використаних при перекладі роману «Гра Джеральда» Стівена Кінга, а також різноманітні способи перекладу психічних станів і як їх краще перекласти українською.

Робота складається зі вступу, 3-х розділів, списку використаних джерел, ми також наводимо практичні приклади психологем у перекладі художнього дискурсу роману «Гра Джеральда».

Ключові слова: *психологеми, художній дискурс, переклад, психічні та емоційні стани, словосполучення, речення, підмет, присудок, аналіз, функція речення.*

SUMMARY

This thesis is devoted to the study of the use of adverbs and their translation into Ukrainian using the example of Stephen King's novel "Gerald's Game". Analysis of a psychologem in the translation of fiction is a relevant topic, according to the characteristics of emotional and mental states, the quality and adequacy of the reproduction of the author's style and the essence of the characters and their emotional states.

The work includes a detailed grammatical and syntactic analysis of psychologems used in the translation of Stephen King's novel "Gerald's Game", as well as various ways of translating mental states and how they can be better translated into Ukrainian.

The work consists of an introduction, 3 chapters, a list of used sources, and also gives practical examples of psychologems in the translation of the fiction discourse of the novel "Gerald's Game".

Key words: *psychologems, fiction discourse, translation, mental and emotional states, word combinations, sentences, subject, predicate, analysis, sentence function.*

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ПСИХОЛОГЕМА ЯК ПЕРЕКЛАДАЦЬКА ПРОБЛЕМА	12
1.1. Дослідження психологеми у сучасному художньому дискурсі.....	12
1.2. Визначення психологеми, її класифікації та функції.....	20
1.3. Використання психологеми та її напрямки	31
1.4. Особливості перекладу психологем	39
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПСИХОЛОГЕМИ	51
2.1. Особливості вживання оцінювальної функції	51
2.2. Особливості вживання експресивної функції.....	61
2.3. Особливості вживання інших функцій.....	71
2.4. Особливості вживання декількох функцій в одному реченні.....	82
РОЗДІЛ 3. СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ПСИХОЛОГЕМИ У КНИЗІ С.	
КІНГА «ГРА ДЖЕРАЛЬДА»	101
3.1. Особливості використання еквівалентного перекладу.....	101
3.2. Особливості вживання дослівного перекладу	110
3.3. Особливості використання інших видів перекладу	121
ВИСНОВКИ	128
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	133
ДОДАТОК	138

ВСТУП

Темою даної магістерської роботи є дослідження психологем та особливостей художнього перекладу їх українською. Проблеми перекладу емоційних станів українською привертають увагу дослідників та лінгвістів. У цьому полягає актуальність даного дослідження, об'єктом якого є художні тексти, а предметом – особливості перекладу емоційних станів.

Чи можливо точно перекласти емоційний стан іншою мовою та не втратити культурного підтексту або змісту використовуючи засоби іншої мови? Практика перекладачів показує, що будь-який твір може бути перекладено іншою мовою із збереженням стилістичних особливостей. У зв'язку з цим найважливішим є переклад психологем у творі Стівена Кінга «Гра Джеральда».

У сучасному світі з кожним днем спостерігається все більший розвиток психології та поглиблення в психічний стан людини, і ось чому переклад художньої літератури набуває все більшого значення в рамках поширення творів оснований на думках та переживаннях людей та їх внутрішнього світу. Художній переклад є дуже важким і важливим, але саме за допомогою художнього перекладу ми можемо правильно зрозуміти що хотів сказати автор навіть враховуючи переклад з різних культур та мов.

При художньому перекладі ми використовуємо всі необхідні критерії. Починаючи від граматики закінчуючи стилістикою, адже для перекладу книг нам потрібно знати, як правильно передати зміст, зберігаючи головну думку, яку хотів вкласти автор.

Особливу увагу під час перекладу нам також необхідно приділяти конструкціям, які є типовими для однієї мови, але не для іншої. Якщо порівнювати українську та англійську мови, легко помітити різницю. В англійській мові існують конструкції, які не мають ніякого аналогу або еквіваленту в українській і як буває важко зрозуміти що значить це слово або

речення. В даній роботі увага приділяється психологемам та їх перекладу українською.

Актуальність. Художній переклад є дуже важливою темою, адже завдяки правильному перекладу можна з точністю передати суть і мораль книги, а також її важливі складові.

Звертаючи увагу на актуальність, була визначена **мета дослідження**, проведеного в даній кваліфікаційній роботі, яка полягає в особливостях перекладу психологем українською у книзі Стівена Кінга «Гра Джеральда».

Для того, щоб досягти поставленої мети, необхідно виконати наступні завдання:

- дослідити теоретичні аспекти психологічно забарвленої лексики в художньому тексті
- визначити поняття психологеми, її види та функції
- розглянути особливості художнього дискурсу
- дослідити особливості перекладу психологем українською мовою

Об'єктом дослідження цієї наукової роботи є художні твори Стівена Кінга. **Предметом** є дослідження особливостей перекладу психологем в художніх творах англійської літератури українською мовою.

Щоб досягнути мети дослідження ми використали теоретичних **методів дослідження**. У ході написання дипломної роботи був використаний описовий, структурний, компонентний, стилістичний, а також метод кількісного аналізу.

Наукова **новизна роботи** полягає в теоретичному визначенні поняття психологеми, її видів, і функцій в лінгвістиці, а також виявлення особливостей перекладу.

Теоретичне значення дослідження полягає у детальному дослідженні особливостей перекладу художнього дискурсу українською мовою.

Практичне значення роботи полягає у можливості практичного використання отриманих результатів досліджень при перекладі художніх текстів, а також книг з психології та психіатрії.

Теоретична частина роботи базується на працях вчених і лінгвістів, таких як Кетрін Ньюмарч, Джордж Келлі, О.І.Іванова, Н.М.Можаровська, П. К. Стемберг, Теодора Роззака, Карл Густав Юнг, М. Бейкер, М. Г. Балабан, , М. Холл, В.І. Шевченка, та ін.

Практична частина роботи базується на аналізі художнього твору Стівена Кінга , а саме «Гра Джеральда».

При проведенні дослідження було використано українські та англійські словники для перекладу практичного матеріалу (Oxford English Dictionary (OED), Merriam-Webster's Collegiate Dictionary, Cambridge English Dictionary).

Апробація роботи. Результати кваліфікаційної роботи було опубліковано у вигляді тез на міжнародній науковій конференції «Молодь України в контексті міжкультурної комунікації».

Структура роботи. Робота складається зі вступу, основної теоритичної частини, яка містить три розділи (теоретичний, аналітичний і практичний), загальних висновків, списку використаних джерел та додатку.

У **вступі** визначаються мета й завдання дослідження, описується актуальність, наукова новизна, теоретична значимість і практична цінність роботи, визначається предмет і об'єкт дослідження.

У **першому розділі** досліджується психологема в науковому дискурсі, дається визначення, класифікація та функції, досліджуються особливості художнього дискурсу, а також досліджуються особливості перекладу психологеми.

У **другому розділі** розглядається аналіз психологем у художньому дискурсі та аналіз функцій, які виконує психологема у реченні.

У **третьому розділі** досліджуються способи перекладу психологем у книзі Стівена Кінга «Гра Джеральда».

У **висновках** підсумовуються результати, отримані в ході дослідження і визначаються перспективи подальшого вивчення цієї проблематики. До роботи також додаються список використаних джерел та додатки. Загальний обсяг

магістерської роботи – 173 сторінок. Список використаних джерел налічує 54 позиції.

У ході дослідження ми склали додатки, які містяться наприкінці дипломної роботи. Кожен додаток містить містить приклади метафори у творі Стівена Кінга.

РОЗДІЛ 1

ПСИХОЛОГЕМА ЯК ПЕРЕКЛАДАЦЬКА ПРОБЛЕМА

1.1. Дослідження психологеми у сучасному художньому дискурсі

Психологема, як системна одиниця, що відображає складні психологічні явища та почуття через образні вирази та метафоричні конструкції, здобула виняткову увагу та зацікавленість учених з часів її першого використання. Від самого початку вивчення цієї концептуальної одиниці, що містить в собі психологічну та мовну значимість, науковці розробили різноманітний спектр підходів до аналізу психологеми у різних контекстах. Зокрема, психологи, лінгвісти, психолінгвісти та інші науковці зосередились на вивченні психічних станів та структур, що є основою психологеми, розкриваючи їхню роль у розумінні та вираженні різних психічних станів та процесів. Ця обширна наукова палітра досліджень вказує на зріст інтересу до психологеми як ключового елемента для досліджування глибинних аспектів людської психології та мови.

Вивчення психологічно забарвленої лексики та лексичних прийомів і методів, що відображають психологічний стан персонажів у художньому тексті, та їх почуття використовується у лінгвістичних дослідженнях. Відомими дослідниками цієї теми є різні автори.

Людмила Усачова в своїй праці проводить повний аналіз психологічно забарвленої лексики у художньому тексті, звертаючи увагу на роль цих лексичних одиниць у створенні психологічного портрету персонажів. [44, с. 203]

Кетрін Ньюмарч у своїй статті «Emotional Lexicon and Its Impact on Character Portrayal in Fiction» (2015) досліджує вплив емоційної лексики на створення образів та портретів персонажів у художній літературі.[39, с. 45-62]

Юрій Тинянов звертав увагу на роль лексичних методів у передачі психологічного стану персонажів, а також у формуванні їхнього образу.[43, с. 42-72]

Дослідження психологічно забарвленої лексики потребує звернення до різноманітних методик та теоретичних концепцій. Також важливий внесок у дослідження емоційної лексики та психологічних станів вносить Д. А. Россоха, яка аналізує зв'язок між мовною складовою та психічними станами особистості у своїй праці «Емоційна лексика в аспекті когнітивної лінгвістики». [42, с. 156]

У контексті англійськомовних досліджень, Р. С. Stenberg у статті «Words as social tools: An Introduction to quantitative text analysis» розглядає психолінгвістичний аспект вивчення лексики, в особливості співвідношення слів з психологічними та емоційними станами людини. [25]

Одним із популярних досліджень, пов'язаних із психологемами, є дослідження Джорджа Келлі (George Kelly) про особистісні конструкції. Він запропонував концепцію особистісних конструктів, якими є психологічні схеми, використовувані людьми для розуміння світу та прийняття рішень. Ці конструкти можна розглядати як психологеми, які допомагають нам інтерпретувати та пояснити нашу поведінку, а також людей, що нас оточують. [50, 35]

Ще одним прикладом використання психологем є дослідження Теодора Роззак (Theodore Roszak) про культурні міфи та психологію нашого часу. Роззак запропонував поняття «психологічного міфу», який є метафоричним образом, що використовується для пояснення і розуміння психологічних проявів і конфліктів. Він вважав, що психологічні міфи, такі як міф про «героїчне самоствердження» або «жіночну сутність», формуються і мають вплив на нашу психіку, визначаючи нашу поведінку та взаємодію з оточуючим нас світом.[42, с. 65]

У роботі «Компаративне літературознавство як смикання різних мовонравств. Актуальні проблеми посткомунікаційних студій» Іванова О.І. може досліджувати психологеми в художній літературі через призму

порівняльного літературознавства. Вона може досліджувати, як різноманітні літературні традиції показують психологічні стани персонажів та їхні внутрішні конфлікти. Також, вона може аналізувати, як психологічні стани та емоції персонажів відображаються у підборі лексичних підходів, а також як ці елементи перекладаються іншими мовами. [35, с. 50-55]

Дослідниця також вивчає психологічні мотиви авторів, їхні методи створення образів персонажів та їхнього психологічного забарвлення. Це включає в себе аналіз емоційної та психологічної лексики, стилістичних засобів, граматичних конструкцій які передають психологічний стан персонажів.

Окрім того, дослідниця розглядає важливість психологем у розумінні літературних творів та їхнього впливу на сприйняття персонажів читачами.

Вона досліджує, які психологічні елементи більш вразливі до інтерпретації через культурний та мовний бар'єри. [35, с. 50-55]

В роботі Хорошкевич О. розглянута тема перекладацьких стратегій, направлених на передачу психологем у художніх текстах. Дослідник вивчає, які стратегії використовуються перекладачами, щоб передати психологічний та емоційний стан персонажів, їхні почуття та внутрішній світ. Він аналізує використання специфічної або характерної лексики, стилістичних засобів, метафор та аналогів у перекладі для підсилення психологічної глибини тексту. [46, с. 82-87]

Дослідження, пов'язані з використанням психологем у літературі, зазвичай акцентуються на аналізі літературних творів та прийомів, які автори використовують для створення психологічного реалізму та вираження внутрішнього світу персонажів. Наприклад, дослідження застосування психологем було проведено у роботі такого автора як Н.М. Можаровська та ін. [52, с. 45-60]

Одним із джерел, де можна знайти інформацію про психологеми у літературі, є книга Н.М. Можаровської «Стильові особливості художнього перекладу: психологематичний аспект».

«Проблема художнього перекладу – співвідношення того, що хотів транслювати читачу автор і того, як це перевів перекладач. Художній переклад обумовлений не лише об'єктивними факторами, але й суб'єктивними. Жоден переклад не може бути повністю точним, тому що кожна мова відрізняється своїм складом, граматичною структурою, в ній просто може не бути слів що підходять ситуації та які би точно відобразили те, що хотів виразити автор, тому і не може детально передати зміст оригіналу, що неминуче призводить до втрати або перефразування певного об'єму інформації. Тут важливим фактором є особистість самого перекладача, який при переведенні тексту обов'язково не зверне увагу на щось із змісту, а також його бажання показати чи не показати всі особливості оригіналу. Закономірністю є те, що при перекладі твору на іншу мову, в силу мовних особливостей, асоціативні зв'язки втрачаються. Щоб твір продовжував «існувати» в новому мовному середовищі, перекладач повинен прийняти на себе функції автора і відтворити творчий процес його написання і заповнити новими асоціаціями та деталями, які викликали б нові образи, властиві мові оригіналу». [52]

Карл Юнг досліджував зв'язок між літературою та таким поняттям як «колективне несвідоме людської раси». Ця теорія стверджує, що всі історії та символи є основою усіх моделей з минулого людства. Юнг був першим, хто пов'язав концепт-архетип з літературою. [9]

Карл Густав Юнг (1875–1961) — швейцарський психіатр, психотерапевт і аналітичний психолог, засновник аналітичної психології. Він розробив важливі поняття, які стосуються психологічних станів людини, одним з яких є поняття психологем і архетипів.

Поняття психологем введене Юнгом для описування основних, універсальних символічних образів або мотивів, які виникають у снах, міфах, казках, історіях, релігійних образах та мистецтві. Він вважав, що психологеми виникають з колективного несвідомого і мають концептуальне значення, впливаючи на психологічний стан і поведінку людини. [9]

Юнг досліджував архетипи, що є універсальними метафоричними образами, що перетинають культурні межі. Вони є основоположними та базовими структурами в колективному несвідомому і мають великий вплив на емоційний стан і поведінку. Архетипи включають в себе такі психологічні поняття, як Матір, Батько, Герой, Самостійність, Тінь та інші. [9]

У своїй праці «Внутрішній світ дитини» («Psychologie der Unbewußten: Eine Einführung in das Seelenleben») Юнг розглядає роль психологічних станів та архетипів у формуванні психіки людини на різних етапах становлення.

Однак треба бути надзвичайно обережним, використовуючи таку думку для оцінки твору, оскільки вона може стати редуційною та змінити суть самого поняття. Людина, яка аналізує цю роботу, повинна бути обережною, щоб не спроектувати свої особисті проблеми на аналіз. Досліджуючи біографічну історію письменника, критик повинен бути уважним, щоб уникнути неправильних інтерпретацій. [10]

Одне дослідження, проведене в Україні, вивчало вплив психолога на формування емпатії у студентів в якому брали участь Деміденко, О. В., & Кіхтенко, В. О., (2019). Дослідники виявили, що студенти, яким запропонували читати та висловлювати свою думку про тексти з явно вираженими психологемами, виявляли велику емпатію та глибоке розуміння персонажів та їх переживань.[31]

Інше дослідження, опубліковане англійською мовою, досліджувало вплив психологічних образів на формування зв'язку з героями літературних творів . [15]

В результаті дослідження було виявлено, що психологічні образи, використані у літературі, мають великий вплив на формування емоційних і когнітивних зв'язків із героями творів. Люди, які дуже зосереджуються на читанні, вміють відчувати єднання з героями та переживати їх емоції, що сприяє їхньому кращому та більш глибокому розумінню та зв'язку з ними.

Дослідження, пов'язані з використанням психологем у літературі, дозволяють покращити розуміння того, яким чином автори використовують ці

символи , метафори та ідеї для передачі конкретних психологічних та соціальних повідомлень. Деякі з цих досліджень фокусуються на аналізі поведінки самих персонажів, їх внутрішніх монологів, думок, снів, образів та інших елементів, пов'язаних із психологічними аспектами творів. [15]

Вчена Анна Вім у своїх дослідженнях звертає увагу на використання експресивної та оціночної лексики в мовленні. Вона аналізує, як ці лексичні одиниці та концепції впливають на відчуття, емоції та сприйняття твору. [26]

Дослідниця Александра Зінченко вивчає лексичні засоби, за допомогою яких відображаються психічні стани персонажів у літературних творах. Вона звертає увагу на роль експресивної та оціночної лексики у формуванні образів та настроїв.

Лейтон Джералд Ріберто проводить дослідження щодо використання оціночної лексики в текстах медіа та соціальних мереж. Він аналізує, як вирази оцінки впливають на сприйняття почуттів та враження від текстів.[21, с. 234-248]

Карен Стеффен проводить дослідження з використання оціночної лексики в політичному дискурсі. Вона досліджує, як позитивні або негативні оцінки , а також критика впливають на сприйняття політичних повідомлень, дискусій та аргументів. [24, с. 729-747]

Це дослідження також показало, що надмірне психологічне єднання з героями може мати негативні наслідки. Люди, які надто сильно ототожнюють себе з персонажами, можуть почати переносити їхні проблеми, негативні почуття, та труднощі на власне життя, що може спричинити емоційну нестабільність та навіть психологічні проблеми та травми.

Аарон Бек — американський психіатр і психолог, відомий своїми дослідженнями у галузі когнітивної терапії та депресії. Він розробив когнітивну модель депресії та її стадії, в якій акцент був зроблений на способи мислення та сприйняття оточуючого світу, що може впливати на психологічний стан людини. [3, с. 561-571]

Деніель Канеман — ізраїльсько-американський психолог, лауреат Нобелівської премії з економіки за свої дослідження в галузі психології

прийняття рішень. Він досліджував, як емоції та психологічні фактори впливають на процеси прийняття рішень. [11, с. 263-291]

Деніель Канеман дійсно зробив важливий внесок в галузь психології та методу прийняття рішень, особливо в контексті впливу емоцій і психологічних факторів на цей процес. Однак він використовував поняття «психологеми» доволі рідко або в не такому загальному контексті у своїх дослідженнях. Основна ідея Канемана була пов'язана з двома системами мислення: «системою 1», яка працює базово та інтуїтивно, та «системою 2», яка вимагає більше зусиль та раціонального, точного мислення.

Його дослідження показали, що вплив емоцій та інтуїції може призводити до постійних помилок у прийнятті рішень. Хоча Канеман може не використовувати термін «психологеми» безпосередньо, його роботи відображають важливі аспекти психології обґрунтування рішень та впливу психологічних факторів на цей процес мислення. [11, с. 263-291]

Річард Лазарус — американський психолог, відомий своїми дослідженнями в галузі стресу та його симптомів та копінгу. Він висловив теорію, що відчуття стресу виникає внаслідок факту взаємодії між людиною та її оточенням, і вивчав психологічні механізми, які допомагають зменшити шанс виникнення стресу. [13]

Основною областю його досліджень були психологічні аспекти стресу, включаючи сприйняття стресу людиною, способи боротьби зі стресом та вплив стресу на фізичне та психічне здоров'я.

Лазарус розвинув теорію копінгу, що вивчає стратегії, методи та механізми, які люди використовують для подолання стресу. Його роботи допомогли розібратися в тому, як люди реагують на стрес та які фактори впливають на їхню психологічну та емоційну адаптацію. Він акцентував на тому, що сприйняття стресу є індивідуальним процесом у кожної людини і може включати в себе оцінку подій, емоцій та методу копінгу. В цьому контексті, Лазарус розглядав психологічні аспекти стресу та методи подолання його на рівні індивіда, але ще не використовував термін «психологеми». [13]

Джон Боулбі — британський психіатр і психоаналітик, відомий своїми дослідженнями у галузі взаємодії дитини з матір'ю та їх емоційної єдності розробив теорію прикріпленості. Він досліджував, як взаємодії впливають на психологічний розвиток людини з дитинства. [4]

Він найбільш відомим своєю роботою в галузі теорії прихильності (attachment theory). Його теорія прихильності займається вивченням того, як зв'язки між дітьми та їх батьками в ранньому дитинстві впливають на психологічний розвиток їх особистості. [4]

Хоча Боулбі не використовував термін «психологеми» безпосередньо у своїх роботах, його дослідження про прихильність та психологічні зв'язки між батьками та дітьми мають вплив на безліч психологічних та емоційних аспектів. Він описував, як емоційна прихильність формується у ранньому дитинстві і як вона впливає на емоційне благополуччя, психіку та соціальні взаємодії у подальшому житті людини. [4]

Поняття, такі як безпечне прив'язування, а також стилі прихильності, що розглядаються Боулбі, пов'язані з психологемами, оскільки вони описують складні психологічні процеси та емоційні стани, пов'язані з прихильністю та відносинами між людьми. [4]

Термін «психологема» був використаний у літературознавстві у 1920-1930-х роках. Його використання почалося з досліджень літературних критиків та психоаналітиків, які віддавали перевагу аналізу психологічних аспектів та вираження емоцій в художніх текстах. Поняття «психологема» підкреслювало важливість символіки та образів, метафор, які несуть в собі психологічний зміст та допомагають розкрити внутрішній світ персонажа та виразити емоції та почуття. Поняття психологеми було детально розглянуте та розроблене в роботах різних вчених.

Йосиф Бродський (Josef Brodsky): Поет та есеїст, нобелівський лауреат літератури. У своїх творах Бродський акцентував увагу на психологічних аспектах та емоційних станах персонажів, що відображаються у символічних образах.

Олена Іванова (Olena Ivanova): Українська літературознавиця, яка досліджувала психологеми в українській літературі. В її працях було проведено аналіз психологічних образів та мотивів у творах різних авторів персонажів. [43, с. 50-55]

Цю темі досліджували ще такі вчені як, Альона Зінченко у своїй роботі «Лінгвокогнітивний аспект психологічних станів у художній літературі».

Це дослідження може містити аналіз морфологічних засобів, які допомагають передати психологічні стани та емоції персонажів у художніх текстах. [33]

1.2. Визначення психологеми, її класифікації та функції

Експресивна, емоціональна та психологічна лексика в художньому тексті є однією з основних складових, що допомагає показати внутрішній світ персонажів, їхні емоційні переживання та психологічні стани. Ці лексичні одиниці і прийоми є важливими інструментами для створення живих та реалістичних образів, а також для передачі емоційних особливостей у художньому творі.

Однією з найважливіших галузей лінгвістичних досліджень є аналіз вживання лексичних одиниць та лексичних прийомів, спрямованих на передачу емоційного стану людини. Експресивна, емоційна та психологічна лексика у тексті є динамічними аспектами, що допомагають відтворити внутрішній світ, думки та почуття людини.

Психологема в лінгвістиці – це мовна одиниця, семантичний аспект якої показує сутність процесів і явищ емоційної діяльності індивіда (почуття, відчуття, переживання, емоції) як наслідок реакції індивіда на навколишній світ. На відміну від концепту - вираженої у мові розумової різноманітності, що змінює процеси духовної (ментальної) діяльності особистості, психологема також транслює зв'язок когнітивної діяльності та емоційних психічних процесів, виражену у мовній діяльності.

Психологічна лексика в художньому тексті може включати слова та фрази, та речення які відображають емоції, відношення, переживання та стан психіки персонажів. Ця лексика вказує на внутрішній конфлікт, амбівалентність почуттів, страхи та мотивацію, що є суттєвим для розкриття психологічного портрету персонажа. Базовою частиною дослідження є аналіз лексичних прийомів, таких як метафора, антонімія, епітет тощо, які можуть використовуватися для підсилення емоційного забарвлення тексту та відтворення психологічних станів героїв.

У літературі психологеми використовуються для створення глибини та багатогранності персонажів, а також для перенесення читача у певні психологічні стани. Вони допомагають авторам описати тонкі нюанси людського життя, показуючи внутрішні процеси та емоції героїв або персонажів.

Однією з функцій психологем є виклик певних емоцій у читача. Вони можуть викликати співчуття, інтерес, страх, радість та інші емоції, що робить літературу більш значимою та привабливою для читача.

Психологеми також можуть бути інструментом для дослідження та аналізу людської психології та поведінки. Через використання психологем у літературі дослідники можуть фокусуватися на аналізі психологічних тенденцій, соціальних питань та взаємодію між людиною та оточуючим її світом.

Якщо визначити класифікацію терміну то, по-перше, важливо визначити, що розуміється під термінами «експресивна лексика», «емоціональна лексика» та «психологічна лексика». Ці терміни можуть мати різні відтінки та динаміку в різних контекстах. Емоціона лексика може включати слова та вирази, пов'язані з різними почуттями та емоціями (радість, гнів, сум і т.д.). Експресивна лексика використовується для підсилення виразності мовлення та створення певного ефекту на слухача. Психологічна лексика може включати слова, що описують психологічні стани, особливості особистості та т.д.

Дослідники вивчають семантику слова та його відтінки в контексті емоцій та психологічних станів як **семантичний аналіз**. Це може включати аналіз

конотацій, метафор, евфемізмів та інших лінгвістичних засобів, що впливають на виразність мовлення.

Один з підходів до дослідження полягає в аналізі текстових корпусів (великих зібрань текстів), **корпусне дослідження** саме це дозволяє виявити вживання емоційно та психологічно забарвлених слів та фраз у різних жанрах творів та причин їх використання.

Також важливим є **синтаксичний аналіз**, дослідження структури речень та використання синтаксичних засобів для вираження емоцій та почуттів може виявити конкретні закономірності.

Когнітивний підхід дослідники розглядають, те як мова відображає когнітивні процеси, пов'язані з почуттями та психологічними станами. Вони аналізують, як мовлення відображає сприйняття, оцінку та інтерпретацію ситуацій.

Врахування різних **культурних аспектів** допомагає розкрити різноманітність вираження емоцій та психологічних станів у мовленні різних народів та груп.

У своїй праці «Компаративне літературознавство як смикання різних мовознавств. Актуальні проблеми посткомунікаційних студій», Олена Іванова досліджує психологеми як символічні та метафоричні образи, які розкривають психологічні стани персонажів та внутрішній світ та допомагають зрозуміти їхні мотивації.[35]

Американський міфолог Джозеф Кембелл використовує поняття психологеми для описування архетипічних образів, які виникають з колективного несвідомого та впливають на психологічний стан людини.[33]

Дослідження, в якому американський міфолог Джозеф Кембелл використовує поняття «психологема», не має конкретної назви. Кембелл працював над різними аспектами міфології та архетипів у своїх творах, і поняття «психологема» може використовуватися для опису та суті архетипічних образів та символів, що виникають у міфах і легендах.

Щодо року, то Джозеф Кембелл активно досліджував міфологію та архетипи протягом багатьох років, і він публікував свої роботи протягом усього свого життя. Однією з його найбільш відомих робіт є книга «The Hero with a Thousand Faces» (Герой з тисячею облич), яка була видана вперше в 1949 році. У цій книзі він досліджує концепцію архетипів у світовій міфології та їх вплив на психологічний стан людини. [33]

Психологізм у літературознавстві означає відображення внутрішнього світу персонажів, їхніх психологічних станів, емоцій, мотивацій та думок у художньому тексті. Це те що використовує автор- психологічні аналізи та описи для поглибленого розкриття внутрішнього життя персонажів.

Лідія Яковлевна Гінзбург (1902–1990) — видатна літературознавиця, критик та публіцист, одна з представниць методу соціального реалізму в літературознавстві.

В своїх дослідженнях, зокрема у книзі «Метод прямого описания в литературе», Гінзбург вивчала психологізм і відображення психологічних аспектів у художніх текстах. [30]

Вона звертала увагу на психологеми — символічні образи, що відображають внутрішній світ персонажів, їхні психічні стани, емоції та внутрішні конфлікти. Гінзбург вважала, що психологізм є дуже важливим для розкриття глибинних аспектів характерів і психологічних станів персонажів.

Основні принципи досліджень Л. Я. Гінзбург:

Як наприклад: метод прямого опису вона обґрунтовувала використанням методу прямого опису для зображення психологічних аспектів та концепцій персонажів. Цей метод дозволяє автору безпосередньо висловлювати думки, почуття та мотивації, персонажів, їх цілі.

Наступний це психологічний аналіз який Гінзбург звертала увагу на аналіз внутрішнього світу персонажів, їхніх психологічних станів, реакцій та змін упродовж сюжету. [30]

Також, соціальний аспект вона підкреслювала важливість психологізмів для розкриття соціальних реалій та дослідження впливу соціальних умов на психіку персонажів.

Аналіз мотивації в якому Гінзбург акцентувала увагу на дослідженні мотивації персонажів — того, що впливає на їхні дії, рішення та поведінку. [30]

Функції використання психологем у літературі:

Таке як, занурення читача у внутрішній світ героїв: використання психологем допомагає авторам передати емоції, думки та моральне забарвлення персонажів, дозволяючи читачам краще зрозуміти їхні мотиви та дії.

Створення атмосфери та настрої: психологічні образи та символи можуть допомогти створити та структурувати певну атмосферу чи настрій у творі, поглиблюючи емоційний досвід читача.

Використання алегорій та метафор: психологеми можуть використовуватися для створення алегоричних чи метафоричних образів, що дають авторам можливість передати складні ідеї чи концепції.

Георгієва І. у своєму дослідженні казала ,що «Вираження психологічних станів та емоцій в тексті може здійснюватися за допомогою експресивної лексики, яка включає в себе слова та вирази, що підсилюють виразність та глибину висловлення. Експресивна лексика може містити слова для вираження радості, суму, захвату, злості та інших емоційних станів». [29]

Діалоги та внутрішні монологи персонажів є також важливими.

У літературних творах психологічні стани персонажів можуть бути розкриті через діалоги та внутрішні монологи. Діалоги дозволяють персонажам відкривати свої почуття та думки один одному і аналізувати їх, а внутрішні монологи вводять читача в світ внутрішніх роздумів і відчуттів персонажів.[39, с. 124-133]

Лісовська Н. уточнює, що оцінкова лексика є важливою для вираження психологічних станів та емоцій може використовуватися оцінкова лексика, яка

має емоційний відтінок та виражає позитивні або негативні ставлення.[36, с. 43-47]

Образи та символіка як вважає Демченко Л., а також, психологічні стани та емоції можуть бути виражені через образи та символи, що відображають внутрішній світ персонажів. Наприклад, природні образи можуть символізувати психологічні стани. [32, с. 76-82]

Але, можна сказати, що в лінгвістиці термін «психологема» не має широкого поширення і вживається в основному в інших наукових дисциплінах для аналізу літературних чи психологічних аспектів.

Цей термін все ще досліджується, а в лінгвістиці не дивлячись на розвиток когнітивної лінгвістики, психолінгвістики поняття «психологеми» немає. Що зумовлює необхідність виділення цієї лексичної одиниці як об'єкта дослідження з метою осмислення особливостей лексики з психологічною семантикою, що відображає специфіку когнітивних процесів людини. Ми розуміємо під «психологемою»:

Психологема - це поняття, яке використовується в психології та літературознавстві для опису символічних образів, мотивів, або лексичних одиниць, які відтворюють психологічні стани, емоції, мотивацію та внутрішній світ людини. Воно використовується для аналізу та розуміння складних психологічних аспектів персонажів та сюжету в літературних творах. Психологеми можуть бути концепціями, символами, образами або ідеями, що передають психологічні стани, процеси та відносини. Розуміння цього терміну може змінюватися в залежності від автора та контексту його використання

За граматичною характеристикою можуть бути:

- 1) лексичні (психологізм виражений у значенні слова)

Цей термін може використовуватися в лексикології та семантиці для аналізу слів і виразів, які транслують психологічні аспекти чи відчуття. Дослідження лексичних психологем може включати в себе аналіз семантики слів, їхніх асоціацій, емоційних конотацій та інших аспектів, які впливають на сприйняття і розуміння слів та їх значення у мові та комунікації.

«Так. Тому що це не їхня гра. Це повністю його гра. Джессі продовжувала грати в неї лише через те, що так хотів Джералд. Але тепер цього недостатньо.»

У даному тексті можна виділити лексичну психологему, пов'язану зі словом «гра».

Слово «гра» в даному контексті використовується не тільки в його звичайному значенні, але й як символічний елемент, що виражає психологічний аспект відношень між персонажами. Ця «гра» є більшим психологічним викликом та символізує складні емоційні та психологічні процеси взаємин героїв.

Слово «гра» в даному контексті вказує на те, що це не просто розважальна гра, але і спеціально створена ситуація для випробування психологічних моментів та відносин між персонажами. Таким чином, «гра» в цьому контексті є лексичною психологемою, що виражає психологічний та символічний аспект тексту.

2) морфологічні (вигуки, деякі прийменники, спілки, ономаптопи (звуконаслідувальні слова) та ін)

Морфологічні психологізми - це лінгвістичні одиниці або морфеми, що виражають психологічні аспекти або стани в мові. Ці психологізми можуть бути виражені у різних частинах мови, таких як:

- Вигуки: Деякі слова або фрази, які виражають емоційний стан, ставлення або реакцію. Наприклад, «Ого!», «Ох!», «Ах!» - це вигуки, які можуть відображати здивування, біль, радість тощо.

«— Ай, Джералде! Мені боляче!»

Оскільки в ньому використано вигук «Ай!» як вираз фізичного чи емоційного болю. Цей вигук виражає психологічний стан та фізичні відчуття персонажа, і тому може розглядатися як частина морфологічної психологеми, яка відображає психологічні аспекти тексту.

- Прийменники та спільки: Деякі прийменники та спільки можуть виражати психологічні стани чи стосунки між об'єктами. Наприклад, «заради», «через», «внаслідок» можуть вказувати на причину або наслідок психологічного стану.

«Іноді вона (ну... мабуть, «часто» буде правдивіше) ненавиділа Господиньчин голос.»

Сполучник у фразі «іноді вона (ну... мабуть, «часто» буде правдивіше)» використовується для вираження зміни думок або внутрішнього суперечлення Джессі, що може відзначати її внутрішній конфлікт.

- Ономатопи (звуконаслідувальні слова): Ономатопи - це слова, які імітують звуки, і вони можуть виражати різні психологічні стани або реакції. Наприклад, «бульк», «тик-так», «гав-гав» - це приклади ономатопів, які можуть виражати звучання або стани.

*«Але Джессі непогано усвідомлювала, що знає відповідь. Тепер вона по-справжньому злякалася. У спальні щось лихе вирвалося з-під контролю. І розкручується, ніби **чорна дзига**.»*

У вищезазначеному уривку з роману «Гра Джеральд» Стівена Кінга можна виділити ономатопію «чорна дзига». Це слово описує якесь символічне лихо або загрозу, але воно також може мати асоціації зі звуками або образами, що створюють напруження та загрозливу атмосферу.

Морфологічні психологізми допомагають мові виражати емоції, стани та відчуття, що робить мовлення більш виразним та змістовним.

3) синтаксичні (психологізм виражений у синтаксичних одиницях слово, словосполучення, пропозиція, та специфіка їх організації (інверсія, інтонація, наприклад)

Синтаксичні психологізми - це лінгвістичні конструкції та структури в мові, які виражають психологічні аспекти, емоції, стани розуму або специфіку

спілкування. Ці психологізми можуть бути виражені в різних рівнях мови, таких як:

У реченні *«Жодних рухів. Джессі знову відчула ту глибоку тугу, як вона переповнюється й переповнюється, ніби кровоточива рана.»* синтаксична структура допомагає передати її страх та безпомічність, які вона відчуває у цей момент. Порівняння *«як вона переповнюється й переповнюється, ніби кровоточива рана»* підсилює інтенсивність її емоцій.

- Слова та словосполучення: Деякі слова або конструкції можуть мати психологічні або емоційні конотації. Наприклад, словосполучення *«радий бачити тебе»* виражає позитивний емоційний стан.

- Пропозиція: Структура речень та їх організація в пропозиціях можуть відображати психологічні аспекти комунікації. Наприклад, активна або пасивна конструкція може впливати на сприйняття дії чи об'єкта.

- Специфіка організації речень: синтаксичні конструкції, такі як інверсія (зміна порядку слів у реченні), інтонація (інтонаційні зміни, які можуть виражати сарказм, питання, невпевненість тощо), а також використання ритму та повторів можуть впливати на сприйняття та емоційний тон мовлення.

Синтаксичні психологізми допомагають мовцям та слухачам виражати та сприймати різні психологічні аспекти в мові, роблячи комунікацію більш виразною та контекстозалежною.

Видами психологем можуть бути нижче наведені :

1. Афективні психологеми: Пов'язані з емоційними станами персонажів, як радість, сум, страх, гнів та інші емоції.

У романі Стівена Кінга «Гра Джеральда» можна знайти безліч афективних психологем, тому що книга багата на описи емоційних станів і переживань головної героїні, Джеральди Берлінгейм, в ситуації крайньої напруги і страху.

*«Секунд двадцять чи більше – взагалі, якби її запитали, скільки часу тривав цей **напад жаху**, вона нічого не могла б сказати – вона була цілком при владі розпачу. Вогник здорового глузду ледве мерехтів у її розумі, але він був безсилий - лише стіни, як сторонні спостерігачі, оточували **божевільну жінку**, чия голова з переплутаним волоссям металася з боку в бік по ліжку, і відбивали її злякані звірячі крики.»*

2. Мотиваційні психологеми: Відображають мотивацію та цілі персонажів, їх бажання та прагнення.

*«Проте все це взагалі не мало значення тут і зараз. Важливо було те, що вона зайшла в цій грі **набагато далі, ніж хотіла**, поступаючись блиску гарячкового в очах Джералда. Завдяки цьому блиску вона почувала себе юною, чарівною та бажаною.»*

3. Когнітивні психологеми: Пов'язані з психологічними процесами мислення персонажів, їх роздумами, міркуваннями та пізнавальними аспектами.

*«**Нехай він зробить свою справу. Дай йому це зробити і крапка**».*

*Це був знайомий внутрішній голос, і вона вирішила наслідувати його пораду. Вона не знала, чи виправдає її Пюрія Стейнем, та й начхати на неї. Порада була практична, от і все. *Laisser passer* та крапка.*

4. Символічні психологеми: Використовуються для позначення символів, які представляють певні психологічні аспекти, наприклад, кольори, предмети чи дії, що символізують стан персонажів.

*«Все, що вона могла дізнатися озирнувшись на всі боки, це що навколо все ще темно і **місяць** тепер світить крізь застелений дах, замість підморгувати у східне віконце.»*

У даному випадку, місяць, який світить крізь застелений дах, може символізувати зміну обставин або підходу до життя після певних подій, які відбулися в романі.

5. Психологеми внутрішнього конфлікту: показують внутрішню боротьбу та протиріччя емоцій персонажа.

«Сильний, різкий біль у м'язі лівого плеча зупинив напад паніки. Це була судома. Зі стогом Джессі впустила голову між подушок, прихилених до спинки ліжка. Зведений м'яз був холодний і твердий, як камінь. І навіть відчуття розбіжного від плеча до м'язів руки болю не дуже втішило її; вона зрозуміла, що не можна спиратися на спинку ліжка: це робило біль у зведеному м'язі ще гострішим.»

Ці слова та фрази передають внутрішній конфлікт головного героя, Джессі, яка в цей момент відчуває фізичний біль і втрату балансу, що відображає її психологічний стан. Вона змушена прихилитися до спинки ліжка, але це погіршує її стан і робить біль ще гострішою, що відображає її внутрішню боротьбу та конфлікт.

6. Психологеми розвитку персонажу: Стежать за змінами у психологічному стані персонажа протягом сюжету, його еволюцією та розвитком.

«Тепер я відправлю цей лист і чекатиму на відповідь. Я не балувала тебе увагою всі ці роки, і, хоча я була винна лише частково – лише останнім часом я почала розуміти, наскільки наша поведінка визначається іншими людьми, наскільки ми, залежні від них, навіть коли вважаємо, що цілком контролюємо себе, – все ж я хочу тобі сказати, що дуже шкодую про це. Не хвилюйся про мене: я впевнена, що тепер зі мною все буде добре. Приємно усвідомлювати, що життя – не тільки можливість, а радість. А іноді навіть перемога.»

7. Психологеми мрій та фантазій: Відбивають мрії, фантазії та бажання персонажів.

“Діти - це щасливі істоти, подумала вона, і згадала свою давню мрію про те, щоб стати балериною. Їй завжди подобалася думка про те, що вона могла б плавно і красиво рухатися сценою, викликаючи захоплення у глядачів. Але вона ніколи не почала займатися балетом, і мрія залишилася лише мрією.”

8. Соціокультурні психологеми: Пов'язані з впливом суспільних та культурних факторів на психологію персонажів.

*“Пам'ять відкрила ящик і витягла звідти зразок, **майже стереотип**, а звідки вона його взяла, власне? Проте вона, певне, вважала так. Вона витягла його і сказала йому: «**А тепер давай прикинемо, що буде, якщо...**»“*

Ці види психологем можуть змінюватись в залежності від жанру художнього твору та його мети. Аналіз психологем структурує розуміння і досліджування внутрішнього світу персонажів, їх емоційні та психологічні аспекти, що сприяє глибшому розумінню тексту та його сенсу.

1.3. Використання психологеми та її напрямки

Психологема або психологізм в літературі — це художній метод, за допомогою якого автор показує внутрішній світ персонажів, їхні емоції, мотивацію, думки, емоційні та психологічні стани. Це намагання передати психічний намір персонажів, їхні внутрішні конфлікти та емоційний досвід через художній текст.

Поняття «психологізм» було запропоноване критиком та літературознавцем Борисом Ейхенбаумом. Він використовував цей термін, щоб позначити аналіз внутрішніх психологічних аспектів персонажів у художніх творах.

Вияви психологізму в тексті:

- Прямі описи: використовуються прямі описи, щоб розповісти про почуття, емоції та думки самих персонажів. Наприклад, «На його обличчі залишилися сліди невпевненості та страху.»

- Внутрішні монологи: Автор поглиблює читача в світ думок та внутрішніх конфліктів персонажів. Це може бути внутрішній монолог, де персонаж роздумує про свій досвід, сумніви, бажання тощо.

- Діалоги та взаємодія: В діалогах персонажі виражають свої почуття та думки, висловлюють свою позицію та наміри. Психологізм може проявлятися в

їхньому мовленні та реакціях, словах що вони використовують при розмові з іншими персонажами.

- Символіка та образи: Автор використовує символіку та різні образи, що відображають внутрішній стан персонажів та їх емоції. Наприклад, дощ або сильний вітер можуть відображати настрій героя.

Лексика психологізму: Лексика, яка виражає психологічні стани, включає слова та вирази, що відображають емоції (радість, біль, страх), стан (збудження, розчарування), внутрішній конфлікт (сумнів) та багато інших психологічних аспектів. Ця лексика допомагає передати психологічну глибину персонажів та зробити їх більш реалістичними та живими.

Використання психологізму дозволяє авторові поглибити розуміння персонажів, їхніх дій та рішень, створити більш різноманітний імідж та розкрити психологічний аспект художнього твору.

Функції використання психологем у літературі:

1. Занурення читача у внутрішній світ героїв: використання психологем допомагає авторам передати емоції, думки та мораль персонажів, дозволяючи читачам краще зрозуміти їхні мотиви та наміри.

2. Створення атмосфери та настрою: психологічні образи та символи можуть допомогти створити певну атмосферу чи настрій у творі, поглиблюючи емоційний досвід читача.

3. Використання алегорій та метафор: психологеми можуть використовуватися для створення алегоричних чи метафоричних образів, що дозволяють авторам передати складні ідеї чи концепції.

1) «Вираження психологічних станів та емоцій в тексті може передаватися за допомогою експресивної лексики, яка включає слова та вирази, що підсилюють виразність висловлення. Експресивна лексика може містити слова для вираження радості, злості, захвату, обурення та інших емоційних станів».[29]

2) Діалоги та внутрішні монологи персонажів:

У літературних творах психологічні стани персонажів можуть транслюватися через діалоги та внутрішні монологи. Діалоги дозволяють персонажам виражати свої почуття та думки один одному, а внутрішні монологи вводять читача в світ внутрішніх роздумів і відчуттів персонажів. [38, с.124-133]

3) Оцінкова лексика:

Для вираження психологічних станів та емоцій може використовуватися оцінкова лексика, яка має емоційний відтінок та виражає позитивне або негативне відношення. [36, с. 43-47]

4) Образи та символіка:

Психологічні стани та емоції можуть бути виражені через образи та символи, що відображають внутрішній світ персонажів та їх думки. Наприклад, природні образи можуть символізувати психологічні стани.[32, с. 76-82]

Наукове дослідження рівня морфології при використанні психологом та емоційних станів людини в літературі може розкрити, як самі морфологічні засоби мови підсилюють передачу внутрішніх стани персонажів та їхні емоційні переживання.

Междометії та вводні слова у контексті психологізмів

Междометії (вигуки) - це частини мови, які виражають різні емоції, почуття, експресію або ставлення людини до висловлюваного. Вони часто використовуються, щоб виразити емоційний стан того хто говорить чи підкреслити важливі моменти в мовленні.

Вводні слова - це слова або фрази, які вводяться в мовленні для звернення до співрозмовника, вираження емоцій чи наголошення на певних деталях. Вони можуть містити вигуки або виражати специфічні емоції.

В літературі та мовленні вони використовуються, щоб:

1. Підсилити психологічний аспект: Вводні слова можуть передавати емоційний стан персонажа або того хто говорить. Наприклад, «Ах!», «О, біда!», «Відчай!» тощо.

2. Підкреслити важливість: Вони можуть вказувати на значущість події або якоїсь деталі у тексті, підкреслюючи їх важливість для психологічного виразу. Наприклад, «На жаль, це було останнім днем їх безтурботного життя».

3. Передати сприйняття світу персонажем: Використання таких слів може розкривати спосіб, яким персонаж сприймає світ навколо себе, його емоційний стан та реакцію довколишній світ.[51]

Вираження психологем на рівні морфології, синтаксису та лексики

1. Морфологія:

На рівні морфології психологеми можуть виражатися за допомогою вибору певних морфологічних форм та структур зокрема прикметників та займенників, які передають психологічні стани персонажів.[37]

2. Синтаксис:

Психологеми можуть відображатися на рівні синтаксису через вибір конструкцій, перестановки слів, таких як риторичні питання, незавершені речення або конструкції з обставинами місця та часу, які вказують на психологічні стани персонажів.[49]

3. Лексика:

Вибір конкретних слів та лексичних одиниць може допомогти виразити психологічні стани персонажів. Вживання специфічної лексики, антонімів та синонімів може передати емоційний стан персонажа.[53]

1. Глибокий аналіз персонажів: У художньому дискурсі психологеми часто використовуються для розкриття внутрішніх діалогів, переживань та психологічних характеристик персонажів. Вони допомагають читачеві отримати більш глибоке розуміння та інтерпретувати психологію персонажів. [47]

2. Емоційний аспект: Психологеми можуть робити акцент на емоційний стан читача, створюючи більш інтенсивний зв'язок між текстом та тим хто його читає. Вони допомагають передати не тільки фактичні події, але й емоційний настрій персонажів. [6]

3. Амбігвітність та дублінг: Художні психологеми можуть бути амбігвітними, дозволяючи сприймати різні значення та інтерпретації. Це може підсилювати ефект психологічної складності персонажів та неоднозначність ситуацій. [19]

4. Використання лексичних методів: Художні психологеми можуть включати в себе вживання різних слів, метафор та аналогій, що допомагає створити образи та асоціації, які виражають психологічний стан персонажів. [7]

5. Ігровий аспект: Використання психологем може створювати гру слів та образів, що додає тексту глибину та багатогранність. [19]

Психологеми виконують кілька функцій. Перша функція – це організація інформації. Психологеми дозволяють нам структурувати інформацію у нашій свідомості та класифікувати її, що допомагає нам краще розуміти світ і свої думки.

Друга функція - це передбачення поведінки та емоційних реакцій. Психологеми допомагають нам передбачати, як ми або інші люди можуть поводитись у певних ситуаціях, та які емоційні реакції можливі у таких ситуаціях.

Третя функція – це комунікативна функція. Психологеми є спільними символами чи концепціями, які можна використовувати при розмові та обміні інформації між іншими людьми.

2) Психологеми - це літературні образи та концепції, які створюються з метою передати певні емоційні та психологічні стани персонажів, їх реакції та досвід. Вони широко використовуються в літературі для передачі почуттів, емоцій та думок персонажів, а також для передачі певних тем та ідей.

Однією з функцій психологем є поглиблення розуміння читачем емоційного спектру та думок героїв. Вони допомагають розгледіти внутрішній світ персонажів, їхні внутрішні конфлікти, взаємини та зміни, чим створюють глибше та цікавіше читання.

Основна ціль використання психологом у літературі полягає у створенні емоційного зв'язку між читачем та персонажами, роблячи їх більш реалістичними та емоційно значущими, пов'язати їх між собою. На відміну від розповіді, психологеми дозволяють поглянути на події та персонажів очима автора та отримати нове розуміння певних тем.

Використання психологом:

Розкриття Персонажів: Використання психологом дозволяє авторам більш детально розкрити характер персонажів, їхні внутрішні конфлікти та різноманітні емоційні стани.

Створення Атмосфери: Психологеми допомагають створити певну атмосферу сцени, передати її тон та настрій що необхідно для сюжету. Наприклад, вживання слова “сумно” може створити приголомшливий настрій.

Підсилення ефекту: Психологеми підсилюють враження від подій та персонажів, що робить художні тексти більш живими та емоційно насиченими.[7]

Відмінності між Художнім Дискурсом та Публіцистикою

Художній дискурс та публіцистика відіграють важливу роль у літературі та мовленні загалом, проте вони мають різні характеристики. Ось деякі ключові відмінності між ними:

1. Ціль та Намір Автора:

Художній Дискурс: Головною ціллю художнього дискурсу є естетичне та художнє враження. Автор створює літературний твір з метою розкриття почуттів, емоцій, зображення персонажів та створення образів.

Публіцистика: Основною метою публіцистики є інформаційне та інформаційно-аналітичне функціонування, аналіз. Автор прагне передати інформацію, аналізувати події, висловлювати свою думку щодо суспільних та соціальних проблем.

2. Стиль та Мовленнєва Форма:

Художній Дискурс: Художній дискурс може використовувати більш образний та метафоричний стиль. Він звертається до емоційного стану читача, застосовуючи літературні засоби, такі як образи, метафори та символи.

Публіцистика: Публіцистика спрямована на передачу фактів та аргументовану думку. Стиль публіцистики зазвичай менш образний, більше розрахований на передачу інформації, більше фактів, менше емоцій.

3. Сприйняття Подій:

Художній Дискурс: В художньому дискурсі автор може використовувати психологічні та емоційні аспекти для зображення переживань та досвіду персонажів та передачі своєї точки зору через образи та символи.

Публіцистика: Публіцистика більше спрямована на аналіз суспільних проблем, висвітлення подій та фактів, аргументовану думку та раціональність. Публіцистика може використовувати аналітичний підхід та засоби логіки.

4. Авторський Підхід та Об'єктивність:

Художній Дискурс: В художньому дискурсі автор має в основному свободу у створенні образів, діалогів та сюжету. Літературний текст може містити більше авторської інтерпретації та його думок.

Публіцистика: Публіцистика частіше прагне до об'єктивності, фактів та аналізу, а не стільки до літературної творчості та виразності.[5]

Основні Відмінності між Художнім Дискурсом та Розмовним Стилем

Художній дискурс та розмовний стиль – це дві різні форми мовлення, кожна з яких має свої особливості та функції. Нижче розглянемо основні відмінності між ними:

1. Ціль та Функція:

Художній Дискурс: Головною метою художнього дискурсу є створення художнього твору, передача думок та емоційне впливання на читача. Він використовується для створення образів та символів, передачі глибоких почуттів та думок персонажів, розкриття сюжету.

Розмовний Стиль: Розмовний стиль використовується у повсякденному спілкуванні між людьми. Основна мета – передача інформації, обговорення питань та домовленостей.[48]

2. Мовний Засіб:

Художній Дискурс: Художній дискурс може використовувати багато літературних прийомів, таких як метафори, символи, образи, стилістичні фігури, граматичні конструкції. Автори стараються допомогти читачу бачити світ через їхні очі.

Розмовний Стиль: Розмовний стиль використовує більш прямий та зрозумілий мовний засіб. Він більше спрямований на передачу повсякденної інформації та взаєморозуміння.

3. Структура Тексту:

Художній Дискурс: Художній текст може мати складну структуру, де розкриття персонажів, розвиток сюжету та створення настрою займають важливе місце. Автор може використовувати різні перспективи та аспекти.

Розмовний Стиль: Розмовний стиль, як правило, має більш пряму та послідовну структуру. Він може бути більш неформальним та не віддавати перевагу літературній структурі.[14]

4. Публіка:

Художній Дискурс: Художній дискурс спрямований на широку аудиторію, включаючи тих, хто шукає емоційне задоволення від читання та глибоке освідомлення персонажів.

Розмовний Стиль: Розмовний стиль призначений для безпосереднього спілкування між людьми, незалежно від їхнього рівня освіти чи літературних смаків. [22]

1.4. Особливості перекладу психологем

Проблема психологем та їх переклад є складною темою, яка має важливе значення для різних галузей психології, таких як психологію когнітивних процесів, психолінгвістику та психологічну аналітику. У цій темі існує безліч особливостей та складностей, з якими стикаються дослідники під час перекладу психологічних реалій.

Однією з основних проблем, пов'язаних із психологемами та їх перекладом, є відсутність одного еквівалента для деяких понять в іншій мові. Кожна мова має свою унікальну культурну та лінгвістичну історію та базу, що призводить до появи різноманітних специфічних психологічних термінів. Це може означати, що деякі поняття, які мають одне значення в одній мові, можуть бути складними або неможливими для точної передачі на іншу мову. Це ускладнює розуміння та переклад психологем. [54]

Інша проблема, пов'язана з перекладом психологем, пов'язана з тим, що вони часто є складними та абстрактними поняттями. Вони описують внутрішні процеси та стани, які базуються на досвіді, та які можуть бути складними для сприйняття та вираження. Крім того, психологеми часто мають неоднозначне значення і можуть змінюватись в залежності від контексту. Перекладачам необхідно вміти враховувати всі ці особливості, щоб точно передати зміст та значення психологічного терміну та врахувати авторський намір.

Існує також проблема, пов'язана з відсутністю єдиної системи перекладу психологічних термінів та емоційних станів. Різні автори та дослідники можуть використовувати різні терміни для опису одного психологічного явища. Це ускладнює відповідність та зміст інформації з різних джерел та мов. Один і той

же термін може мати різні значення та інтерпретації у різних культурах та мовах, що ускладнює порівняння та аналіз.

Коли дослідники стикаються з проблемою перекладу психологем, вони стикаються з викликами, пов'язаними з передачею багатогранних психічних станів чи процесів іншою мовою. Це пов'язано з тим, що поняття та символи, закладені в психологемах, можуть мати унікальні особливі значення, які не завжди можуть бути точно перекладені в іншу мову.

Деякі з особливостей проблеми психологем та їхнього перекладу включають в себе:

- **Культурні відмінності:** Психологеми можуть бути пов'язані з певною культурою і мати одне значення якого немає в іншій культурі. Це може спричинити труднощі при перекладі, оскільки перекладач повинен зрозуміти ці культурні аспекти та особливості, і знайти адекватні та точні еквіваленти в іншій мові.

- **Відсутність прямих еквівалентів:** Часто складно знайти необхідний еквівалент в іншій мові. Це може бути пов'язано з тим, що аналогічні поняття та образи можуть бути відсутніми або мати інші значення в іншій мові.

- **Точність передачі:** При перекладі психологем важливо зберегти точність передачі оригінального значення і суті. Іноді це може бути важко, особливо якщо психологема містить складну та різноманітну інформацію про психічні стани та процеси.

Проблема психологем є однією з найважливіших тем у психології, особливо в галузі психологічного вивчення мови та пізнання. Термін «психологема» було введено в науковий обіг Густавом Гассенді в 1620 році і означає «психологічне явище» або «психічний образ», який виникає в розумі людини і передається через мовні вислови.

Психологеми можуть бути різними за своєю природою та властивостями. Вони можуть являти собою такі поняття, як почуття, емоції, думки, уявлення, асоціації, сні, мрії, образи та символи. Кожна психологема має усі свої

особливості та функції, які допомагають нам зрозуміти та трактувати психічні процеси та явища.

Використання психологом у психології має кілька напрямків. По-перше, психологеми використовуються як інструменти для аналізу та дослідження психічних функцій і процесів та їх особливостей. Вони допомагають виявити характеристики та закономірності психічного стану людини, а також дати пояснення різним явищам та поведінці людей.

По-друге, психологеми відіграють важливу роль у процесі перекладу. При перекладі текстів з однієї мови іншою, необхідно враховувати як мовні особливості, так і психологічні реалії, які супроводжують висловлювання і поняття з різних культур. Перекладач повинен бути уважним при використанні психологем, щоб зберегти і передати зміст тексту, враховуючи психологічне підґрунтя.

У процесі досліджень у галузі психології було виявлено психологеми, які є основними конструкціями в психічній організації людини. Психологеми являють собою категорії, на основі яких будується сприйняття світу кожним індивідом.

В сучасному світі, де культурна взаємодія та глобалізація набувають все більшого значення, переклад психологем є важливою складовою для збереження емоційного та психологічного розуміння літературних творів. Психологеми, як архетипні символи та образи, які відображають глибокі психологічні структури, викликають особливі емоції під час перекладу. Вони нерідко несиметрично несуть культурно-специфічний характер, що ускладнює пряму відтворення їхньої суті та емоційної насиченості.

Для ефективного перекладу психологем важливо прийняти і той факт що, не лише лексичний аспект є важливим, але й контекст, в якому вони вживаються. Перекладач повинен зрозуміти глибину психологічних аспектів образів та його емоційну вагу в оригінальному творі, а потім знайти адекватні вирази та конструкції для їх передачі на іншу мову.

Ефективна передача емоційного стану у тексті вимагає від перекладача глибокого розуміння не лише семантики та структури, але й культурних

особливостей мови та способів вираження почуттів. Важливо використовувати не тільки точні лексичні еквіваленти, але і структури, які здатні відтворити той самий емоційний заряд, який помістив у текст автор.

Для передачі глибокого емоційного стану перекладачі варто використовувати стилістичні прийоми, такі як метафори, порівняння та риторичні фігури. Такий підхід допомагає відтворити той самий ефект на читача, що й у вихідному тексті.[8]

Передача емоційного стану у тексті грає важливу роль у літературі та лінгвознавстві. Емоції додають тексту глибину, виразність та здатність емоційно впливати на читача. При цьому, відтворити емоційний стан автора та передати його читачеві на іншій мові потребує ретельної роботи зі словами, структурами та стилістичними прийомами. Дослідження показують, що успішна передача емоцій може покращити розуміння тексту та сприяти більш глибокій емпатії до героїв та подій.

Механізми передачі емоційного стану в тексті включають в себе використання специфічних лексичних одиниць, експресивних слів, метафор, порівнянь та інших стилістичних методів. Наприклад, вживання синонімів з різними емоційними відтінками може допомогти точніше передати настрій автора. Аналогічно, метафори можуть створювати візуальні образи, що відображають емоційні аспекти, які неможливо точно висловити словами.

Передача емоційного стану у тексті вимагає уваги до мовного та культурного контексту, які мають важливе значення для точного та ефективного вираження емоцій та почуттів. Мова є необхідним засобом передачі емоцій, і кожна мова має свої можливості та стилістичні особливості. Культурний контекст, в особливості культурні норми, цінності та сприйняття, визначає спосіб, яким емоції сприймаються та виражаються у різних культурах.

Мовний Контекст:

Відтворення емоцій у тексті потребує від перекладача глибокого розуміння мовних засобів та їхніх емоційних відтінків. Семантика слів, їхні відтінки та асоціації можуть бути різними у різних мовах, тому важливо знайти точні

еквіваленти або аналоги для передачі емоційного змісту. Наприклад, одне і те ж слово може мати різні емоційні значення в різних мовах. Детальне дослідження мовних особливостей може допомогти вибрати найбільш точний вираз.

Культурний Контекст:

Культурний контекст дуже важливий, оскільки емоції та їхнє вираження можуть мати різне сприйняття в різних мовах та культурах. Те, що сприймається як вираз емоції в одній культурі, може бути інтерпретовано інакше в іншій. Наприклад, певні жестові вирази або міміка можуть бути культурно зумовленими та передавати різні емоційні змісти [8]

М. Холл провів дослідження культурних відмінностей у безсловесній мові, яке включає жести, міміку та інші невербальні вирази. Він показав, як розуміння емоцій та їх вираження може змінюватися в різних культурах [45]

Одним із важливих досліджень, пов'язаних із психологемами, проведених академіком Петерсоном, є дослідження «Актуалізація психологем та їх вплив на мислення». У цьому дослідженні було досліджено основні психологеми, такі як самовираження, саморозвиток, самовизначення та самооцінка.[40]

Психологема самовираження вивчається з метою зрозуміти, яким чином людина виражає свою думку з оточуючими, виявляє свої емоції та показує своє «я». Дослідження показало, що здатність до самовираження пов'язана з високим рівнем життєдіяльності, як людина себе відчуває та загальною соціалізацією особистості. [40]

Психологема саморозвитку пов'язана з постійним розвитком та освітою. Дослідження показали, що люди з високим рівнем саморозвитку мають ширший світогляд та глибше розуміння оточуючого світу, що сприяє успіху в особистому та професійному житті. [40]

Психологема самовизначення пов'язана з процесом пошуку сенсу та цінностей у житті, та свого щастя. Дослідження показали, що люди, які визначили свої цінності та життєві принципи, мають більш стабільне життя та є емоційно задоволеними. [27]

Психологема самооцінки вивчається з метою зрозуміти, яким чином індивід сприймає себе та свої можливості. Дослідження показали, що висока самооцінка має прямий зв'язок з кращим психічним здоров'ям та впевненістю.

Переклад психологем та передача емоційних станів у тексті може мати деякі складнощі, оскільки психологічні аспекти часто є необхідним елементом літературного твору. Деякі з труднощів включають:

- Відтворення емоцій: Переклад психологічних станів пов'язаний із передачею емоцій, реакцій та відчуттів персонажів. Важко точно передати всю глибину та неповторність психологічних станів.

- Еквівалентність термінів: Деякі поняття в психології та терміни можуть бути унікальними для певної мови та культури, що ускладнює їхнє відтворення при перекладі.

- Культурна специфіка: Психологічні та емоційні стани можуть бути зумовлені культурними особливостями. Перекладач повинен зрозуміти ці контекстуальні відмінності та знайти підходящі еквіваленти.

- Вибір лексики: Вибір відповідної лексики для передачі психологічних станів та емоцій може бути нелегким завданням. Не завжди існує прямий і точний відповідник або переклад психологічних понять.

- Синтаксичні та граматичні особливості: Передача психологічних станів потребує зміни синтаксичної конструкції або граматичних форм у деяких випадках, що може вплинути на звучання тексту.

- Зміна контексту: Психологеми та емоційні стани в тексті іноді зв'язані з конкретним контекстом. Перекладач повинен зберегти цей контекст для досягнення адекватного виразу або описати психологему для кращого розуміння.

- Семантичні відтінки: Деякі психологічні стани мають семантичні відтінки, які буває складно перекласти на іншу мову.

- Трансляція емоцій: Передача емоцій та відчуттів персонажів є важливим аспектом художнього тексту. Однак емоційні стани є іноді культурно обумовлені, і перекладач повинен знайти спосіб передати ці емоції так, щоб вони викликали аналогічну реакцію у читача цільової мови.

- Нюанси тону та значення: Психологічні стани та психологеми часто містять особливості тону, які важко точно передати у перекладі. Наприклад, суб'єктивний страх або тривожність, сумніви, можуть мати різні відтінки, які потрібно передати на іншу мову.

- Культурний відтінок: Деякі психологічні аспекти є однозначними для певної культури або мають інші асоціації, ніж у інших культурах. Перекладач повинен враховувати ці культурні відмінності та особливості, щоб забезпечити правильне сприйняття тексту.

- Лексичний відбір: Вибір лексики для передачі емоційних станів це дуже важке завдання. Такі слова можуть мати багатозначність або не мати прямого відповідника в іншій мові.

- Підтекст та субтекст: Психологічні аспекти тексту часто мають підтекст та субтекст, які можуть бути складно передати у перекладі. Перекладач повинен розглядати не лише поверхневий зміст, а й приховані психологічні нюанси та що мав на увазі автор.

- Збереження стилю: Психологічні стани та психологеми можуть бути важливим елементом стилю твору. Перекладач повинен зберігати цей стиль у цільовій мові, щоб відтворити психологічний характер тексту.

- Метафори та алегорії: Часто психологічні стани у літературних творах виражаються через метафори та алегорії. Переклад метафор може бути важким, оскільки вони можуть мати особливі асоціації та структури, які потрібно передати.

Для подолання цих труднощів перекладачам слід глибоко розуміти та аналізувати психологічний аспект самого тексту, знаходити відповідні еквіваленти, враховувати контекст і специфіку культури, а також використовувати літературні та стилістичні засоби для передачі психологічного змісту. [26]

При перекладі психологем та психологічних станів, перекладач повинен враховувати наступні аспекти:

- Контекст та зв'язок: Перекладач має розуміти контекст, у якому знаходиться психологічна ситуація. Зв'язок між персонажами, подіями та мовленнєвими актами що впливає на розуміння психологом.

- Символізм та метафори: Художні тексти часто використовують символи та метафори для виразу психологічних станів. Перекладач повинен вибрати точні аналоги, які збережуть семантику та емоційну забарвленість.

- Типи діалогів: Взаємодія персонажів у діалогах може показувати їхні психологічні стани та емоції. Перекладач повинен передати ці стани через діалоги, дотримуючись стилістичної відповідності та структури.

- Звучання та ритм: Переклад повинен враховувати ритм та звучання оригінального тексту, щоб зберегти його психологічну інтонацію та передати українською.

- Запозичення та кальки: У деяких випадках, зокрема при відсутності точного відповідника або еквіваленту, перекладач має використовувати кальки або запозичення з інших мов для передачі психологічних концепцій.

- Контекст тексту: Перекладач повинен розуміти, яку роль займають психологеми в загальному контексті твору, а також як вони впливають на розкриття персонажів та їх становлення.

- Психологічний розвиток: Якщо текст передає психологічний розвиток персонажів та їх характеру, перекладач має забезпечити послідовність та логічність цього розвитку при перекладі.

- Відповідність аудиторії: Перекладач повинен враховувати цільову аудиторію, її культурні особливості та рівень розуміння психологічних аспектів.

Для підготовки цілісного і доречного перекладу психологом та психологічних станів перекладач повинен мати широкі знання в галузі літературознавства, стилістики, психології, культури та мовознавства. Також корисно вивчати роботи вчених і дослідників, які займалися аналізом перекладу психологічних аспектів у літературних творах. [17]

Переклад психологем та емоційних станів є складним завданням, яке вимагає ретельного та детального підходу та врахування багатьох аспектів. Нижче наведено кілька способів, якими можна перекладати психологеми та емоційні стани, а також деякі приклади з українських та англійських джерел: [18]

- Прямий переклад: Деякі психологеми можуть бути перекладені просто, відтворюючи їх лексичний зміст. Однак цей підхід не завжди працює, оскільки емоційний відтінок може бути втрачений.

- Еквівалентність емоцій: Перекладач вибирає слова або вирази, які викликають аналогічні емоції у читача цільової мови.

- Заміна метафорами: Метафори та аналогічні образи можуть використовуватися для передачі емоційних станів у цільовій мові.

- Запозичення: У деяких випадках, коли точний еквівалент відсутній, можуть використовуватися слова з іншої мови для передачі суті або емоції.

- Опис: Замість прямого перекладу, можна намагатися описати психологічний стан або емоцію словами, які мають аналог в цільовій мові.

- Сталі вирази: Деякі сталі вирази або фразеологізми можуть вживатися для передачі певних психологічних станів.

- Специфічний відтінок тону: Відтінок тону тексту може впливати на сприйняття емоцій. Перекладач повинен стежити за тим, щоб зберегти цей відтінок.

- Вживання введених слів: Вводні слова або фрази можуть допомогти передати психологічні стани та емоції.

- Передача емоційних станів: Перекладач може використовувати аналогічні емоційні стани, які зрозумілі читачам цільової мови. Наприклад, «disappointed» може бути перекладено як «розчарований», «схвильований» як «excited» тощо.

- Вирази та фрази з аналогічним змістом: Перекладач може шукати фрази або вирази в цільовій мові, які мають схожий сенс або передають аналогічну психологему. Це може допомогти зберегти емоційний відтінок оригіналу.

- Використання фігур мови: Метафори, алегорії та інші фігури мови можуть бути доречними при передачі психологічних станів та емоцій більш символічним способом.

- Вибір лексичних засобів: Вибір конкретних слів та фраз може впливати на сприйняття та розуміння емоцій. Перекладач повинен підібрати відповідні лексичні засоби для передачі психологічних аспектів.

- Ретельний аналіз контексту: Перекладач має досліджувати контекст, у якому вживається психологема, щоб зрозуміти її повне значення та що хотів цим сказати автор.

- Дотримання стильового відповідності: Переклад повинен бути здійснений так, щоб зберегти стилістичні особливості оригінального тексту.

- Використання відтінків тону: Вибір відтінку тону може допомогти передати певні психологічні стани. Наприклад, використання формальних слів може відтворити емоційну дистанцію. [18] ,

Приклади :

- «The Catcher in the Rye» by J.D. Salinger (англійська література):

У цьому романі персонаж Голдін має багато психологем, пов'язаних з його холодним відношенням до світу дорослих. Введення фраз «phony» або «fake» може передати його погляди на фальшивість довколишнього світу. [2]

- «Тіні забутих предків» Марії Матіос (українська література):

У романі Марії Матіос «Тіні забутих предків» перекладачі використовують поєднання прямого перекладу та специфічних образів, щоб передати емоційний стан героїв, їхні внутрішній світ та емоції.

Ці приклади ілюструють різноманітні способи передачі психологічних аспектів у художніх творах на англійській та українській мовах. Важливо зберігати семантику, тон та емоційний відтінок психологем у перекладі, адаптуючи їх до культурного та лінгвістичного контексту цільової мови.

Еквівалент (від латинського «aequus» - рівний і «valere» - бути вартим) - це термін, який використовується в лінгвістиці для позначення слова, вислову, фрази або конструкції, що відповідають певному значенню, відтінку або функції

в іншій мові. Еквіваленти допомагають зберегти семантику, стиль, емоційний тон, структуру речення і комунікативні аспекти оригінального тексту у перекладі. [15]

Еквівалент - це слово або вираз у перекладі, який має одне і те ж або схоже значення, емоційний відтінок і стиль, що й оригінал. Це спосіб зберегти інформацію та виразність тексту, коли його перекладають на іншу мову: [1]

«She was walking on air after receiving the good news».

«Вона йшла, наче на хмарах, після отримання гарних новин».

У цьому прикладі вираз «walking on air» відтворено за допомогою еквівалента «на хмарах», що передає подібний емоційний відтінок, стан щастя українською мовою. Таким чином, за допомогою еквіваленту досягти збереження сенсу та емоційного відтінку оригінального тексту в перекладі.

Аналог.

Аналог - це відповідне слово, вираз або конструкція в іншій мові, які мають подібне або близьке значення до оригінального слова або виразу. Аналоги використовуються при перекладі для передачі семантичної структури, емоційного відтінку та стилю з оригінальної мови на цільову мову.

Українською мовою слово «аналог» також має аналогічне значення.

Методи перекладу та вибір еквівалентів:

В.М. Маслов. «Методи перекладу та вибір еквівалентів у німецько-українському перекладі наукової та технічної літератури».

Аналог - це слово або вислів, які використовуються в перекладі для передачі подібного або схожого значення, що й оригінал. Наприклад, якщо в оригінальному тексті є слово «сонце», а в перекладі використовують слово «sun», то «sun» є аналогом слова «сонце»:

He was over the moon with joy.

Він був на сьомому небі від радості

У цьому прикладі вираз «over the moon» відтворено за допомогою аналога «на сьомому небі», що передає подібний емоційний відтінок та стан українською мовою.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПСИХОЛОГЕМИ

У цьому розділі буде проведено лінгвістичний аналіз психологеми, який в цьому випадку складається з лексичного (з'ясування значення та сенсу слів, словосполучень та розуміння їх ролі для розкриття задуму автора), синтаксичного (для уточнення сенсу речення, словосполучення, слова в контексті та з точки зору граматичних значень), та аналіз функцій, які виконує психологема в даному реченні.

2.1. Особливості вживання оцінювальної функції

. She thought of telling Gerald to go back and shut the door before they got too involved or that banging would drive her nuts. [Дод.1]

Вона подумала сказати Джеральду, щоб той повернувся й зачинив двері, поки вони не будуть надто зайнятими, інакше цей стукіт зведе її з розуму.

Отже, це словосполучення означає, що стукання дверей може призвести до роздратування або довести їх до обурення.

«or» - союз, який використовується для пропозиції альтернативи чи вибору між двома варіантами.

«that» - вказівний займенник, що вказує на попередню згадку чи подію (у даному випадку, на стукання дверей).

«banging» - дієслово, утворене від слова «bang», що означає удар, стукіт, безладний шум.

«would» - модальне дієслово, використовується для вираження можливості чи ймовірності майбутньої дії.

«drive» - дієслово, що означає «доводити» або «приводити до».

«her» - присвійний займенник, що вказує на приналежність до жіночого роду.

«nuts» - неформальний вираз, що означає «божевільний» або «без розуму». У цьому контексті воно використовується для вираження подразнення або обурення.

Грамматичний аналіз:

«that banging» - це суб'єктна пропозиція. «Banging» тут є герундієм (причастям, утвореним від дієслова) та виконує функцію іменника. «That» є визначником і вказує на попередню згадку (в даному випадку, на стукання дверей).

«would drive» - це складовий дієслово майбутнього часу, що включає модальне дієслово «would» та дієслово «drive». «Would» використовується для вираження можливості чи ймовірності майбутньої дії, а «drive» тут означає “доводити” або “приводити до”.

«her» - це присвійний займенник, що вказує на належність дії до жіночого роду та на героїню тексту.

«nuts» - це неформальний вираз, який тут виконує функцію об'єкта дії, означаючи «божевільний» або «божевільно».

Дієслово «drive» у даному контексті використовується у формі майбутнього часу та позначає дію, яка відбудеться у майбутньому. Це дієслово у недосконалому вигляді (інфінітив).

Дієслово «drive» є активним, оскільки він вказує на дію, яку виконує суб'єкт пропозиції (в даному випадку, «her»).

Дієслово «drive» вимагає доповнення, яким є «her nuts». Цей вислів включає пряме доповнення, що позначає об'єкт дії, і вказує на те, що стукання (banging) призведе до певного стану («nuts» - божевільний, без розуму).

Вираз «or that banging would drive her nuts» є **частиною речення** та виконує функцію суб'єкта. У цьому контексті вона вказує на дію чи подію, яка могла б викликати певну реакцію у головної героїні.

Морфологічна характеристика: З морфологічної точки зору, «banging» - це герундій дієслова «bang», «would drive» - це форма дієслова в умовному способі, і «her» - займенник, вказуючи на приналежність дії до героїні.

Ця фраза вказує на те, що стукіт двері може викликати реакцію або стан роздратування у головної героїні, і вона розглядає це як частину свого внутрішнього конфлікту або роздуму.

З точки зору класифікації структурної граматики, словосполучення «or that banging would drive her nuts» відноситься до частин складної речення. Воно являє собою частину складної речення, де «or» виступає як вступне слово, «that banging» служить підметом, а «would drive her nuts» - присудком, утворюючи таким чином умовну пропозицію.

Номінативна функція: Вона вказує на конкретну подію, а саме «стукіт дверей» (banging), і вдавлює його в роздуми та внутрішній діалог головної героїні.

Оцінювальна функція: Воно виражає оцінку чи реакцію героїні на цю подію. Вона розглядає стукіт дверей як потенційне джерело роздратування чи здивування, що підкреслює внутрішній конфлікт і напругу, яку відчуває героїня у цій ситуації.

Ця психологема є психологемою внутрішнього конфлікту. Це словосполучення відображає її внутрішні переживання та роздуми щодо того, як вчинити.

«It would ruin the whole mood. What mood? A good question, that» [Дод.2]

Це зіпсує всю атмосферу.

«Яку атмосферу?»

Так, хороше запитання.

Лексичний аналіз:

«It» - це займенник, який свідчить про щось чи щось, що було попередньо згадано.

«would ruin» - це дієслівний присудок, де «would» вказує на майбутній час і «ruin» означає знищити або зіпсувати.

«the whole» - це фраза, що вказує на повне чи повністю.

«mood» - це іменник, що означає настрій, атмосферу чи обстановку.

«What» - це запитальне слово.

«mood» - це фраза, яка означає настрій.

«A» - це невизначений артикль, який використовується перед іменником.

«Good» - це прикметник, що означає хороший.

«question» - це іменник, що означає питання.

«that» - це займенник, що вказує на попередній вислів або ситуацію.

Словосполучення «It would ruin the whole mood. What mood? A good question, that» включає обговорення настрою і порушує питання про характер цього настрою.

Граматичний аналіз:

«*It would ruin the whole mood*» - це речення, що включає в себе:

«It» - підмет речення, що вказує на невизначену річ або ситуацію.

«would ruin» - дієсловна форма в умовному способі майбутнього часу.

«Would» вказує на умовність або бажання, а «ruin» - дієслово в недосконалому виді, активному голосі.

«*What mood?*» - це питальне речення, яке складається з:

«What» - відносного займенника, що ставить питання про існуючу інформацію.

«mood» - іменника, який є предметом запитання.

«*A good question, that*» - це речення, що включає:

«A» - неозначений артикль, який вказує на невизначеність поняття.

«good» - прикметника, що характеризує питання як хороше або якісне.

«question» – іменник, який є предметом запитання.

«hat» - вказівного займенника, який вказує на предмет запитання.

У цьому вислові використовується недосконалий вид дієслова «ruin», активний голос, і дієслово «would» вказує на умовність або бажання.

Словосполучення «It would ruin the whole mood. What mood? A good question, that» у цьому контексті є **підметом речення**. Воно виступає як підмет, що починає речення і вказує на те, що дія “зіпсувати атмосферу” є об’єктом роздумів та запитання «What mood?» оцінюється як добре сформульоване.

Це речення є **синтаксичним психологізмом**, тому що синтаксичні психологізми допомагають мовцям та слухачам виражати та сприймати різні психологічні аспекти в мові, роблячи комунікацію більш виразною та контекстозалежною.

Це словосполучення «It would ruin the whole mood. What mood? A good question, that» належить до **структурної класифікації «питальне речення»** в англійській мові. Це вираз, де той хто говорить ставить запитання щодо настрою, а також висловлює сумніви та коментарі щодо цього запитання. У цьому виразі «What mood?» є питанням, а «A good question, that» є коментарем чи реакцією на попереднє запитання.

Це речення має **оцінювальна функція**: Фраза «A good question, that» містить оцінку питання «What mood?» як хорошого. Таким чином, воно також виражає оцінку чи коментар щодо цього питання.

Психологема внутрішнього конфлікту: Вираз «It would ruin the whole mood» може свідчити про конфлікт, який переживає ця людина. Вона вагається між прийняттям рішення і впливом цього рішення на загальний настрій або ситуацію.

It makes him look stupid. You can practically see his IQ going down ten points for every inch that grin spreads. [Дод.3]

Так він виглядає тупим. Можна буквально побачити, як із кожним дюймом тієї усмішки його IQ падає на десять балів.

Лексичний аналіз:

«It makes him look stupid.»

«It makes» - «Це змушує» (дієслово «makes» вжите для вираження впливу або відношення).

«him» - «його» (займенник, вказує на чоловіка).

«look» - «виглядати» (дієслово, вказує на дію).

«stupid» - «тупим» (прикметник, означає недоумство або неінтелігентність)

«You can practically see his IQ going down ten points for every inch that grin spreads.» - «Ви можете буквально побачити, як із кожним дюймом тієї усмішки його IQ падає на десять балів.

«You can» - «Ви можете» (вираження можливості або здатності)

«practically» - «буквально» (підкреслює ступінь очевидності).

«see» - «побачити» (дієслово, вказує на акт спостереження).

«his» - «його» (займенник, вказує на чоловіка).

«IQ» - «IQ» (аббревіатура для інтелектуального коефіцієнта).

«going down» - «падає» (вказує на рух униз).

«ten points» - «десять балів» (кількість балів).

«for every inch» - «за кожен дюйм» (показує взаємозв'язок між дією та виміром).

«that grin spreads» - «тією усмішкою» (вказує на дію поширення усмішки).

Граматичний аналіз:

«It makes him look stupid.» - «Це змушує його виглядати тупим.»

«makes» - дієслово, Present Simple, активний стан, виражає загальний факт або регулярну подію.

«look» - дієслово, базова форма, вживається разом із «makes» для вираження впливу або відношення.

«stupid» - прикметник, означає стан неінтелігентності.

«You can practically see his IQ going down ten points for every inch that grin spreads.»

«can see» - можливість та дія, Present Simple, активний стан, виражає можливість спостереження.

«going down» - дієслово в формі Continuous, виражає подію у процесі.

«spreads» - дієслово, Present Simple, активний стан, вказує на дію поширення.

Це словосполучення «It makes him look stupid» і «You can practically see his IQ going down ten points for every inch that grin spreads» виступає **присудком (головним членом) речення**, оскільки вказує на дію або стан особи («he» - його, в даному випадку). У першому реченні «It makes him look stupid», воно виступає як просте речення з одним присудком. У другому реченні «You can practically see his IQ going down ten points for every inch that grin spreads,» це словосполучення є частиною складноскороченого речення, де головний присудок включає дієслова «can see» і «going down».

Це **синтаксичний психологізм** виражений специфікою організації речень.

Це словосполучення «*It makes him look stupid. You can practically see his IQ going down ten points for every inch that grin spreads*» належить до складносурядного речення, безполучникове, оскільки воно складається з двох речень, об'єднаних разом без сполучника. Перше речення «*It makes him look stupid*» є простим реченням з одним присудком, а друге речення «*You can practically see his IQ going down ten points for every inch that grin spreads*» також є простим реченням з одним присудком. Ці два речення з'єднані, щоб виразити пов'язану думку.

Це словосполучення «*It makes him look stupid. You can practically see his IQ going down ten points for every inch that grin spreads*» виконує **оцінювальну функцію** у тексті. В цьому вислові автор висловлює свою оцінку чи судження щодо вигляду чоловіка, коли він посміхається. Автор використовує це

словосполучення, щоб оцінити чоловіка та його інтелектуальний рівень, стверджуючи, що його посмішка знижує рівень його IQ.

Ця психологема може бути віднесена до «**Афективної психологеми**». Автор висловлює емоційне ставлення або оцінку до поведінки чоловіка та його посмішки, використовуючи загальної афективного характеру.

«she had an idea that to Gerald, who was on the inside of it, the grin felt wolfish. Piratical, maybe.» [Дод.4]

Джессі здогадувалася, що Джеральдові, авторів цієї посмішки, вона здається вовчою. Може, піратською.

Лексичний аналіз:

«had an idea» - вираз, що підкреслює уявлення або догадку.

«to Gerald» - звертання до чоловіка по імені.

«who was on the inside of it» - вказівка на чоловіка як суб'єкта внутрішнього переживання.

«the grin» - посмішка.

«felt» - вираз, який вказує на відчуття або сприйняття.

«wolfish» - слово, що описує вигляд посмішки як вовчий, з відтінком відчуття дикості.

«Piratical» - слово, що описує вигляд посмішки як піратський, можливо, з відтінком загадковості та небезпеки.

Граматичний аналіз:

«had an idea» - дієприкметник у минулому часі, недосконалий вид, активний.

«to Gerald» - проста форма звертання, активний.

«who was on the inside of it» - прийменник «on» в поєднанні зі страждальним займенником «it», минулий час, недосконалий вид, активний.

«the grin» - іменник, активний.

«felt» - дієслово у минулому часі, недосконалий вид, активний.

«wolfish» - прикметник, активний.

«Piratical» - прикметник, активний.

Це словосполучення «she had an idea that to Gerald, who was on the inside of it, the grin felt wolfish. Piratical, maybe» є частиною складного речення та виконує **функцію додатка** до головного речення. Воно розширює розуміння читача про те, як Джессі сприймає Джеральдову посмішку.

За граматичною характеристикою, це словосполучення «she had an idea that to Gerald, who was on the inside of it, the grin felt wolfish. Piratical, maybe» включає **лексичні та синтаксичні елементи**. Лексична психологема виражена через слова «grin, «wolfish, та «piratical», які надають конкретну характеристику посмішці. Синтаксична психологема виражена через структуру речення та взаємозв'язок слів у цьому контексті, які підсилюють враження від посмішки Геральда.

Це словосполучення «she had an idea that to Gerald, who was on the inside of it, the grin felt wolfish. Piratical, maybe» належить до **складного речення**, а саме до **підрядного складного речення**. Воно включає в себе основне речення «the grin felt wolfish. Piratical, maybe» та введене підрядне речення «she had an idea that to Gerald, who was on the inside of it», яке розширює розуміння основного речення.

Це речення виконує **оцінювальну функцію** в тексті, оскільки воно виражає оцінку або ставить оціночний акцент на посмішку Геральда, описуючи її як «wolfish» (вовчу) і «piratical» (піратську). Головний персонаж оцінює посмішку, що він спостерігає, і це допомагає читачеві зрозуміти його власні почуття та враження від цієї посмішки і вказує на сприйняття Джессі посмішки Геральда.

Ця психологема в основному відноситься до **афективної психологеми**. Вона виражає персональні почуття і емоції головного персонажа щодо посмішки іншого персонажа.

«from her angle, however, lying here with her arms raised above her head and nothing on but a pair of bikini panties, it only looked stupid. No... retarded». [Дод.5]

З її боку, проте, коли лежиш тут із піднятими над головою руками, одягнена в самі трусики бікіні, та посмішка здається дурною. Ні... відсталою.

Лексичний аналіз:

«from her angle» - «з її точки зору»;

«however» – «однак, проте»;

«lying here» - «лежачи тут»;

«with her arms raised above her head» - «з піднятими руками над головою»;

«and nothing on» - «і нічого на собі»;

«but a pair of bikini panties» - «окрім пари бікіні»;

«it only looked stupid» - «це виглядало просто дурно»;

«No... retarded» - «Ні... відсталою».

Граматичний аналіз:

«from her angle» - фраза з прислівником «from», активний герундійний зворот;

«however» - сполучник;

«lying here» - активний дієприкметник минулого виду в непрямому діалозі;

«with her arms raised above her head» - фраза з прислівником «with», активний герундійний зворот;

«and nothing on but a pair of bikini panties» - активний складний присудок із додатком;

«it only looked stupid» - активний речення із фразеологізмом «looked stupid»;

«No... retarded» - активний речення з пропуском головного дієслова, вказує на негативну оцінку.

Словосполучення «from her angle, however, lying here with her arms raised above her head and nothing on but a pair of bikini panties, it only looked stupid» є **складносурядним підрядним членом складносурядного речення.**

Це словосполучення, «it only looked stupid. No... retarded», має **лексичну характеристику**, оскільки воно використовує лексичні одиниці та лексичні засоби для вираження конкретного змісту, ставлячи перед нами поняття «retarded» для оцінки об'єкта в тексті.

Це словосполучення можна віднести до синтаксичної структури тексту, оскільки воно складається зі словосполучення «from her angle, however, lying here with her arms raised above her head and nothing on but a pair of bikini panties», яке визначає **контекст і обставини**, і словосполучення «it only looked stupid. No... retarded», яке **виражає оцінку об'єкта** в тексті.

Це словосполучення виконує **оцінювальну функцію**, оскільки в ньому автор надає оцінку об'єкту (у цьому випадку, «the grin» або усмішці Джералда), називаючи його «stupid» і навіть «retarded». Таким чином, воно виражає власну оцінку та ставить акцент на певному аспекті об'єкта в тексті.

Це когнітивна психологема, що описує те як вона бачить дану ситуацію та коментує.

2.2. Особливості вживання експресивної функції

*«she realized that, for her at least, the mood wasn't worth preserving» [Дод.6]
«то зрозуміла, що атмосферу тут берегти не обов'язково, принаймні їй.»*

Лексичний аналіз:

«she» - вказівний займенник, що вказує на жіночу особу.

«realized» - дієслово у минулому часі, що означає «зрозуміти» чи «свідомо розпізнати».

«that» - сполучник, який вказує на введення підрядного речення.

«for» - прийменник, який вказує на призначення чи обставину.

«her» - займенник, що вказує на жіночу особу.

«at least» - фраза, яка вказує на мінімальний ступінь, «принаймні».

«the mood» - іменник, що означає «настрій» чи «атмосферу».

«wasn't» - скорочена форма від «was not», що означає «не був».

«worth» - прикметник, який вказує на цінність чи вартість.

«preserving» - дієприкметник, що походить від дієслова «preserve» і означає «берегти» чи «зберігати».

Граматичний аналіз:

Дієслово «realized» - дієслово у минулому часі, активний голос. Воно вказує на те, що героїня розуміла щось у минулому.

«that» - сполучник, що вводить підрядне речення.

«for her at least» - фраза, яка вказує на обставину чи обґрунтування. «At least» вказує на обмеження або мінімальний ступінь.

«the mood» - іменник, що вказує на конкретний об'єкт, в даному випадку - настрій.

«wasn't» - скорочена форма від «was not», що вказує на заперечення чи відсутність.

«worth» - прийменник, який вказує на цінність або вартість.

«preserving» - дієприкметник, у недосконалому виді, від дієслова «preserve», що означає «берегти» чи «зберігати»,

Словосполучення «for her at least» в даному реченні виступає **в ролі обставини міри чи обставини контрасту**. Воно вказує на те, що погляд, висловлений героїнею (і її переконання), можуть відрізнитися від інших. У контексті речення, ця обставина вводить контраст між її поглядами та можливими іншими думками чи точками зору

Це речення - **морфологічна психологема**, що виражена «at least», яка у свою чергу є фразеологічною частиною речення. Це фраза вказує на мінімальний ступінь чи обмеження, і використовується для виразу контрасту або виокремлення.

З погляду класифікації структурної, це словосполучення «she realized that, for her at least, the mood wasn't worth preserving» належить до категорії складного

речення. **Складне речення** складається з двох або більше граматичних одиниць, які можуть бути простими реченнями чи складеними реченнями, які з'єднані підрядними сполучниками. У цьому випадку, фраза починається з «she realized», і далі йде складене речення з додатковими підрядними частинами, які вказують на контраст і обставини.

Дане словосполучення «she realized that, for her at least, the mood wasn't worth preserving» в контексті тексту виконує **експресивну (емотивну) функцію**. Воно виражає думку і почуття героїні та вказує на її особистий став до ситуації, де вона вирішила, що зберігання настрою не є варте витрати зусиль. Таким чином, це словосполучення додає виразності та емоційного забарвлення до тексту.

У контексті даного словосполучення «she realized that, for her at least, the mood wasn't worth preserving», можна виділити **психологему внутрішнього конфлікту**. Героїня здійснює внутрішній конфлікт між своїми особистими переконаннями та внутрішніми роздумами про те, чи варто берегти настрої. Ця фраза виражає суперечливі почуття та сумніви щодо рішення.

«This is stupid, she thought, but stupid wasn't the whole story, either. It was also a little scary» [Дод.7]

«Це все по-дурному», – подумала вона, але ця історія не лише дурна. Також вона трохи страшна.

Лексичний аналіз:

«This» - вказівний займенник, що вказує на конкретну річ чи ситуацію.

«is» - дієслово, що вказує на присутність.

«stupid» - прикметник, що означає «дурний».

«she» - займенник, що вказує на жіночу особу.

«thought» - дієслово, що означає «подумала».

«but» - сполучник, що вказує на протиставлення або об'єднання ідей.

«wasn't» - скорочена форма від «was not», що означає «не був».

«the» - артикль, що вказує на конкретність.

«whole» - прикметник, що означає «весь» чи «повний».

«story» - іменник, що означає «історія».

«either» - прислівник, що вказує на вибір або вказівку на іншу альтернативу.

«It» - займенник, що вказує на попередній об'єкт, в даному випадку, «stupid».

«was» - дієслово, що вказує на присутність.

«also» - прислівник, що вказує на додатковий аспект.

«a» - артикль, що вказує на неозначеність.

«little» - прикметник, що означає «трохи».

«scary» - прикметник, що означає «жахливий» чи «страшний».

Граматичний аналіз:

«This is stupid» - це просте речення в доконаному виді та активному голосі, де «is» - дієслово наявності, а «stupid» - прикметник, що характеризує «this».

«she thought» - це складене речення в доконаному виді та активному голосі, де «thought» - дієслово в минулому часі, а «she» - підмет.

«but stupid wasn't the whole story, either» - це складене речення в доконаному виді та активному голосі, де «wasn't» - скорочена форма від «was not», «stupid» - прикметник, «the whole story» - іменник, і «either» - прислівник, що вказує на альтернативу.

«It was also a little scary» - це просте речення в доконаному виді та активному голосі, де «was» - дієслово наявності, «a little» - прислівник, «scary» - прикметник.

Словосполучення «This is stupid» є частиною першого речення в даному виразі, і воно виступає як **підмет** цього речення. У цьому контексті, воно вказує на об'єкт чи явище, яке оцінюється як «дурне» .

Це речення є **синтаксичні психологізм**, виражений словосполученням «This is stupid».

З погляду класифікації структурної, це словосполучення «This is stupid, she thought, but stupid wasn't the whole story, either. It was also a little scary» належить до категорії **складеного речення**. Воно складається з кількох речень, які з'єднані комами та сполучниками («but», «either») і містять вирази, які утворюють зв'язану інформацію. Такий тип речень дозволяє авторові виразити декілька ідей або аспектів в одному виразі.

Це словосполучення «This is stupid, she thought, but stupid wasn't the whole story, either. It was also a little scary» в контексті тексту виконує **експресивну (емотивну) функцію**. Воно виражає думки та почуття героїні стосовно об'єкта, який оцінюється як «жахливий». Це словосполучення додає виразності та емоційного вираження до тексту.

Ця психологема відноситься до **афективної психологеми**. Вона виражає емоції, оцінку та реакцію героїні на об'єкт, який вона описує.

I guess maybe I'm just tired of pretending, she thought, and this idea led to another. [Дод.8]

«Мабуть, я вже змучилася прикидатися», – подумала вона, і ця думка привела до іншої.

Лексичний аналіз:

«I» - це займенник, який вказує на першу особу.

«guess» - це дієслово, яке вказує на вираз припущення чи думки.

«maybe» - це слово, яке вказує на можливість чи невизначеність.

«I'm» - це стисле дієслово «I am», яке вказує на наявність чи стан людини що говорить.

«just» - це слово, яке може вказувати на простоту чи обмеженість.

«tired» - це прикметник, який вказує на стан втоми чи виснаженості.

«of pretending» - ця фраза вказує на те, що героїня втомилася від симуляції чи імітації.

«she thought» - це фраза вказує на думку чи роздуми героїні.

«and» - це сполучник, який вводить додаткову інформацію чи ідею.

«this idea» - ця фраза вказує на певну ідею або думку.

«led to» - ця фраза вказує на причинно-наслідковий зв'язок, де одна думка призводить до іншої.

«another» - це слово вказує на наявність ще однієї думки чи ідеї.

Граматичний аналіз:

«I guess» - Це вираз, який вказує на припущення чи припущений факт. «I» вказує на особу, «guess» - дієслово, яке вказує на припущення. Цей вираз в недосконалому виді, оскільки він виражає загальний стан або дію, а не конкретний момент.

«maybe» - Прислівник, який вказує на можливість.

«I'm» - Скорочення «I am», що вказує на теперішній час і дієслово «to be» в недосконалому виді. Використане для вираження стану або почуттів.

«just» - Прислівник, який вказує на обмеженість чи невелику кількість.

«tired» - Дієприкметник в недосконалому виді, що вказує на стан втоми.

«of» - Прийменник, який вказує на об'єкт втоми.

«pretending» - Дієприкметник в недосконалому виді, який вказує на дію притворювання.

«she thought» - «She» - займенник, який вказує на героїню; «thought» - дієслово в минулому часі, яке вказує на думку чи роздум героїні.

«and» - Сполучник, який об'єднує частини речення.

«this idea» - «This» - займенник, який вказує на ідею; «idea» - іменник, який вказує на поняття або концепцію.

«led to» - Фраза, яка вказує на причинно-наслідковий зв'язок. «Led» є дієприкметником минулого часу, що вказує на дію приведення до результату.

Словосполучення «*I guess maybe I'm just tired of pretending*» є **підметом речення**. У цьому випадку, воно виражає особу чи річ, про яку йдеться в реченні.

Лексична характеристика: Психологема включає в себе лексичні одиниці, такі як «*I guess*», «*maybe*», «*tired*», «*pretending*», «*thought*», «*idea*», «*led to another*». Ці слова та фрази виражають внутрішні думки та емоції героїні.

Морфологічна характеристика: Містить словоформи та словоутворення, такі як дієслово «*I'm*» (скорочена форма «*I am*»), прикметник «*tired*», дієприкметник «*pretending*», дієслово «*thought*», і інші.

Синтаксична характеристика: Включає речення та розповідні структури, такі як «*she thought*» і «*this idea led to another*». Речення вказують на розгортання внутрішніх міркувань та думок героїні.

Семантична характеристика: Виражає внутрішні стани героїні, її вагання, втому від ролі, яку вона грає.

Складене речення складається з двох або більше простих речень, які можуть бути об'єднані різними засобами синтаксичної координації або підрядністю. У цьому реченні ми маємо два простих речення, які об'єднані з допомогою знаку крапки і координаційного сполучника «*and*».

Експресивна (експресивно-емоційна) функція: Текст виражає внутрішній стан героїні, її власні думки та переживання. Вона виражає почуття втому від імітації та притворства.

Це **афективна психологема** яка виражає зміну її думок.

Never mind all that, Jessie; those are things you can consider anotherday. Right now the only important thing is getting him to let you loose. [Дод.9]

«Не зважай на це, Джессі. Про все те можеш подумати в інший день. Наразі найважливіше, щоб він тебе відпустив».

Лексичний аналіз:

«Never mind all that» - «Never mind» - фраза, яка вказує на відмову від обговорення чогось, від звернення уваги; «all that» - фраза, що вказує на попередню інформацію чи обставини.

«Jessie» - ім'я героїні, до якої звертаються.

«those are things you can consider another day» - «those» - займенник, який вказує на попередні обставини чи інформацію; «are» - дієслово «бути», що вказує на наявність чогось; «things» - іменник, що вказує на об'єкти чи справи; «you can consider» - фраза, що вказує на можливість розгляду чи думок про щось; «another day» - фраза, що вказує на відкладення на майбутнє чи інший час.

«Right now» - фраза, що вказує на негайний час чи поточний момент.

«the only important thing» - «the» - вказівний артикль, що вказує на певний об'єкт; «only» - прикметник, що вказує на єдине чи найважливіше; «important» - прикметник, що вказує на важливість; «thing» - іменник, що вказує на об'єкт чи справу.

«is getting him to let you loose» - «is» - дієслово, що вказує на наявність чогось; «getting» - дієприкметник, що вказує на дію отримання чогось; «him» - займенник, що вказує на чоловіка; «to let you loose» - фраза, що вказує на дію відпустки чи визволення героїні.

Граматичний аналіз:

«Never mind all that, Jessie» - У цьому реченні використовується недосконалий вид («mind»), який вказує на загальний стан. «Never mind» є виразом, що вказує на ігнорування чогось чи нехай не хвилюються про це. «Jessie» - займенник, що вказує на адресата.

«those are things you can consider another day» - Тут також використовується недосконалий вид («are» і «can consider»), який вказує на можливість розглядати або розглядати у майбутньому. «Those» - вказівний займенник, «things» - іменник, «you can consider» - фраза, що вказує на можливість.

«Right now the only important thing is getting him to let you loose» - У цій частині речення використовується недосконалий вид («is getting»), який вказує на нинішню дію. «The only important thing» - це іменникова фраза, яка вказує на важливу річ у данний момент. «Getting him to let you loose» - фраза, що вказує на дію з метою звільнення.

Словосполучення «Never mind all that, Jessie» є **вставним словосполученням** і не входить до складу граматичної структури речення. **Головним пропозиційним членом речення** є «those are things you can consider another day. Right now the only important thing is getting him to let you loose». У цьому контексті, ця частина речення виражає дію та особу, про яку йдеться в реченні.

Лексична характеристика: Психологема включає лексичні одиниці, такі як «Never mind», «Jessie», «things», «consider», «another day», «important», «getting», «let you loose». Ці слова та фрази виражають комунікативні засоби, які використовуються для виразу психологічних станів та інструкцій.

Морфологічна характеристика: Містить словоформи та словоутворення, такі як дієслова «mind», «consider», «getting», «let», іменники «things», «important», дієприкметники «important», інші словоформи.

Синтаксична характеристика: Включає в себе речення та розповідні структури, які використовуються для комунікації. Психологема містить розповідні речення, які передають інструкції та пропозиції.

Семантична характеристика: Виражає внутрішні стани та комунікативні наміри між персонажами. Головна ідея полягає в тому, що важливо зараз є визволити головного персонажа, інші речі можуть бути розглянуті в інший день.

Ця психологема також належить до категорії **складних речень**. У цьому висловлюванні є два простих речення, які можуть бути розділені з комою («;»). Таким чином, ця психологема є складеним реченням з використанням розділових знаків для об'єднання двох простих речень.

Експресивна (експресивно-емоційна) функція: Текст виражає внутрішній стан та роздуми героїні Джессі. Вона намагається зосередитися на важливому завданні та відкинути інші думки.

Це речення має **психологему мотивації**. У цьому фрагменті персонаж Джесі намагається зосередити свої думки на головному завданні - визволенні себе, і вона втішає себе, не думаючи про інші речі або питання. Ця психологема вказує на її мотивацію та спрямованість на досягнення конкретної мети.

Her impatience boiled over into fury. [Дод.10]

Нетерплячка переросла в лють.

Лексичний аналіз:

«Her» - займенник, що вказує на героїню.

«impatience» - іменник, що вказує на відсутність терпіння, незадоволення чимось.

«boiled over» - «boiled» - дієслово, що вказує на процес кипіння чи розкипіння; «over» - прийменник, що вказує на перевищення чогось, виливання.

«into» - прийменник, що вказує на напрямок руху чи перетворення.

«fury» - іменник, що вказує на гнів, розлючення.

Граматичний аналіз:

«Her impatience» - У цьому реченні немає дієслова, але «impatience» є іменником, який вказує на стан особи (її нетерпимість).

«boiled over into fury» - У цій частині речення використовується дієсловний зворот «boiled over», що вказує на раптове інтенсивне проявлення певного стану.

«Fury» є іменником, який вказує на стан гніву.

Словосполучення «Her impatience boiled over into fury» є **присудковим дієприкметниковим зворотом** і виражає дію, яку виконує підмет речення («Her

impatience»). У цьому випадку, це словосполучення вказує на те, як саме її нетерплячість вплинула на її почуття і виразилося у вигляді гніву.

Лексична характеристика: Психологема включає лексичні одиниці, такі як «impatience», «boiled», «fury». Ці слова виражають внутрішні стани та емоції героїні.

Морфологічна характеристика: Містить словоформи та словоутворення, такі як іменник «impatience», дієслово «boiled», іменник «fury». Морфологія цих слів вказує на їхню лексичну структуру.

Це речення є **простим реченням**. Воно складається з одного головного пропозиційного члена (підмета і присудка) і не містить додаткових підрядних чи координаційних складових.

Текст «Her impatience boiled over into fury» виконує функцію опису та виражає емоційний стан героїні. Він описує, як невіпорядковані почуття нетерпіння в героїні переросли в гнів. Отже, основна функція цього тексту - **експресивна (експресивно-емоційна)** функція, яка передає емоційний стан персонажа.

Текст «Her impatience boiled over into fury» виражає **психологему афективної реакції**. У цьому фрагменті описується перехід внутрішнього стану героїні від нетерпіння до гніву, що є виразом її емоційної реакції на події. Таким чином, ця психологема стосується внутрішнього емоційного стану персонажа.

2.3. Особливості вживання інших функцій

«She didn't like to admit it, but there it was» [Дод.11]

Джессі не хотілося цього визнавати, але так уже склалося.

Лексичний аналіз:

«She» - особовий займенник, що вказує на жіночу особу.

«didn't» - скорочена форма від «did not», що означає відсутність дії в минулому.

«like» - дієслово, що вказує на схвалення чи вподобання.

«to admit» - інфінітивний дієслово, що означає «визнати» чи «признати».

«it» - займенник, що вказує на попередній об'єкт, в даному випадку, що Джессі не хотіла визнати.

«but» - сполучник, що вказує на протиставлення чи об'єднання ідей.

«there» - прислівник що вказує на наявність чогось або обставини.

«was» - дієслово наявності.

Грамматичний аналіз:

«She didn't like» - це фраза в недосконалому виді і активному стані, де «didn't» - скорочена форма від «did not», «like» - дієслово, а «She» - підмет.

«to admit» - інфінітивне дієслово, що вказує на намір чи бажання визнати щось.

«it» - займенник, що вказує на об'єкт, який Джессі не хотіла визнавати.

«but» - сполучник, що вказує на протиставлення чи об'єднання ідей.

«there it was» - це просте речення в досконалому виді і активному стані, де «was» - дієслово наявності, «there» - наречник, що вказує на наявність чогось, і «it» - займенник, що вказує на попередній об'єкт.

Словосполучення «She didn't like to admit it, but there it was» є частиною цілого речення і виступає в цьому реченні як **підмет**. У цьому контексті, воно вказує на те, хто або що не було сподобалося Джессі та що вона не хотіла визнавати.

Це **синтаксичний психологізм**. За психологічним змістом, це словосполучення вказує на можливість психологічної реакції на звук або подію,

Це словосполучення «She didn't like to admit it, but there it was» належить до **складеного речення**. У ньому є дві частини:

«She didn't like to admit it» - ця частина містить підмет («She»), дієслово («didn't like»), і дієслово у формі інфінітиву («to admit»). Вона виражає дію, яку героїня не любить робити.

«but there it was» - ця частина також містить підмет («there»), дієслово («was») і додатковий обставинник («but»). Вона вказує на факт наявності чогось, що героїня можливо не хотіла визнавати.

У контексті тексту, це словосполучення «She didn't like to admit it, but there it was» виконує **поетичну (естетичну)** функцію. Воно може внести емоційний вираз у текст та створити особливий стиль чи виразність в повідомленні про те, що героїня не хотіла визнавати певний факт, але він був насправді наявним.

Це речення є психологемою внутрішнього конфлікту. Героїня відчуває конфлікт між своїми внутрішніми почуттями і бажаннями, які можливо не узгоджуються з реальністю чи фактом, який вона не хоче визнавати.

but if you really thought it was you he was seeing when he got that look in his eye, you were misled, toots. Or maybe you misled yourself. And maybe now you have to decide-really, really decide-if you intend to continue putting up with this humiliation. Because isn't that pretty much how you feel? Humiliated? [Дод.11]

«...але якщо ти справді думаєш, ніби він бачить тебе, коли в очах у нього горять ті вогники, то тебе, дівулю, обманули. Або, можливо, ти обманула себе. І, можливо, тепер тобі треба вирішити – дійсно, по-справжньому вирішити, – чи збираєшся ти й надалі миритися з цим приниженням. Бо ж хіба не саме так ти почувася? Приниженою?»

Лексичний аналіз:

«but if you really thought it was you he was seeing when he got that look in his eye»

«but» - це сполучник, який вводить умову чи контраст до попереднього контексту.

«if» - вказує на умову чи гіпотетичну ситуацію.

«you really thought» - вираз, який вказує на щирість, переконаність або віру героїні в певному твердженні.

«it was you he was seeing» - це описує переконання героїні щодо того, що чоловік бачив її в певний момент.

«when he got that look in his eye» - ця фраза описує час або обставини, коли чоловік мав певний вираз обличчя.

«you were misled, toots»:

«you were misled» - вказує на те, що героїня можливо була обманута чи підведена в її переконаннях.

«toots» - інформальне слово, яке може використовуватися для звертання до жінки, але може мати негативну конотацію в деяких контекстах.

«Or maybe you misled yourself»:

«Or maybe» - вказує на альтернативну можливість.

«you misled yourself» - вказує на можливість того, що героїня сама обманула себе чи переконала себе в чомусь.

«And maybe now you have to decide-really, really decide-if you intend to continue putting up with this humiliation»:

«And maybe» - вказує на іншу можливість чи роздуми.

«you have to decide» - вказує на необхідність прийняття рішення.

«really, really decide» - підкреслює важливість прийняття рішення.

«if you intend to continue» - вказує на намір продовжувати щось робити.

«putting up with this humiliation» - описує ситуацію, де героїня відчуває ганьбу чи приниження.

«Because isn't that pretty much how you feel? Humiliated?»:

«Because» - вказує на причину чи пояснення.

«isn't» - скорочена форма «is not».

«that» - вказує на об'єкт чи ситуацію.

«pretty much» - виражає приблизності чи близькість.

«how you feel» - описує почуття героїні.

«Humiliated?» - ця фраза підкреслює почуття ганьби чи приниження.

Граматичний аналіз:

«but if you really thought it was you he was seeing» - Це є умовною складною речення з підрядним сполучником «if», утворене за допомогою минулого простого часу (thought) і пасивного стану. Вираз вказує на умову та можливий результат.

«you were misled» - Це є речення в минулому часі і вказує на дію пасивного стану, в якому «you» були введені в оману.

«toots» - Це вираз ім'я скурпульозної форми вжитий для адресування до героїні. Це вульгарний англійський вираз, що вказує на певний насмішливий тон чи відношення.

«Or maybe you misled yourself» - Це є речення у минулому часі з активним станом, яке вказує на можливість того, що героїня сама вводила себе в оману.

«And maybe now you have to decide» - Це є речення в теперішньому часі, що вказує на можливість рішення героїні.

«really, really decide» - У даному виразі «really» подвоєне, що підсилює важливість рішення.

«if you intend to continue putting up with this humiliation» - Це є умовна складна речення з підрядним сполучником «if», утворене за допомогою теперішнього простого часу і активного голосу. Вираз вказує на умову і можливість продовження певного стану.

«Because isn't that pretty much how you feel? Humiliated?» - Це є питання, яке використовується для виразу почуттів героїні. Воно містить дієслово «feel» в теперішньому часі.

Словосполучення «*but if you really thought it was you he was seeing when he got that look in his eye, you were misled, toots*» є **частиною умовного речення** і виступає як умовна частина речення. У цьому випадку, воно починається зі слова «*if*» і виражає умову або припущення.

Лексична характеристика: слова, фрази та вирази, які використовуються для вираження психологічних станів та емоцій, таких як «*misled*», «*humiliation*», «*feel*», «*toots*», і т. д.

Морфологічна характеристика: Вона містить словоформи і словоутворення, які використовуються для виразу психологічних аспектів. Наприклад, форми «*misled*» (прошедший час дієслова «*mislead*») та «*humiliated*» (прикметник, утворений від «*humiliation*»).

Синтаксична характеристика: Психологема включає різні синтаксичні структури, такі як умовні речення («*but if you really thought...*»), запитання («*Because isn't that pretty much how you feel?*»), та розповідні речення («*And maybe now you have to decide...*»).

Це речення є складним реченням. Складне речення складається з двох або більше простих речень, які об'єднуються сполучниками або іншими засобами синтаксичної координації. У даному реченні ми маємо кілька простих речень, які об'єднані з координаційними сполучниками («*but*», «*Or*», «*And*», «*Because*»).

Психологічна функція: Текст дозволяє читачеві зрозуміти внутрішній стан та моральний конфлікт героїні.

Це речення має **психологему внутрішнього конфлікту**. У цьому фрагменті героїня знаходиться внутрішньому конфлікті та роздумує про свої почуття і дії у відношенні до іншого персонажа. Вона роздумує, чи її власні переконання та емоції були помилковими і чи їй слід продовжувати терпіти таку ситуацію.

Let him do it, then. Just let him do it and it will be done. This was a voice she was much more familiar with, and she intended to follow its advice. [Дод.13]

«Ну то дай йому це зробити. Просто дай зробити своє, і все закінчиться».

Це був набагато звичніший голос, і Джессі збиралася дотриматися його поради.

Лексичний аналіз:

«Let him do it» :

«Let» - це дієслово, яке вказує на дозвіл чи допускання чогось.

«him» - це займенник, який вказує на чоловіка чи особу, до якої відноситься дія.

«do» - це дієслово, яке вказує на виконання дії.

«then» - це слово, яке може використовуватися для вираження послідовності чи логіки дій.

«Just let him do it» - ця фраза включає «just», яке може вказувати на підкреслення простоти чи негайності дії.

«and it will be done»:

«and» - це сполучник, який вказує на додавання додаткової інформації.

«it» - це займенник, який вказує на певний об'єкт або справу.

«will be» - ця фраза вказує на майбутнє дієслово «done», яке вказує на завершення дії.

Граматичний аналіз:

«Let him do it, then». - Ця фраза містить безособовий спосіб. «Let» є глаголом, «him» - об'єктом, «do it» - дією. У цьому висловлюванні відсутній підмет, і воно вказує на дозвіл або наказ комусь виконати певну дію.

«Just let him do it and it will be done». - Ця фраза також використовує безособовий спосіб. «Let him do it» вказує на наказ або дозвіл, і «it will be done» вказує на майбутній результат цієї дії.

«This was a voice she was much more familiar with» - У цьому реченні вживається пасивний стан («she was much more familiar with»). Він вказує на стан героїні, яка була дуже знайома з певним станом у минулому.

«and she intended to follow its advice». - У цьому реченні використовується активний стан «She intended» вказує на намір героїні, і «follow its advice» вказує на дію, яку вона має намір виконати відповідно до поради цього голосу.

Словосполучення «Let him do it, then» є **безособовим пропозиційним реченням**, яке виражає дозвіл чи рекомендацію. У цьому випадку, воно є пропозиційною частиною речення і виражає дію, яку автор або говорник рекомендує виконати.

Лексична характеристика: слова і фрази, які виражають внутрішні стани та реакції, такі як «Let him do it», «It will be done», «a voice she was much more familiar with», «intended to follow its advice».

Морфологічна характеристика: Включає словоформи і словоутворення, такі як дієслова «do» і «will be done», прикметник «familiar», дієслово «intended».

Синтаксична характеристика: Містить синтаксичні структури, такі як запитання («Let him do it»), накази («Just let him do it»), розповідні речення («It will be done»), та вирази думок («This was a voice she was much more familiar with, and she intended to follow its advice»).

Це речення є **складеним реченням**. Складене речення складається з двох або більше простих речень, які можуть бути об'єднані різними засобами синтаксичної координації або підрядності. У цьому реченні ми маємо кілька простих речень, які об'єднані з допомогою координаційних сполучників («then», «and»).

Інструктивна (повчальна) функція: Текст містить інструкцію або пораду героїні щодо того, як вчинити в певній ситуації. Він закликає героїню «Let him do it» і запевняє, що «it will be done».

Когнітивна психологема, де героїня мотивує себе та роздумає як краще вчинити.

but before she could pick a card, any card, the new voice spoke up. It was the first time it had spoken out loud, and Jessie was fascinated to find that it sounded the same in the air as it did inside her head: strong, dry, decisive, in control. [Дод.14]

Це вперше він заговорив з її вуст, і Джессі захоплено відзначила, що в повітрі він звучить точнісінько так само, як і в неї в голові: сильно, сухо, рішуче, впевнено.

Лексичний аналіз:

«but before» - «but» - сполучник, що вказує на протилежність; «before» - прислівник, що вказує на час перед певною подією.

«she could pick a card» - «she» - займенник, що вказує на героїню; «could» - дієслово, що вказує на здатність героїні вибирати карту; «pick» - дієслово, що вказує на вибір чогось; «a card» - фраза, що вказує на вибір картки.

«any card» - «any» - займенник, що вказує на будь-яку карту; «card» - іменник, що вказує на картку.

«the new voice spoke up» - «the» - вказівний артикль, що вказує на певний об'єкт; «new» - прикметник, що вказує на щось нове; «voice» - іменник, що вказує на звук чи звучання; «spoke up» - дієслово, що вказує на висловлення голосу, взяття слова.

«It was the first time» - «It» - займенник, що вказує на певний об'єкт (у цьому випадку, голос); «was» - дієслово «бути», що вказує на наявність чогось; «the» - вказівний артикль, що вказує на певний об'єкт; «first» - прикметник, що вказує на перший раз; «time» - іменник, що вказує на час чи момент.

«it had spoken out loud» - «it» - займенник, що вказує на певний об'єкт (голос); «had spoken» - дієслово, що вказує на висловлення слів; «out loud» - фраза, що вказує на висловлення голосом, що може бути чутним для інших.

«and Jessie was fascinated to find» - «and» - сполучник, що вводить додаткову інформацію; «Jessie» - ім'я героїні; «was» - дієслово «бути», що вказує на стан героїні; «fascinated» - дієприкметник, що вказує на захоплення чи зацікавленість; «to find» - фраза, що вказує на відкриття чогось.

«that it sounded the same in the air as it did inside her head» - «that» - сполучник, що вводить підпорядковану частину речення; «it» - займенник, що вказує на голос; «sounded» - дієслово, що вказує на звучання чи звук; «the same» - фраза, що вказує на ідентичність; «in the air» - фраза, що вказує на просторове розташування звуку; «as it did inside her head» - «as» - сполучник, що вказує на подібність; «inside» - прийменник, що вказує на місцезнаходження (у голові); «her» - займенник, що вказує на героїню.

«strong, dry, decisive, in control» - ця фраза описує якості голосу: «strong» - сильний, «dry» - сухий, «decisive» - рішучий, «in control» - під контролем.

Граматичний аналіз:

«but before she could pick a card, any card» - У цьому реченні використовується недосконалий вид («could pick»), що вказує на загальний стан. «A card, any card» вказує на можливість вибору будь-якої карти.

«the new voice spoke up» - Тут також використовується недосконалий вид («spoke up»), що вказує на дію голосу, який промовив в цей момент.

«It was the first time it had spoken out loud» - У цій частині речення використовується дієприкметник минулого часу («had spoken»), що вказує на попередню дію голосу. «It was the first time» вказує на те, що це був перший раз, коли цей голос виразився вголос.

«and Jessie was fascinated to find that it sounded the same in the air as it did inside her head» - Тут також використовується недосконалий вид («sounded»), який вказує на стан, а також порівняння звучання голосу в реальному світі та в уяві героїні.

«strong, dry, decisive, in control» - Ця частина речення вказує на характеристику голосу і використовує дієприкметники («strong», «dry», «decisive», «in control») для опису його властивостей.

Словосполучення «but before she could pick a card, any card, the new voice spoke up» є **частиною речення**, а саме першою частиною, яка вказує на подію, яка сталася перед виразом «the new voice spoke up». Словосполучення «the air as

it did inside her head: strong, dry, decisive, in control» є **описовою частиною речення**, яка надає характеристику нового голосу. У цьому контексті, воно вказує на те, яким чином цей голос звучить, і виражає описову інформаційному контексті, ця частина речення є підметом речення.

Лексична характеристика: Психологема включає лексичні одиниці, такі як «pick a card», «new voice», «spoken», «fascinated», «sounded», «strong», «dry», «decisive», «in control». Ці слова і фрази виражають сприйняття і реакцію героїні на новий голос.

Морфологічна характеристика: Включає словоформи та словоутворення, такі як дієприкметник «spoken», прикметники «strong», «dry», «decisive», дієслова «pick», «fascinated», «sounded», і інші словоформи.

Синтаксична характеристика: Включає речення та розповідні структури, які описують реакцію героїні на новий голос. Психологема містить розповідні речення, які передають її спостереження.

Семантична характеристика: Виражає сприйняття та реакцію героїні на новий голос, включаючи враження щодо його характеру та звучання.

Це речення належить до категорії **складених речень**. У ньому містяться два простих речення, які з'єднані між собою. Таким чином, це речення є складеним реченням.

Це речення є складеним реченням. В ньому містяться два простих речення, які з'єднані за допомогою двокрапки «:». Така структура вказує на послідовний опис або роз'яснення попереднього висловлення.

Описова функція: Текст описує подію, коли новий голос почав говорити, і передає враження героїні Джесі від цього події. Він описує звук та враження, які виникали у героїні.

Це **когнітивна психологема** де вона описує як голос звучить в її голові, і який саме цей голос.

2.4. Особливості вживання декількох функцій в одному реченні

«Then she thought how ridiculous that would be, given the current circumstances» [Дод.15]

А тоді зрозуміла, наскільки це сміховинно, зважаючи на обставини.

Лексичний аналіз:

«Then» - це прислівник, що означає «потім» чи «потім», свідчить про послідовність подій.

«She» - це займенник, що означає жіночий рід і третя особа однини, відноситься до жінки, про яку йдеться.

«Thought» - це дієслово в минулому часі, що означає «думала» або «подумала», вказує на дію, яку вона виконала.

«How» - це прислівник, що використовується для вираження ступеня або способу, в даному контексті, «як».

«Ridiculous» - це прикметник, що означає «смішний» або «безглуздий», описує характеристику того, про що думала вона.

«That» - це займенник, що вказує на попередню фразу або ідею, яку вона розмірковувала.

«Would» - це модальне дієслово, що використовується для вираження майбутнього часу в умовних конструкціях, в даному контексті, «б».

«Be» - це дієслово, що означає «бути», вказує на стан або подію.

«Given» - це причастя час від дієслова «give» , використовується для запровадження умов чи обставин.

«The» - це певний артикль, що вказує на конкретність предмета чи ситуації.

«Current» - це прикметник, що означає «поточний» чи «реальний», описує характеристику обставин чи ситуації.

«Circumstances» - це іменник, що означає «обставини» або «ситуацію» означає контекст або умови.

Таким чином, це словосполучення описує роздуми жінки про те, наскільки безглуздою чи смішною здається їй певна ідея чи дія у світлі поточної ситуації.

Граматичний аналіз:

«Thought» - дієслово в минулому часі, недосконалого виду, активної застави. Це означає, що дію (роздум) не було завершено, і суб'єкт (вона) вчинив дію самостійно.

«Would be» - конструкція, яка включає модальне дієслово «would» та інфінітив дієслова «be». «Would be» утворює майбутній час в умовній конструкції та також є недосконалим видом та активною заставою.

«Given» - у цьому контексті, це причастя минулого часу, утворене від дієслова «give». Воно несе сенс умови і використовується в пасивній конструкції, але в даному випадку можна вважати його активною запорукою, оскільки мається на увазі, що суб'єкт (вона) обмірковує умови самостійно.

Це словосполучення «Then she thought how ridiculous that would be, given the current circumstances» є складним речення і складається з кількох частин, такі як головне речення та вступні слова. Давайте розберемо його на частини:

«Then» - прислівник, що вказує на послідовність подій.

«She thought» - головна пропозиція, що включає в себе суб'єкт («she» - вона) і дієслово («thought» - думала).

«how ridiculous» - вступне словосполучення, в якому «how» вказує на спосіб і «ridiculous» - прикметник, що описує суть того, про що вона думала.

«that» - вступне слово, яке вказує на наступну частину речення.

«would be, given the current circumstances» – фраза зі майбутнім часом («would be») і умова («given the current circumstances»).

Головне речення – «She thought how ridiculous». Має такі члени речення:

Суб'єкт: «she» (вона).

Дієслово: «thought» (думала).

Предикат: «thought how ridiculous» (думала, наскільки безглуздим).

Фраза «given the current circumstances» вказує на умову і є частиною складної структури речення.

За граматичною характеристикою:

Лексична характеристика:

У цій реченні є різні лексичні елементи, такі як іменники («circumstances» - обставини), дієслова («thought» - думала, «would be» - було б), прислівники («how» - як, «Then» - потім) , і прикметник («ridiculous» - безглуздий).

Морфологічна характеристика:

Речення містить слова різних морфологічних категорій, такі як дієслова у різних часах та видах («thought», «would be»), займенники («she», «that»), та причастя («given»). Це також включає граматичні форми слів відповідно до їх ролі у реченні.

Синтаксична характеристика:

Синтаксичний аналіз включає у собі основні та залежні члени речення. Наприклад, «she» - суб'єкт, «thought» - дієслівний предикат, «how ridiculous» - доповнення до дієслова, «that would be» - фраза, що виражає майбутню дію, «given the current circumstances» - вступне словосполучення, що вказує на умови.

Таким чином, речення «Then she thought how ridiculous that would be, given the current circumstances» включає як лексичні, так і морфологічні елементи, а також має свою синтаксичну структуру для вираження певного значення.

Словосполучення «Then she thought how ridiculous that would be, given the current circumstances» є **складним реченням**. Складне речення складається з двох або більше простих речень або частин, які можуть бути пов'язані різними способами, такими як координація чи підкорення.

Дане речення має декілька частин:

«Then she thought how ridiculous» - це неповне просте речення, яке включає в себе підмет («she» - вона) та головне присудок («thought how ridiculous» - думала, наскільки нелепим).

«that would be» - це завершення першої частини та введення другої частини речення. Це фраза, що виражає майбутню дію.

«given the current circumstances» - це фраза, яка вказує на умови, в яких буде здійснюватися майбутня дія.

Це речення може включати в себе **декілька функцій**, включаючи номінативну (інформативну), експресивну та оцінювальну.

Номінативна (інформативна) функція: Це речення надає інформацію про роздуми персонажа, його думку щодо певної ситуації та поточних обставин. Основна мета - передача інформації про внутрішні роздуми.

Експресивна (емотивна) функція: Фраза «наскільки сміховинно» може виражати емоції та думку персонажа. В даному контексті це може відображати його оцінкові акценти та емоційну реакцію на ситуацію.

Оцінювальна функція: Це речення також може виконувати оцінювальну функцію, оскільки персонаж висловлює свою думку щодо того, наскільки нелепою відзначається певна ситуація.

Експресивна функція: Речення може виражати особисті роздуми та думки персонажа, що робить його експресивним в тому розумінні, що воно передає внутрішній світ говорячого.

Це речення є **психологемою внутрішнього конфлікту**: Роздуми персонажа можуть вказувати на внутрішній конфлікт або суперечливі почуття щодо ситуації.

She couldn't read him like a book-she supposed it took a lot more than seventeen years of marriage to get to that point-but she thought she usually had a pretty good idea of what was going through his head. [Дод.16]

Так. Вона не вміла читати його, наче книжку (Джессі припускала, що для цього потрібно набагато більше, ніж сімнадцять років шлюбу), але вважала, що зазвичай непогано уявляє, що діється в його голові.

Лексичний аналіз:

«She» (вона) - займенник, вказує на головного героя.

«couldn't» (не могла) - стислий варіант від «could not».

«read» (читати) - дієслово, в даному контексті вживається метафорично для вираження розуміння чи передбачення.

«him» (його) - займенник, вказує на чоловіка.

«like» (як) - прийменник, використовується для порівняння.

«a book» (як книгу) - іменникова група, що ілюструє метафору.

«She couldn't read him like a book» - в цьому фразеологічному вислові «read him like a book» використована метафора, яка означає, що головна героїня не може легко розуміти або передбачити свого чоловіка настільки добре, як книгу. Це вказує на відсутність повного розуміння його внутрішнього світу.

«she supposed it took a lot more than seventeen years of marriage to get to that point» - в даному фрагменті зазначено, що потрібно більше часу, ніж сімнадцять років шлюбу, щоб досягти такого рівня розуміння.

«but she thought she usually had a pretty good idea of what was going through his head» - цей вислів свідчить про те, що, незважаючи на відсутність повного розуміння, головна героїня вважала, що зазвичай добре розуміє свого чоловіка і може передбачити його думки.

Граматичний аналіз:

«She couldn't read him like a book» (Вона не могла читати його, як книгу):

Дієслово «couldn't read» в негативній формі в недосконалому виді (couldn't read) і активному стані.

Це речення вказує на дію, яка не відбувалася у минулому.

«she supposed it took a lot more than seventeen years of marriage to get to that point» (вона вважала, що для досягнення цього пункту потрібно більше, ніж сімнадцять років шлюбу):

Дієслово «took» в недосконалому виді (took) і активному стані.

Це речення описує сприйняття певної часової витрати для досягнення певного стану.

«but she thought she usually had a pretty good idea of what was going through his head» (але вона вважала, що вона зазвичай має досить чітке уявлення про те, що йому думає):

Дієслово «thought» в недосконалому виді (thought) і активному стані.

Це речення описує думки та уявлення головного героя про те, що йде у голові її чоловіка.

Словосполучення «she supposed it took a lot more than seventeen years of marriage to get to that point» в даному реченні є **підрядним обставинним** і вказує на причину або умову, тому його можна вважати обставиною мети. В цьому контексті важливо, оскільки воно пояснює, чому головна героїня не може читати свого чоловіка, як відкриту книгу. Психологема в цьому реченні пов'язана зі складністю розуміння чоловіка після багатьох років шлюбу та можливої зміни його внутрішнього світу.

Словосполучення «She couldn't read him like a book» в даному реченні є **частиною головного підрядного обставинного речення**, яке вказує на спосіб чи порівняння. У цьому контексті воно вказує на те, що головна героїня не може розуміти чи передбачити думки чи почуття свого чоловіка так легко, як книгу, і виражає порівняння між цими двома способами сприйняття. Психологема в

цьому словосполученні вказує на складність розуміння чоловіка та його внутрішнього світу, яка є характерною для багатьох взаємин у шлюбі.

Це складна **синтаксична** психологема. Психологічна складність виражається в тому, що головна героїня не може легко розуміти свого чоловіка, і ця складність передається через синтаксичну структуру речення, де вона порівнює розуміння чоловіка з читанням книги.

Це складна **синтаксична психологема**, оскільки вона виражена через синтаксичну структуру речення і передає складність героїні розуміти свого чоловіка після багатьох років шлюбу.

Словосполучення «She couldn't read him like a book» можна класифікувати як **метафору**. У цьому вислові «read him like a book» використовується у переносному значенні, щоб показати, що особа не може легко розуміти або передбачити думки, почуття або наміри іншої особи, як це можна зробити, читаючи книгу. Метафора використовується для порівняння двох різних ситуацій або об'єктів, щоб підкреслити схожість або відмінність між ними в уявному або образному контексті. У цьому вислові, «читати його як книгу» вказує на те, що спроби розуміти цю особу були неефективними, і її думки або почуття залишалися незрозумілими.

«she supposed it took a lot more than seventeen years of marriage to get to that point» також містить **метафору**. У цьому вислові «to get to that point» використовується у переносному значенні, щоб вказати на те, що для досягнення певної ситуації, стану або рівня розуміння, як у вашому контексті, потрібно було більше часу, досвіду або стосунків, ніж у випадку 17-річного шлюбу. У цьому контексті метафора використовується для підкреслення того, що ситуація або розуміння потребує більше часу та зусиль, ніж може здаватися на перший погляд.

She couldn't read him like a book

Експресивна функція: Ця фраза виражає стан або почуття героїні в тексті. Вона свідчить про те, що героїня не може легко і повністю розуміти чоловіка

(іншого персонажа), як вона могла б розуміти книгу. Вона вказує на складність взаємовідносин і незрозумілість певних аспектів чоловіка.

Інформативна функція: Фраза передає інформацію про відносини між героїнею та її чоловіком. Вона показує, що, незважаючи на те, що героїня не може читати чоловіка як книгу, вона зазвичай має досить точне уявлення про те, що відбувається в його думках.

Фраза «*she thought she usually had a pretty good idea of what was going through his head*» виконує **інформативну функцію** в тексті. Вона надає інформацію про те, що героїня мала зазвичай досить точне уявлення про те, що відбувалося в думках чоловіка. Ця фраза розширює і роз'яснює попередню фразу, в якій героїня висловила складність взаєморозуміння, показуючи, що, незважаючи на це, вона зазвичай добре розуміє свого чоловіка.

Фраза «*She couldn't read him like a book*» вказує на **психологему внутрішнього конфлікту**. Вона виражає складність взаєморозуміння між героїнею і чоловіком та вказує на існуючий психологічний конфлікт або розбіжності в їхніх стосунках. Героїня не може легко розгадати чоловіка, і це може впливати на їхні взаємини та комунікацію.

«*she thought she usually had a pretty good idea of what was going through his head*» вказує на психологічний аспект стосунків між героїнею і чоловіком. Вона може бути класифікована як **психологема когнітивного типу**, оскільки вона стосується сприйняття та розуміння думок іншої людини. Вона відображає ступінь розуміння одного персонажа іншим, що може впливати на їхні взаємини.

It had become a mixture of anger and fear she could remember feeling only once before. [Дод.17]

Ніяковість перетворилася на суміш люті і страху, яку Джессі відчувала в житті лише раз.

Лексичний аналіз:

«It» - займенник, що вказує на певний об'єкт або стан.

«had become» - «had» - дієслово, що вказує на минулий час; «become» - дієслово, що вказує на перетворення чогось у щось інше.

«a mixture» - «a» - невизначений артикль, що вказує на одну одиницю чогось; «mixture» - іменник, що вказує на комбінацію чи суміш.

«of» - прийменник, що вказує на об'єднання чогось.

«anger» - іменник, що вказує на гнів, розлючення.

«and» - сполучник, що вказує на об'єднання чи додавання.

«fear» - іменник, що вказує на страх, переляк.

«she could remember» - «she» - займенник, що вказує на героїню; «could» - дієслово, що вказує на здатність героїні; «remember» - дієслово, що вказує на здатність пригадати щось.

«feeling» - дієприкметник, що вказує на стан або емоцію.

«only» - прислівник, що вказує на обмеженість у часі чи кількості.

«once» - прислівник, що вказує на один раз.

«before» - прислівник, що вказує на час попередньої події.

Граматичний аналіз:

«It had become a mixture of anger and fear» - У цьому реченні використовується дієприкметник минулого часу («had become»), що вказує на той факт, що стан чи ситуація змінилися в минулому. «A mixture of anger and fear» вказує на те, які почуття склали цей стан.

«she could remember feeling only once before» - У цій частині речення використовується недосконалий вид («could remember feeling»), що вказує на здатність героїні згадати певний стан. «Feeling» - іменник, який вказує на почуття, а «only once before» вказує на те, що такий стан вона відчула лише один раз раніше.

Словосполучення «a mixture of anger and fear she could remember feeling only once before» є **описовою частиною речення**, яка надає додаткову інформацію

про те, які почуття виникли в героїні. У цьому контексті, воно вказує на те, як саме героїня відчула певні почуття, і виражає описову інформацію.

Лексична характеристика: Психологема включає лексичні одиниці, такі як «mixture», «anger», «fear», «remember», «feeling», «once before». Ці слова виражають поняття, пов'язані зі сприйняттям та почуттями героїні.

Морфологічна характеристика: Містить словоформи та словоутворення, такі як іменник «mixture», іменники «anger» і «fear», дієслова «remember» та «feeling», прийменник «before». Морфологія цих слів вказує на їхню лексичну структуру.

Синтаксична характеристика: Психологема включає складене речення, яке описує внутрішній стан героїні та посилення на минулі почуття, які вона відчула лише один раз раніше.

Це речення також є **простим реченням**. Воно складається з одного головного пропозиційного члена (підмета і присудка) і не містить додаткових підрядних чи координаційних складових.

Основна функція цього тексту - **експресивна (експресивно-емоційна) та описова функція**, яка передає емоційний стан персонажа та його зміни в часі.

Психологема внутрішнього конфлікту. У цьому фрагменті героїня описує свої почуття, які стали сумішшю гніву і страху, і зазначає, що вона відчула подібні почуття лише один раз раніше. Ця психологема вказує на внутрішній конфлікт та внутрішні роздуми героїні щодо своїх емоцій та досвіду

Later she had tried to tell herself that he had cried more out of surprise than pain. [Дод.18]

Пізніше Джессі переконувала себе, що він плакав радше від несподіванки, ніж від болю.

Лексичний аналіз:

«Later» - прислівник, що вказує на час після певної події.

«she» - займенник, що вказує на героїню.

«had tried» - «had» - дієслово, що вказує на минулий час «tried» - дієслово, що вказує на спробу зробити щось.

«to tell» - «to» - інфінітивний частка, що вказує на намір чи дію; «tell» - дієслово, що вказує на дію розповідання чи повідомлення.

«herself» - займенник, що вказує на героїню як суб'єкт дії, яка розповідає собі щось.

«that» - сполучник, що вводить підпорядковану частину речення.

«he» - займенник, що вказує на іншого героя (чоловіка).

«had cried» - «had» - дієслово, що вказує на минулий час; «cried» - дієслово, що вказує на дію плакати чи кричати.

«more» - прислівник, що вказує на більшу міру чогось.

«out of» - фраза, що вказує на причину або джерело чогось.

«surprise» - іменник, що вказує на стан здивування.

«than» - сполучник, що вказує на порівняння.

«rain» - іменник, що вказує на стан болю чи страждання.

Граматичний аналіз:

«Later she had tried to tell herself» - У цьому реченні використовується дієприкметник минулого часу («had tried»), що вказує на попередню дію, яку героїня спробувала виконати. «To tell herself» - інфінітив дієслова, який вказує на ціль чи дію, яку героїня намагалася виконати.

«that he had cried more out of surprise than pain» - Тут також використовується дієприкметник минулого часу («had cried»), який вказує на минулу дію плакати. «Out of surprise than pain» - ця частина речення вказує на причину чи обставину плачу. Вона намагалася переконати себе, що його плач був більше викликаний не з болю, а здивування.

Словосполучення «Later she had tried to tell herself that he had cried more out of surprise than pain» є **частиною простого складеного речення і виконує**

функцію присудка. В даному випадку, воно вказує на дію, яку героїня спробувала зробити пізніше, тобто спробувала переконати себе.

Лексична характеристика: Психологема включає лексичні одиниці, такі як «tried», «tell», «cried», «surprise», «rain», «herself». Ці слова та фрази виражають дію героїні, спробу розповісти собі про її спостереження і роздуми.

Морфологічна характеристика: Містить словоформи та словоутворення, такі як дієслово «tried», дієслова «tell» та «cried», іменники «surprise» і «rain», займенник «herself». Морфологія цих слів вказує на їхню лексичну структуру.

Синтаксична характеристика: Психологема включає складене речення, яке описує дію героїні та її спробу роздумати про причини плачу іншої особи.

Семантична характеристика: Виражає внутрішній стан героїні та її спробу зрозуміти причини плачу іншої особи. Вона вважає, що плач більше виникає внаслідок сюрпризу, ніж від болю.

Це речення є **складеним реченням**, а саме - складеним реченням з підрядними обставинними. У цьому реченні є два простих речення, які з'єднані підрядною залежністю. «Later she had tried to tell herself» - це введення до наступного простого речення, яке починається зі слова «that» і містить підрядний обставинний вираз.

Експресивна (експресивно-емоційна) функція та інформативна: Текст виражає внутрішній стан та роздуми героїні. Вона намагається розібратися у причинах плачу іншої особи та власних почуттях стосовно цього.

Психологема внутрішнього конфлікту. У цьому фрагменті героїня роздумує над причиною плачу іншої особи, її власними почуттями та спробами зрозуміти, чому той плаче. Ця психологема вказує на внутрішній конфлікт та роздуми героїні, пов'язані з емоційними аспектами ситуації.

She only remembered one of these dreams, and that memory was distant, blurred: she had been playing croquet without any clothes on, and all at once the sun had gone out. [Дод.18]

Вона пам'ятала лише один із кошмарів, і цей спогад був далекий, розмитий: вона гола-голісінька грала в крокет, і раптом гасло сонце.

Лексичний аналіз:

«She only remembered» - «She» - займенник, що вказує на героїню; «only» - слово, яке вказує на обмежену кількість; «remembered» - дієслово, що вказує на здатність героїні пам'ятати.

«one of these dreams» - «one» - числівник, який вказує на кількість сновидінь, яку героїня пам'ятає; «of» - прийменник, що вказує на належність чи віднесеність; «these» - вказівний займенник, який вказує на сновидіння, що розглядаються; «dreams» - іменник, що вказує на сновидіння.

«and that memory» - «that» - вказівний займенник, який вказує на пам'ять, про яку йдеться; «memory» - іменник, що вказує на здатність пам'ятати.

«was distant, blurred» - «was» - дієслово «бути», що вказує на наявність чогось; «distant» - прикметник, що вказує на те, що пам'ять була віддаленою у часі чи просторі; «blurred» - прикметник, що вказує на те, що пам'ять була розмитою.

«she had been playing croquet» - «she» - займенник, що вказує на героїню; «had been» - дієслово у минулому часі, що вказує на подію, яка тривала певний час у минулому; «playing» - дієслово, що вказує на дію героїні; «croquet» - іменник, що вказує на вид спорту або розваги.

«without any clothes on» - «without» - прийменник, що вказує на відсутність чогось; «any» - вказівний займенник, який вказує на одяг; «clothes» - іменник, що вказує на одяг чи тканину, що прикриває тіло.

«and all at once» - «and» - сполучник, який вводить додаткову інформацію; «all at once» - фраза, що вказує на раптову подію чи зміну.

«the sun had gone out» - «the» - вказівний артикль, що вказує на певний об'єкт; «sun» - іменник, що вказує на сонце; «had gone out» - дієслово в минулому часі, що вказує на подію, коли сонце раптово зникло.

У цьому реченні героїня розповідає про свої сновидіння та пам'ять про одне з них. Фраза «and all at once the sun had gone out» може вказувати на раптову зміну в сновидінні, яка може бути психологічно значущою. Це речення може викликати певні асоціації та внутрішні роздуми у читача щодо психологічного стану героїні.

Граматичний аналіз:

«She only remembered one of these dreams» - У цьому реченні міститься дієприкметник «remembered», який вказує на минулий час і дію згадування чогось з минулого. Цей дієприкметник вказує на дію, яка сталася у минулому.

«and that memory was distant, blurred» - Тут також міститься дієприкметник «was distant» та «blurred», які вказують на стан чи характеристику цієї пам'яті. Дієприкметники вказують на стан, а не на конкретну дію.

«she had been playing croquet without any clothes on» - У цій частині речення використовується недосконалий вид («had been playing»), який вказує на тривалу дію в минулому, і активний стан. Героїня була в процесі гри в крокет без одягу.

«and all at once the sun had gone out» - У цій частині речення також використовується недосконалий вид («had gone out»), який вказує на раптовий переривання дії в минулому, і активний голос. В цьому випадку, сонце раптово зникло.

Словосполучення «She only remembered one of these dreams» є **підметом речення**. У цьому випадку, воно виражає особу чи річ, про яку йдеться в реченні.

Лексична характеристика: Психологема включає лексичні одиниці, такі як «remembered», «dreams», «memory», «distant», «blurred», «playing», «croquet», «clothes», «sun», «gone out». Ці слова та фрази виражають внутрішні стани та спогади героїні.

Морфологічна характеристика: Включає словоформи і словоутворення, такі як дієслово «remembered», іменники «dreams» і «memory», прикметники «distant» і «blurred», дієслово «playing», і т. д.

Синтаксична характеристика: Містить речення та розповідні структури, які описують спогади героїні і деталі її сновидінь. Включає структуру «and all at once the sun had gone out».

Семантична характеристика: Виражає внутрішні стани та спогади героїні, а також використовує метафоричні образи (гра в крокет без одягу та зникнення сонця) для вираження її психологічного стану.

Ця психологема належить до категорії **складних речень**. Складне речення складається з двох або більше простих речень, які можуть бути об'єднані різними засобами синтаксичної координації або підрядністю. У цьому реченні ми маємо два простих речення, які об'єднані з допомогою двокрапки («:»).

Інформативна (когнітивна) функція: Текст передає інформацію про сновидіння героїні, а саме, про одне з її сновидінь.

Це речення має **психологему мрій та фантазій**. У цьому фрагменті описується один з снів або фантазій героїні, який є віддаленим та розмитим в спогадах. Сюжет сновидіння або фантазії включає в себе незвичайні образи, такі як гра в крокет без одягу та раптове затемнення сонця, що може вказувати на психологічний аспект мрій та фантазій героїні.

she had learned that when Gerald asked such questions, they were almost always rhetorical. The important message lay in the simple subtext: You're upsetting me, Jessie. You're not playing the game. [Дод.19]

Джессі з досвіду знала, що коли Джералд ставить такі запитання, вони майже завжди риторичні.

Головний посил – у простому підтексті: «Ти засмучуєш мене, Джессі. Ти не граєш у мою гру».

Лексичний аналіз:

«she had learned» - «she» - займенник, що вказує на героїню; «had learned» - дієслово, що вказує на отримання знань чи досвіду.

«that when Gerald asked such questions» - «that» - сполучник, що вводить підпорядковану частину речення; «when» - сполучник, що вказує на час події; «Gerald» - ім'я чоловіка, до якого звертаються; «asked» - дієслово у минулому часі, що вказує на запитання; «such» - прикметник, що вказує на певний тип запитань чи питань; «questions» - іменник, що вказує на запитання.

«they were almost always rhetorical» - «they» - займенник, що вказує на запитання; «were» - дієслово, що вказує на наявність чогось; «almost» - прислівник, що вказує на неповну відповідність; «always» - прислівник, що вказує на постійність; «rhetorical» - прикметник, що вказує на риторичний характер запитань, які зазвичай не вимагають відповіді.

«The important message» - «The» - вказівний артикль, що вказує на певний об'єкт; «important» - прикметник, що вказує на важливість; «message» - іменник, що вказує на повідомлення чи інформацію.

«lay in the simple subtext» - «lay» - дієслово, що вказує на місце розташування чогось; «in» - прийменник, що вказує на місцезнаходження чи належність; «the» - вказівний артикль, що вказує на певний об'єкт; «simple» - прикметник, що вказує на простоту; «subtext» - іменник, що вказує на приховане значення чи субтекст.

«You're upsetting me, Jessie» - «You're» - стисле дієслово «You are», що вказує на наявність чогось; «upsetting» - дієприкметник, що вказує на те, що героїню обурюють; «me» - займенник, що вказує на говорника; «Jessie» - ім'я героїні.

«You're not playing the game» - «You're» - стисле дієслово «You are», що вказує на наявність чогось; «not» - прислівник, що вказує на заперечення; «playing» - дієприкметник, що вказує на те, що героїню не грає; «the» - вказівний артикль, що вказує на певний об'єкт; «game» - іменник, що вказує на гру чи ситуацію.

Грамматичний аналіз:

«she had learned» - У цьому реченні використовується дієприкметник минулого часу («had learned»), який вказує на те, що героїня набула певних знань чи досвіду в минулому.

«that when Gerald asked such questions» - Тут використовується недосконалий вид («asked»), який вказує на загальний стан. «Such questions» вказує на конкретні запитання, які ставить Джеральд.

«they were almost always rhetorical» - У цій частині речення використовується недосконалий вид («were»), який вказує на стан, тобто на те, що питання майже завжди були риторичними.

«The important message lay in the simple subtext» - У цій частині речення використовується недосконалий вид («lay»), який вказує на стан. «The important message» вказує на важливе повідомлення, а «in the simple subtext» вказує на його суттєвий підтекст.

«You're upsetting me, Jessie. You're not playing the game» - У цій частині речення використовується недосконалий вид («You're» від «You are»), який вказує на дію, а також активний стан. Героїня не тільки переказує слова Джеральда, але і вказує на її стан.

Словосполучення «they were almost always rhetorical» є **присудком речення**, а саме другою частиною речення, що допомагає пояснити інформацію в першій частині. В даному випадку, ця частина речення роз'яснює, коли Геральд ставив питання із риторичним характером.

Лексична характеристика: Психологема включає лексичні одиниці, такі як «learned», «Gerald», «questions», «rhetorical», «message», «subtext», «upsetting», «playing the game». Ці слова та фрази виражають поняття, що пов'язані зі сприйняттям та комунікацією.

Морфологічна характеристика: Містить словоформи та словоутворення, такі як дієприкметник «rhetorical», іменник «message», дієслова «learned», «upsetting», «playing», і інші словоформи.

Синтаксична характеристика: Включає речення та розповідні структури, які використовуються для опису сприйняття і комунікації. Психологема містить розповідні речення, які описують сприйняття і поведінку персонажів.

Семантична характеристика: Виражає внутрішні стани і реакції героїні на питання Геральда, які вона вважає риторичними. Це вказує на психологічні аспекти сприйняття і комунікації між персонажами.

Це речення належить до категорії **складених речень**. У ньому містяться два простих речення, які з'єднані між собою. Таким чином, це речення є складеним реченням.

Експлікативна функція: Текст надає пояснення стосовно способу, яким Джеральд ставить питання та спілкується з героєю Джесі.

Комунікативна функція: Текст передає інформацію про спосіб спілкування між персонажами та про спосіб сприйняття питань.

«She had learned that when Gerald asked such questions, they were almost always rhetorical. The important message lay in the simple subtext: You're upsetting me, Jessie. You're not playing the game» має психологему когнітивної аналізу. У цьому фрагменті героїня Jessie робить аналіз та роздуми про спосіб, яким Gerald ставить запитання, визначаючи, що вони майже завжди мають риторичний характер, і важливе повідомлення закладено в прихованому субтексті. Це вказує на її когнітивну активність та аналітичні здібності щодо спілкування та поведінки інших персонажів.

Ми досліджували функції психологем в тексті, що допомогло нам при перекладі психологем українською.

За допомогою методу кількісного аналізу визначили що найбільшу кількість вживань містить саме експресивна психологема. Ця психологема становить 45.45%. У той час коли оцінювальна - 27.27%, поетична, інструктивна, психологічна, інформативна становлять по 4.55%.

Діаграма 1: Функції психологем

РОЗДІЛ 3

СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ПСИХОЛОГЕМИ У КНИЗІ С. КІНГА «ГРА ДЖЕРАЛЬДА»

У даному розділі буде проведено аналіз психологеми та її переклад українською мовою, який в цьому випадку складається з еквівалентного, дослівного, описового та трансформаційного. Також аналіз функцій, які виконує психологема в даному реченні, і причини саме такого перекладу.

3.1. Особливості використання еквівалентного перекладу

*But, and this was odd, another part of her really didn't want to escape the tilted, foggy corridor at all. **This part** suggested that she'd be a lot better off staying here.*[Дод.21]

Проте, що дивно, якась інша частина її насправді зовсім не хотіла покидати скошений мрячний коридор. Та частина натякала, що їй буде набагато краще залишитися тут.

У данному реченні психологемою є слова “*this part*” що означає – її інтуїтивне відчуття, внутрішній голос.

У цьому уривку можна побачити психологічний конфлікт героїні. Одна частина її особистості прагне залишити похилий, туманний коридор, можливо, через почуття небезпеки чи незадоволеності навколишнім оточенням. Однак інша частина її особистості відчуває, що вона могла б краще залишитися, і попереджає, якщо вона піде, їй буде шкода. Психологемою в данному реченні виступає слово «та частина»

Ця частина **перекладена еквівалентом**, щоб передати сенс цього виразу більш точно та щоб було зрозуміло що йдеться саме про її внутрішній голос, а не про щось інше. Психологемам підходить більше еквівалентний переклад, для

того щоб підібрати саме ті слова що містять у собі значення саме стану, або якоїсь абстрактної одиниці.

Також дуже важливо те, що еквівалент українською повинен бути підібраний такий щоб було зрозуміло що хотів сказати автор, і щоб це слово мало не одне значення, культурний підтекст.

It reminded her of the way she had felt in the autumn of her tenth year, when a combined case of the flu and bronchitis had kept her out of school for a month and a half. [Дод.22]

Це нагадало їй про той час, коли їй було всього десять років, коли комбінований випадок грипу та бронхіту дозволив їй не відвідувати школу на півтора місяці.

У цьому реченні психологемою є початок речення, в якому йдеться про те що вона згадала своє минуле та що вона при цьому відчувала.

Також, тут йдеться про спогади, про відчуття, про те як якась дія сколихнула її до роздумів та аналізу. Відчуття дежавю, як щось що ти вже колись відчував і тепер ти аналізуєш схожу дію.

Це є еквівалентний переклад .він більше адаптований до стилю українського мовлення, але майже чітко виражає що було сказано англійською.

Ще можна побачити що слова «she had felt» не були перекладені, та були опущені, для того щоб висловити суть того що сказано англійською не обов'язково перекладати дослівно.

There had been long nights during that siege when she had awakened from confused, jangling nightmares she couldn't remember.[Дод.23]

Були довгі ночі під час цієї облоги, **коли вона прокидалася від плутаних, кошмарів, які визивали тривогу, але яких вона не могла пригадати.**

У цьому реченні пояснюється те, що у героїні є сни, кошмари, які постійно її тривожать, на фоні її нестабільного емоційного стану. Ми бачимо, що вона прокидається від цих снів і намагається згадати про що в них йшлося. Також, сни

які вона бачить є плутаними, незрозумілими, постійно з'являються в її думках та тривожать.

Це є **еквівалентний** переклад, частково описовий, а саме частина «jangling nightmares», цей переклад був обраний для того щоб описати, що саме вона відчувала. Для перекладу прикметників прийшлося використати саме описовий переклад щоб передати які саме кошмари вона бачила.

Всі ці прикметники чітко показують що відчувала героїня, це показує її внутрішній стан, та нестабільну психіку.

Yet below the sarcasm, she felt a species of odd nervous wonder, and she couldn't seem to stop studying the purple card with its let's-have-a-party motif.[Дод.27]

Проте сарказмом вона прикривала відчуття якогось дивного нервового подиву, і, здавалося, не могла перестати роздивлятися фіолетову листівку з мотивом «давайте влаштуємо вечірку».

Це психологема, яка вказує на внутрішній конфлікт або дисонанс у почуттях героїні, де з одного боку, вона використовує сарказм, що може вказувати на переживання або негативне ставлення до ситуації; з іншого боку, вона відчуває дивну тривогу. яка свідчить про щось несподіване або те що вона відчуває себе дивно і намагається це сховати.

Це **еквівалентний** переклад. Він зберігає сенс оригінального речення "Yet below the sarcasm, she felt a species of odd nervous wonder", але з іншими словами, щоб зберегти основну ідею. Український варіант передає той самий контекст і те що вона відчувала, хоча його фрази декілька відрізняються від англійського оригіналу.

Jessie was reluctantly **coming to believe** that she did. [Дод.28]

Джессі неохоче починала вірити що так воно і є.

Тут психологема заключається в тому що Джесі почала бачити речі іншими, вона запитує себе чи не обманює її пам'ять чи правильно вона зрозуміла ту або

іншу ситуацію. Довго обдумуючи вона приходить до висновку що все ж таки вона не була права, та деякі частини запам'ятала не вірно. Вона намагалася заспокоїтись та проаналізувати що вона бачила та думала щоб прийти до якогось логічного результату.

Тут також був **еквівалентний** переклад , тому що в основному психологеми треба передати так щоб вони мали той же зміст, культурний та емоційний що і англійською.

She closed her eyes and **focused all her thought and will** on steadying the glass in her hand. [Дод.29]

Вона заплющила очі і зосередила всі свої думки та силу волі щоб утримати склянку в руці.

Психологема тут показує як Джессі намагалася повністю зосередитись на одній дії ,що вона відчуває і думає намагаючи втримати стакан в своїй руці. Як вона хотіла сфокусуватись так щоб всі її м'язи, думки та силу волі, не дивлячись на те що її руки тремтіли і вона довгий час не могла дотягнутися до цієї склянки.

В цьому випадку ми могли перекласти двома способами, **еквівлентом**, залишаючи переклад таким або зробити компресію «всім своїм нутром зосередилась» для того щоб фраза гарно звучала українською та переклад був більш наближений до оригіналу.

Now she spoke mentally to Ruth's voice without self-consciousness, as if she really were speaking to another person instead of to a part of her brain that had suddenly decided this was the right time to do a little work on herself. [Дод.30]

Тепер вона подумки розмовляла з голосом Рут, не соромлячись себе, так, ніби це був справжній діалог з іншою людиною, а не з частиною свого мозку, яка раптом вирішила, що настав час трохи попрацювати над собою.

Психологемою тут є те,що Джесі веде внутрішній діалог с голосом який вона охарактеризувала як «голос Рут» однієї знайомої з минулого. Вона обрала саме її голос, тут показується як справляється захисний механізм Джесі, тому що вона обрала саме її знайому психологиню тому що саме її думку вона вважала

заспокійливим. Вона нарешті відчула , що вона не втратила розум, і тепер може визнати що ,так, вона розмовляє сама с собою, і в цьому нічого страшного нема.

Тут перекладено **еквівалентом**, для того щоб показати те, що вона перестала соромитись і почала спокійно реагувати та розмовляти з голосом в її голові.

Then water filled her mouth, cool and sweet and there, **surprising her into a kind of ecstasy**. [Дод.31]

Потім вода наповнила її рот, прохолодна і солодка, несподівано даючи їй відчуття своєрідного екстазу.

Психологема в цьому реченні показує як вона через багато часу нарешті змогла зробити ковток води , та що вона відчувала коли вода потрапила до її рота. Яка була вода, або якою вона їй здавалась, та якою схвильованою вона була. І після такого довгого часу цей ковток води здавався їй спасінням, це підняло її настрій, а також дало надію що це ще не кінець.

Тут був **еквівалентний** переклад для того щоб оригінал перекласти українською та зберегти культурний контекст описуючи її емоції.

but she **felt strangely content**, just the same. At peace with herself. [Дод.34]

але все одно відчувала дивне задоволення. Вона була повністю спокійною.

Вся фраза є психологемою ,що означає що вона відчула, вона відчувала дивне задоволення, повністю спокійна. Навіть, якщо в неї багато проблем та переживань і вона емоційно в дуже поганому стані, і це відчуття означає що вона прийняла ситуацію, це означає смирення.

Еквівалентний переклад щоб вірно перекласти її відчуття і як вона сумнівалась в тому які саме її емоції. І в другій частині ми бачимо конкретизацію.

how much **she has come to hate** Sunset Trails and how eager she is to get away. [Дод.35]

як сильно вона зненавиділа Сансет Трейлз і як сильно вона прагне втекти звідси.

Ця психологема показує що почала відчувати Джесі коли вона думала про минуле. Українською «зненавиділа» говорить про те що ці спогади буди надто болісними, і навіть через декілька років вона все ще ненавидить те місце.

Переклад був **еквівалентним**, українською мовою воно було перекладено одним словом, тоді як англійською це сталий вираз який може бути культурно адаптований лише так.

She begins to turn away, as if **she can no longer bear** the sight of Jessie's upturned, frantic face. [Дод.37]

Вона починає відвертатися, ніби не може більше дивитися на перевернутого, розлючене обличчя Джессі.

Психологемою є частина про те що вона більше не може дивитися на цю ситуацію. В цьому реченні показується страх, огида, коли ти дивишся на щось чого не хочеш бачити. Така сильна емоція коли ти автоматично відвертаєшся навіть якщо не збирався цього робити.

Тут переклад **еквівалентний**, англійською ми бачимо сталий вираз, а українською цей вираз був адаптований щоб правильно виразити зміст.

Jessie thinks, **This isn't like dreaming; it's like drowning.** [Дод.40]

Джессі подумала: "Це не схоже на сон, я як наче тону.

Психологема тут виражена у відчутті Джесі, вона відчуває трагічну і травматичну подію свого минулого і це робить усе важчим. Вона відчуває що її тіло слабке, вона майже не відчуває ваги свого тіла, і її психічний стан дає їй відчуття як наче вона починає тонути.

При перекладі ми використали **еквівалентний** переклад, а саме конкретизацію для кращого описання ситуації.

She widened her eyes, trying to communicate the idea that she was saying a little but meaning a lot. [Дод.41]

Вона розплющила очі намагаючись передати той факт ,що вона говорить мало, але багато має на увазі.

У даному реченні психологемою є те що вона через погляд, через поведінку намагалася передати свої думки, те як вона це зробила і навіщо. Вона виглядала інакше і через свої очі передала суть того що відчувала.

Тут переклад був **еквівалентний**, але з допомогою трансформацій, ми переставили слова та добавили деякі слова українською для того щоб краще передати зміст.

i felt myself going insane, Ruth-and I mean I really felt it happening. [Дод.65]

Я відчувала, як втрачаю розум, Рут, і я справді це відчувала, що це відбувається.

Ця психологема показує як героїня веде внутрішній діалог, доки вона була сама прив'язана наручниками, вона розмовляла з собою, уявляючи що вона говорить з людиною яка була емоційно близька до неї в минулому, в цьому випадку це «Рут», її колишній лікар-психолог. Вона часто розмовляла з нею в своїй голові, думаючи про неї як про «альтер-его», що допомагало їй миритися з усім жахом та ситуацією в якій вона опинилася.

Це є психологемою внутрішнього діалогу, де описуються думки героїні, що вона думає, як вона бачить ситуацію і як це змушує її поводитись. Вона описує що втрачає свій розум, говорячи це голосу всередині її голови.

Ми переклали цей вираз **еквівалентом**, так як це сталий вираз, ми знайшли еквівалент українською для того щоб не втратити зміст речення.

After awhile she began to get ahead of the tears. [Дод.69]

З часом вона почала випереджати сльози.

Ця психологема показує нестабільний психічний стан, героїня хоче плакати, та думки не покидають її голову, вона намагається стримати свої сльози та випередити їх.

Це є психологемою, тому що описує її почуття, те як вона не хоче більше плакати, але вона майже не може стриматись, і всіма силами хоче зупинити потік сліз.

Ми переклали цю психологему **еквівалентом**, тому що в англійській мові ми використали сталий вираз, а українською ми передали значення.

I couldn't bear that, Ruth, because in the two months after my hard time in the house by the lake, I remembered a lot of things I had spent a lot of years repressing. [Дод.90]

Я не могла цього витримати, Рут, тому що за два місяці після самого важкого для мене часу в будинку біля озера я згадала ті речі, які багато років намагалася забути.

Психологема тут в тому як героїня згадала свою травму, як деякі події спровокували цей болючий спогад, і коли вона була наодинці, вона просто не могла не згадати, і не думати про цей спогад.

Це є психологемою тому що тут описується її емоційний стан, що в її голови, вона веде монолог сама с собою, і продовжує думати про це.

Це речення було перекладено **еквівалентом**, психологема про те як вона звертається до Рут, якої там нема, перекладена дослівно.

with my conscious mind shattered into a lot of squabbling fragments, and the real epiphany was this: if I let nice, kind Brandon Milheron have his way, I'd end up right back where I started headed down Nuthouse Lane by way of Schizophrenia Boulevard [Дод.96]

з моєю свідомістю, розбитою на безліч суперечливих фрагментів, і справжнє прозріння полягало в наступному: якби я дозволив милому, доброму

Брендону Мілгерону розпоряджатися своїм вибором, я опинилась би там же, звідки й почала, прямуючи по Божевільню Лейн через бульвар Шизофренії.

Ця психологема показує думки та емоції Джессі, вона сама розуміє свій стан, вона розуміє що її психіка дуже постраждала, і вона ясно бачить як не може адекватно мислити, їй важко, але вона точно знає чому вона зробила цей вибір і намагається покращити свій стан , хоча би приймаючи себе такою яка вона є.

Це є психологема тому що вона описує про те в якому стані її психіка і чому так сталось, вона відчуває що зробила вірний вибір і як це на неї впливає, вона страждає , але вважає що вона зробила що повинна була.

Психологема у цьому реченні була переведена через **еквівалент**, тому що частина речення, про її свідомість, англійською звучала доволі метафорично.

He was starting to smile that less-than-pleasant smile again, the one I bet he doesn't even know is in his repertoire, the one that says you can't live with "em and you can't shoot "em. "Oh? [Дод.97]

Він знову почав усміхатися тією не дуже приємною посмішкою, тією, яка я б'юся об заклад, що він навіть не знав, що є в його репертуарі, тією, яка говорить, що ти не можеш жити з ними і ти не можеш розпоряджуватися ними.

Тут героїня описує її враження від посмішки чоловіка, те як вона до неї ставиться, і який сенс він сам в неї вдихнув , вона також трансліює свої спогади ,тому як ця посмішка вже стала його «репертуаром».

Це є психологема, тому що в цьому реченні описані її думки, її відношення, емоція роздратування, це стало зрозуміло, що Джессі це не подобається, їй неприємно дивитись на цю саму посмішку.

Ця психологема перекладена **еквівалентом** , тому як частина «less-pleasant smile» це є вираження яке є тільки в англійській, але майже все може бути перекладено еквівалентом.

Her eyes drifted back to the VDT, **and although the vague sleepiness** brought on by the combination of the pill and the sandwich had long since dissipated, **she felt**

a bone-deep weariness and a complete lack of belief in her ability to finish what she had started. [Дод.127]

Її очі знову звернулися до екрану, і хоча невиразна сонливість, спричинена поєднанням таблетки та сендвіча, давно розвіялася, вона відчула глибоку втому та повну відсутність віри у свою здатність закінчити те, що мала повністю зникла.

Ця психологема описує її стан, сонливість та яка вона заморена, та що це спричинило, вона була слабка і їй здавалось що вона не зможе закінчити те що вона почала робити до цього. Фізично і психічно вона дуже виморена.

Виснаженість показує її слабкість і який вплив на неї зробила та сама ситуація, я навіть згадувати цю ситуацію їй досі важко.

Ця психологема перекладена **еквівалентно**, деякі слова були замінені на схожі за значенням для того щоб краще передати сенс речення.

I imagine you know what I was thinking about, Ruth, since I mentioned it earlier in this letter: the double kick I gave Gerald when he wouldn't do the right thing and let me up. [Дод.136]

Гадаю, ти знаєш, про що я думала, Рут, оскільки я згадувала про це раніше в цьому листі: подвійний удар, який я завдала Джеральду, коли він відмовився зупинитися й не дозволив мені піднятися.

Ця психологема показує внутрішній діалог з голосом в її голові, вона уявляє що Рут сидить перед нею і розмовляє з нею, вона вважає що Рут знає її думки навіть перед тим як вона сама їх озвучить.

Це є психологема яка описує її намір, та де вона пояснює що спричинило її дії і чому, як вона намагалася показати що вона цього не хотіла, але не могла зробити по-іншому.

Ця психологема перекладена **еквівалентом**, тому що це сталий вираз, і українською це звучить трохи інакше.

3.2. Особливості вживання дослівного перекладу

(except you can Jessie; **you dreamed about** the smoked glass; you dreamed about how the sun went out; you dreamed about the flat and tearful smell that was like minerals in well-water; you dreamed about his hands) [Дод.24]

(крім того, ти точно можеш Джесі; тобі приснилося задимлене скло; тобі приснилося, як згасло сонце; тобі приснився рівний і сльозливий запах, схожий на мінерали в колодязній воді; тобі приснилися його руки)

Тут психологемою є частина де Джесі баче сни, и це показує що вона дуже багато аналізує, думає про минуле та намагається зіставити це з ситуацією в якій вона опинилася. Ми бачимо що їй сняться, та вона думає саме про фрагменти минулого, ностальгія яку вона відчуває і те як вона її інтерпретує.

Тут є **дослівний** переклад, але він може інтерпретуватися як еквівалентний тому що значить не тільки сон , але і те про що вона думає , і що відчуває коли це все згадує. Саме тому, ми і повинні були так перекласти для того щоб людина зрозуміла двійний зміст цього слова.

Her mind kept trying to return to the horrible moment when she had realized she wasn't going to be able to bridge the last sliver of distance between the glass and her mouth. [Дод.25]

Подумки вона намагалася повернутися до того жахливого моменту, коли зрозуміла, що не зможе подолати крихітну відстань між склянкою і ротом.

Ця психологема показує як Джесі думаючи про минуле намагалася згадати що саме вона відчувала і чому. Вона намагалася запам'ятати що цей етап вже пройдений і вона може видихнути спокійно. Вона наголошує на тому як це було важко для неї і який жахливий момент це був. Описуючи цей процес.

Цей переклад є **дослівний** переклад, тому що це важливо зрозуміти що саме приходить до неї в голову і чому вона думає про це. Таким чином вона себе заспокоює.

She needed to wait for her heart to slow down, for her muscles to stop trembling, for her emotions to settle a bit. [Дод.26]

Їй потрібно було почекати, поки серце сповільниться, м'язи перестануть тремтіти, поки вона повністю заспокоїться.

Тут психологема виражається в намаганні заспокоїтись, в тому щоб спокійно видихнути та відчутти що ти знову можеш мислити та сприйняти ситуацію якою вона є без будь-яких емоцій заважаючих тобі. В цьому реченні описується дія, де Джесі чекає поки зможе розслабитись. Це був якийсь період часу який потрібен був їй для того щоб повністю прийти в себе.

При перекладі тут використовується **дослівний** переклад при якому ми можемо побачити що те що було написано англійською не потребувало скорочень.

She didn't know which of her phantom companions had spoken this time, and it didn't matter. [Дод.32]

Вона не знала, хто з її примарних співрозмовників говорив цього разу, та це не мало особливого значення.

Психологемою тут початок речення, де вона не може зрозуміти який з голосів вона чує в своїй голові, і їй вже неважливо який сама голос вона чує. Вона вже була втомлена та не могла вже розрізнити ні голоси, нічого більше. Емоційно вона вже зморена і не хоче більше ні розбиратись що за голос, ні що він каже.

Переклад тут також **дослівний** для того щоб виразити ступінь її виснаженості і як для неї не вже не має ніякого значення.

She found **she was glad** she'd left that last little bit in the glass. [Дод.33]

Вона подумала, що рада, що залишила ще трошки в склянці

Психологемою є вираження радості, тому що вона випила не всю воду за один раз, а залишила трошки на майбутнє. І як це було важно, адже коли ти так сильно хотів пити, дуже важко стримати себе і не випити все до останньої краплі.

Переклад тут **дослівний** , виразити те що вона була рада , що вона подумала та зрозуміла що вона рада залишивши воду в склянці.

and her heart is suddenly full of dismay. [Дод.36]

і її серце раптом сповнилося тривогою.

Ця психологема виражає переживання, тривогу головної героїні. Вона відчуває багато емоцій, особливо згадуючи своє минуле, не в силах зібратися, знаходячись у найгіршій ситуації яка тільки могла статись, вона відчуває себе дивно та тривожно.

Тут **дослівний** переклад, її емоційний стан можна було передати лише дослівно, описуючи що саме вона відчуває і яка в неї на це реакція.

But she doesn't want to hear this, doesn't want to consider-even in a dream-any reappraisal of her buried past; [Дод.38]

Але вона не хоче цього чути, не хоче думати - навіть уві сні – про будь-яку переоцінку свого похованого минулого;

Психологема тут в тому як героїня розмірковує про свої сні, своє минуле, в такій ситуації все що вона може робити це думати про те що вже було, про значні події життя для того щоб справитись з цією біллю і панікою.

Переклад тут також **дослівний** , передаючи її бажання не чути і не думати про те що може зробити їй гірше.

She looks around and **realizes with dawning panic and dismay** that everyone at Will's party is watching her. [Дод.39]

Вона озирається і з панікою і жахом усвідомлює, що всі на вечірці Уїлла дивляться на неї.

Психологемою є частина де вона починає розуміти де вона знаходиться (дія відбувається у сні) , вона згадує про ситуацію яка відбувається у її дитинстві ,ситуація яка залишилася у її спогадах, як щось що її засмутило та травмувало. Вона з панікою і жахом відчула себе в центрі уваги.

Тому тут **дослівний** переклад, але с перестановкою слів щоб фраза звучала краще українською.

She snatches it away without looking back; **all her attention is now fixed on** Joubert.[Дод.57]

Вона швиденько видернула його з рук не дивлячись назад; її увага була повністю сконцентрована на Жубері."

В цій психологемі показується як Джессі поводитись, і як вона думала, вона повністю сфокусувала свою увагу на одній людині, намагаючись більше ні про що не надумувати і просто сконцентруватись. Це є психологемою тому що ця фраза виражає те як вона хочу зосередиться на чомусь, та не відволікатись.

Переклад психологеми є **дослівним** , зміст може бути переданий слово в слово, але деякі частини можна опустити, такі як «вся її увага», якщо текст цього не потребує ,слово «вся» можна опустити.

And slowly, oh so slowly, **the nightmare comes to life and begins to move; slowly the nightmare begins to raise its freakishly long orange arms.** [Дод.64]

І повільно, так повільно, кошмар оживає і починає рухатися; повільно жах починає піднімати свої дивовижно довгі помаранчеві руки.

Ця психологема описує відчуття страху, відчуття паніки, і те як їй здається що цей страх нарощується і поглинає її. Джессі асоціює страх і те як він її поглинає «своїми довгими помаранчевими руками», це руки людини, руки мертвої людини, та її страх має саме цю форму.

Це є психологемою тому що це речення показує її паніку, те як її кошмар стає частиною життя, це також показує те що її психічний стан не є стабільним, вона страждає, і продовжує думати і згадувати про все що сталося, її розум показує асоціації , вона починає плутати свій сон ,з реальним життям.

Ми переклали цю психологему **дослівно** для, щоб зберегти структуру та сенс що хотів передати автор.

And I want to tell you something else, **something I'm really starting to believe: I'm going to be okay.** [Дод.71]

І я хочу ще щось сказати, щось, в що я справді починаю вірити: зі мною все буде добре.

Психологема у цьому реченні виражає думки та сподівання головної героїні, вона пройшла через сильні потрясіння, і вона починає життя з чистого листа, намагаючись відчувати себе краще.

Це є психологемою, адже це речення показує як Джессі пише лист і починає усвідомлювати, що не дивлячись ні на що, вона зберегла позитивний настрій та надію у краще майбутнє. В цьому реченні ми бачимо що вона тільки починає вірити у краще після реабілітації.

Ми переклали цю психологему **дослівно**, зберегли зміст та значення.

I'm there, handcuffed and helpless, watching the shadows fly across his grinning face, hearing myself telling him that he is scaring me. [Дод.80]

Я там, в наручниках та безсила, дивлюся, як тіні проходять на його усміхненім обличчі, чую, як кажу як сильно він мене лякає.

Ця психологема показує спогади головної героїні про найтравматичну ситуацію в її житті. Вона майже відчувала фізично, що вона прикована наручниками і нічого не може з цим зробити.

Це є психологема тому що тут описується що відчувала Джессі в цьому спогаді, маленькі деталі які спричиняють їй біль, вона чує навіть свій голос у цьому спогаді і ті емоції що які залишилися в її серці.

Переклад цього речення є **дослівним**, коли ми описуємо спогад, найчастіше це дослівний переклад який не потребує нічого іншого.

Some were kind and supportive, but most were the voices of people who were afraid, people who were confused, people who thought Jessie was a worthless little

baggage who deserved every bad thing that happened to her and who would have to pay double for every good thing. [Дод.93]

Деякі голоси були добрими і підтримуючими, але більшість – це голоси людей, які боялися, людей, які були збентежені, людей, які вважали Джессі нікчемним багажем, який заслуговує на все погане, що з нею сталося, і якому доведеться платити подвійно за кожне добро що вона отримувала.

Ця психологема описує внутрішній стан головної героїні, а саме те що в неї були дуже серйозні проблеми з психікою. Вона чула голоси, та розмовляла з ними, і як вона пояснює, всі голоси були різними, вони відповідали її емоціям, і несли у собі емоційний багаж.

Це є психологема тому що головна героїня описує свій стан, які саме голоса вона чує і який вплив вони на неї мають, вона розрізняє голоса і розуміє що саме спричинило такий стан. Але й відчувається винною, як наче вона дійсно заслуговує нарікання і не заслуговує доброго відношення.

Все це речення є психологемою, і описує внутрішній світ, і перекладено воно **дослівно** для того щоб передати думку автора.

Every time I turn off the light, he’s standing across the room from me in the dark, and I’m afraid that unless I can turn a spotlight on him, that’s going to go on forever. There isn’t anybody else I can ask, and I have to know. Please help me.” [Дод.102]

Кожного разу, коли я вимикаю світло, він стоїть навпроти мене в темряві, і я боюся, що якщо я не зможу освітити його прожектором, це триватиме вічно. Більше нема нікого кого я могла запитати. Будь ласка, допоможи мені.

В цій психологемі видно як головній героїні страшно, вона бачить ілюзії, кошмари в реальному житті, і вже не може зрозуміти не реальність, а де ні. Вона бачить асоціації та свої страхи, вона постійно повертається в той жахливий день, вона завжди відчуває тривогу, як наче щось повинно статись,

Вона почала боятися темряви і намагається завжди знаходитись в світлому приміщенні.

Ця психологема перекладена **дослівно**, тому що тут описуються саме дії головної героїні і чим вони спровоковані.

I'm not a bit surprised-although I flatter myself that I can imagine better than most what it must have been like, coming on a creature like him in a cemetery crypt at two in the morning. [Дод.105]

Я анітрохи не здивований, хоча мені лестить те, що я краще за інших можу уявити, як це мало бути — напасти на таку істоту, як він, у склепі на кладовищі о другій годині ночі.

Ця психологема описує впевненість головної героїні, а саме як вона знає що вона зробити в силах, а що ні, травмуючий досвід що вона мала, дав їй чітке розуміння ,того на що вона здатна, і вона могла спокійно уявити будь-який результат ситуації.

Це є психологема тому що тут показується відчуття героїні про ситуацію , що вона відчуває і думає,і що їй здається що зовсім непогано мати такий досвід і чітко оцінювати ситуацію.

Ця психологема перекладена **дослівно**, і має в основному пряме значення.

I told him the things I did in order to keep that terror from eating me alive, and he nodded and he smiled and he sympathized, and I think it ended up doing me some good but he was the best of them, and he never got within shouting distance of the truth...[Дод.117]

Я розповіла йому, що я зробила, щоб цей жах не з'їв мене живою, і він кивнув, усміхнувся та поспівчував, і я думаю, що це принесло мені користі, але він був кращим ніж інші, і він завжди був недалеко від правди...

Ця психологема показує як Джессі відноситься до питань і співчужання інших людей, вона не хотіла думати про це та згадувати, але її постійно питали про ту ситуацію, в якій вона постраждала морально , і це викликало неприємні емоції. І тільки одна людина справді розуміла її бажання та не потребувала пояснень.

Це є психологема яка транслює ситуацію, в якій Джессі намагається трошки відкритися іншій людині, розповісти про своє горе, для того щоб вона не розповсюджувалося в її серці, для того щоб хоч трошки полегшити цей груз.

І вона була задоволена його реакцією.

Ця психологема перекладена **дослівно**, навіть ті вираження які можуть здатися ідіомою, все одно перекладені дослівно.

It's still there, too, standing with its door open, inviting me to come back inside any time I want, and I never do want to go back, but sometimes **I find myself going back, anyway, and the minute I step inside, the door slams shut behind me and locks itself.** [Дод.119]

Він досі там, стоїть з відчиненими дверима, запрошуючи мене повернутися всередину будь-коли, коли я захочу, і я ніколи не хочу повертатися, але іноді я все одно ловлю себе на тому, що повертаюся назад, і як тільки я заходжу всередину, двері замикаються за мною.

Психологема в цьому реченні показує саму її травму, та асоціацію Джессі з цією травмою, вона пояснює як ця травма живе в ній , і як вона намагається не думати про ту біль і рухатись далі, але вона відчуває що цей досвід нікуди не дівся. Вона характеризує цю травму з кімнатою в яку не хочу заходити. Тому що розуміє , якщо вона зайде в цю кімнату, її поглине це відчуття, і вона не зможе з нього вибратись.

Це є психологема перекладена **дослівно**, все речення є метафоричним , але складається зі слів що мають пряме значення.

It made me feel the way I did when I woke up behind the wheel of the Mercedes that morning-filled with an incredible sense of peace and well-being. [Дод.123]

Це змусило мене відчути те саме, що я відчував в той момент, коли того ранку прокинулась за кермом «Мерседеса» — сповнена неймовірного відчуття спокою та благополуччя..

Ця психологема дежавю, це спогад, вона переживає ті самі емоції що пережила колись, вона пам'ятає що за ситуація це була і чому вона так себе відчуває.

Це є психологема, що показує що коїться з її емоційним станом, що вона з'ясувала і чому, і вона може з легкістю описати ці емоції.

Ця психологема перекладена **дослівно**, що допомагає краще зрозуміти намір автора .

I didn't care if he thought I was a little hysterical; that was a price I was willing to pay to keep from getting stuck with another nasty secret like the one about what my father did to me on the day of the eclipse, but I desperately didn't want him to think I was crazy. I didn't want him to even speculate on the possibility. [Дод.134]

Мені було байдуже, якщо він вважав, що я трохи істерична; це була ціна, яку я була готова заплатити, щоб не потрапити в іншу неприємну таємницю, як про те, що мій батько зробив зі мною в день затемнення, але я відчайдушно не хотіла, щоб він вважав мене божевільною. Я не хотіла, щоб він навіть припускав таку можливість.

Ця психологема показує думки головної героїні, її спогади, і страх що хтось дізнається про те що вона намагалася приховати ,і болючі спогади що вона має, вона хоче приховати своє минуле, тому їй не було страшно здаватися істеричною.

Це є психологема тому що описується її наміри та чому вона хоче вчинити саме так , і які думки та бажання вона має. Які пріоритети

Ця психологема перекладена **дослівно**, все речення є психологемою, її думками та бажаннями.

I wanted to open the door, but all at once I didn't quite dare. This crazy idea came into my head. That the thing I'd been calling the space cowboy had been in Jimmy's house, too, only Jimmy hadn't been as lucky as I had been. [Дод.155]

Я хотіла відчинити двері, але відразу не наважилась. Одна божевільна ідея прийшла мені в голову. Що той, кого я називала космічним ковбоєм, теж був у домі Джиммі, тільки Джиммі не так пощастило, як мені.

Ця психологема показує сумніви головної героїні, її спогади, чи правильно вона пам'ятає минуле, чи раціонально вона дивиться на речі, чи не помилка це була.

Це є психологемою, тому що описує як Джессі відчуває невпевненість, вона боїться думати про це, і намагатися оживити спогад у своїй голові, вона не знає чи є це правдою чи ні.

Ця психологема перекладена **дослівно**, передає думки головної героїні.

I tried to get out-I think I wanted to show him I could do it under my own power, and that would reassure him-but I bumped my right hand on the steering wheel and everything went white and gray. I didn't pass out completely, but it was as if the last bunch of wires between my head and my body had been cut. [Дод.158]

Я спробувала вибратися — здається, хотіла показати йому, що можу зробити це своїми силами, і це заспокоїло б його, — але я вдарилася правою рукою об кермо, і все стало білим і сірим. Я не втратила свідомість повністю, але це було так, ніби останній пучок дротів між моєю головою та тілом був перерізаний.

Ця психологема показує що намагалася зробити героїня і що в результаті вийшло. Вона полягала тільки на себе, і багато зробила своїми власними силами, але одна маленька помилка всі зіпсувала.

Остання частина речення, де вона втрачає свідомість, це також психологема яка вказує на сам процес втрати свідомості, і як саме це вийшло у героїні.

Перша частина речення переведена **дослівно**, тому що автор використав слова з прямим значенням щоб передати фізичний і емоційний стан.

An hour after that I was lying in a crank-up bed, watching blood run down a tube into my arm and listening to some country music asshole sing about how

tough his life had been since his woman left him and his pickup truck broke down.

[Дод.162]

Через годину після цього я лежала у розкладному ліжку, спостерігаючи, як кров тече по трубці в мою руку, і слухала, як якийсь мудак співає про те, яким тяжким було його життя відтоді, як його покинула жінка, а його пікап зламався.

Ця психологема показує як героїні вся у своїх думках і відчуттях, кожна деталь приваблює її увагу, вона концентрується на всьому, коли психіка вже не може бути стабільною, розум починає фокусуватися більше на сторонніх речах, таких як біль в руці, музика та інші речі.

Це є психологемою тому що показує її внутрішній стан та той момент і як усі ці деталі стали важливими та зайняли її розум.

Ця психологема перекладена **дослівно**, описуючи що трапляється навколо і реакцію Джессі на це.

What she saw out the window did more than charm her; **it filled her with an emotion she had not experienced for a long time and hadn't expected to experience again for a long time to come, if ever.** [Дод.164]

Те, що вона побачила за вікном, не тільки зачарувало її; це сповнило її емоціями, яких вона не відчувала протягом тривалого часу і не сподівалася відчувати знову протягом тривалого часу, якщо взагалі коли-небудь.

Психологема тут полягає в тому що героїня була заморожена, ті емоції що вона відчула, і що саме спровокувало ці емоції, вона була спокійна, і впевнена.

Це є психологемою тому що описує її емоції, її реакцію на те що вона бачить, вона була зачарована, і сповнена емоціями, це дуже допомогло їй відчувати себе набагато краще, але цей досвід здавався їй першим у житті.

Переклад цієї психологеми є **дослівним**, але в кінці речення ми використали трансформацію, добавили слів щоб повністю виразити зміст психологеми.

3.3. Особливості використання інших видів перекладу

her father was asking in his most winning, good-humored voice. [Дод.42]

запитував її батько голосом виражаючи відчуття перемоги та доброзичливості.

Психологема тут прихована, вона передається в словах які намагався передати батько, а не головна героїня, а саме який зміст він вкладав у свій голос, та якій настрій був у нього. Він був у дуже доброму гуморі, і питався в неї передаючи ці емоції для того щоб вона розслабилась.

При перекладі ми використали **трансформації**, ми повністю переставили слова, змінили прикметники на іменники, так щоб українською мовою передати сенс того як його голос звучав для неї.

Jessie smiled, knowing it was all over but the “shouting. [Дод.43]

Джессі посміхнулася, знаючи, що все закінчилося, окрім того голосу що лунав в її голові.

Психологема тут прихована, а саме те що подумала та зрозуміла героїня для себе. Вона відчула заспокоєння, подумала що тепер вона може видихнути спокійно, але голос в її голові нікуди не дівся.

Тут ми переклали **описовим** перекладом, простий «Крик» англійською, ми описали як «голос,що лунав в її голові» для того щоб читач зрозумів що автор мав на увазі.

A warm little shiver traced its way up her back and down her legs. [Дод.44]

По її спині та ногах пробігло тепле легке тремтіння.

Психологемою тут є відчуття тремтіння, яке було описано в деталях, вона відчула як тремтіння пробігло по її тілі, що показує її раптовий страх, відчуття небезпеки.

Ця психологема перекладена **трансформацією**, переставляючи слова містами для кращого адаптування на українську.

Jessie thought that for some reason her mother sounded almost pleased. [Дод.45]

Джессі чомусь здалося, що голос її матері звучав так як наче вона була задоволена тим що сталося.

Психологемою тут є те що мама героїні звучала так як наче вона була задоволена ситуацією, її голос звучав лагідно , і героїня подумала що вона все зробила вірно.

Переклад психологеми **описовий**, речення було перероблено в описовий для того щоб донести як саме звучав голос і чому.

She is swept by a feeling of unreality. [Дод.57]

Відчуття нереальності охопило її.

В цій психологемі ми бачимо, як Джессі потрохи втрачає відчуття реальності, вона виснажена , емоційно і фізично і не має сил, замість однієї емоції її просто охопило відчуття що є близьким до паніки.

Це є психологемою, тому що описує що відчуває героїня, і ця маленька фраза повністю відкриває сенс того що вона відчувала до цього і до чого це призвело.

Ми переклали це речення за допомогою **трансформацій**, по-перше ми переставили порядок слів , для кращої інтерпретації речення при перекладі українською.

Now the judge **looks up, frowning**, so she is getting through to somebody, **it seems.** [Дод.58]

Тепер суддя підводить погляд, нахмурюючись, отже, здається, що вона дійшла свого пункту призначення.

В цій психологемі ми бачимо реакцію судді на Джессі, на те як він дивиться на неї, і яка на думку Джессі цьому є причина.

Це є психологемою, тому що розкриває намір Джессі, що вона хотіла спровокувати, подивитись на реакцію судді, тому вона дивилася на нього змінюючи стратегію і намагаючись зрозуміти чи правильно вона все робить.

Ми переклали це за допомогою **трансформацій**, при перекладі українською ми додали слів що підкреслюють сенс виразу, для того щоб читач краще зрозумів що хотів сказати автор.

they stare at her now as they stared at her in the house on Kashwakamak Lake, **with the exalted raptness of the irredeemable lunatic, and she is held, hypnotized, by the awful rise of recognition she sees in his eyes.** [Дод.63]

Вони дивляться на неї тепер так, як дивилися там, в будинку на озері Кашвакамак, з возвеличеним захопленням неконтрольованого божевільного, і вона зачаровано стоїть з жахливим відчуттям що він її впізнав, яке відображається в його очах.

В цій психологемі, ми бачимо ситуацію в якій описується зустріч двох людей, Джессі відчувала тривогу і була повністю понурена в це відчуття. Вона боялася, це була неприємна емоція в якій вона розпізнала те про що він подумав, і що зрозумів.

Це є психологемою тому що це речення пояснює емоції що відчувала Джессі, про що вона думала, і які асоціації були в її голові в той час, чому вона так відреагувала і яку паніку це посіяло в її серці.

Ми переклали цю психологему **описовим перекладом**, для кращого розуміння тексту, в англійській є слова які треба тільки пояснювати або знаходити близький за змістом еквівалент, тому ми вибрали саме описовий щоб описати її думки та емоції.

there was nothing I could do that would make things any worse than they already were. [Дод.77]

я не могла нічого зробити, що б могло ще більше погіршити ситуацію.

Ця психологема виражає думку героїні, що вона відчуває і думає що вже нема сенсу жалітись, та думати що ти зробив щось не те, вона зрозуміла що все же пройшло і нічого не можна змінити.

Це є психологема, а точніше психологічний окрас , тому що в реченні йде мова про те як думає Джессі , і що робиться в її голові, вона приймає ситуацію такою яка вона є і не намагається звинувачувати себе, адже вона зробила все що могла.

Переклад цієї психологеми є через **трансформації**, ми опустили деякі частини речення та конкретизували «things» в ситуацію для кращого розуміння.

And then he bends over to get the box, those feverish eyes never leaving my face, and I see him-I see it-reaching in with its twisted, misshapen hand[Дод.81]

І він нахиляється, щоб взяти коробку, ці зосередженні очі дивляться тільки на моє обличчя, і я бачу як він простягає туди свою викривлену, деформовану руку.

Ця психологема це кошмар, це її сон, в якому вона бачить цю людину яка налякала її в реальному житті, коли вона починає плутати сон і реальність ,її розум прибавляє ще більше паніки та страху , та робить все детальніше.

Це є психологема, тому що ми говоримо про сон, але не простий сон, а сон що базується на її нестабільному психічному стані та страху, весь сон оснований на асоціаціях і те якими вона пам'ятає людей, та ситуації що її налякали.

Переклад цієї психологеми **трасформаційний** (антонімічний) , особливо частина про те як він дивиться на неї, іноді психологема може виступати не виразом ,а цілим реченням і мати не один метод перекладу, а два і більше.

I had to tell him, had to tell someone because the fear was eating me from the inside out like acid, but I tried to show him in every way I could that I wasn't mistaking subjective feelings for objective reality. [Дод.132]

Я мусила розповісти йому, мусила комусь розповісти, бо страх роз'їдав мене зсередини, але я намагалася всіма способами показати йому, що я не плутаю суб'єктивні почуття з об'єктивною реальністю.

Тут психологемою описує страх, і як він її поглинає, вона намагалася здаватися раціональною, як наче вона дивиться на все об'єктивно і нічого не плутає із-за свого нестабільного психічного стану.

Це є психологема, тому що тут розказується як саме вона відчуває страх, як він нарощується і як він на неї впливає, і як вона переживає що ця людина неправильно інтерпретує її дії.

Ця психологема перекладена **трансформаціями**, деякі частини були опущені, для кращого і адекватного перекладу українською.

**the fact remained that she did remember her hours handcuffed to the bed-
from the click of the key in the second lock right up to that final freezing moment
when she had looked into the rearview mirror and seen that the thing in the house
had become the thing in the back seat, she remembered it all.** [Дод.170]

факт залишався фактом: вона пам'ятала ті години, проведені з наручниками прикутою до ліжка — від клацання ключа в другому замку аж до тієї останньої холодної миті, коли вона подивилася в дзеркало заднього виду й побачила, що відчуття страху у будинку стало відчуттям страху на задньому сидінні, вона все пам'ятала.

Ця психологема є спогадом ,трагічним спогадом Джессі, яка згадує у деталях своє минуле, і те що вона бачила. Відчуття страху та паніки , яке вона вже колись відчувала.

Це є психологема тому що тут описується детально спогад її травми, те що вона думала , та як сильно панікувала, як вона дивилася у дзеркало і як це принесло страх та тривогу навіть коли усе закінчилось.

Ця психологема перекладена **трансформацією**, де потрібно слова та фрази регулювалися для того щоб підходити змісту та добре виразити суть речення.

Ми досліджували способи перекладу психологем в тексті, що допомогло нам при перекладі психологем українською.

За допомогою методу кількісного аналізу визначили що найбільшу кількість вживань містить саме еквівалентний переклад. Ця психологема становить 52%. У той час коли дослівний- 32%, трансформаційний переклад 8 %, і описовий 8 процентів.

Діаграма 2. Кількісний аналіз

ВИСНОВКИ

Підбиваючи підсумки магістерської роботи, слід зазначити, що нами було досягнуто основних цілей і виконано поставлені завдання. А саме ми розібрали психологему в книжках Стівена Кінга художнього дискурсу і з'ясували її використання та особливості. Слід зазначити, що вивченням психологеми в контексті художнього та наукового дискурсів займалися багато науковців, лінгвістів та дослідників. Термін «психологема» ще не був добре дослідженим, тому ми вивели своє власне визначення.

Спільним залишається розуміння, що психологема це поняття, яке використовується в психології та літературознавстві для опису символічних образів, мотивів, або лексичних одиниць, які відтворюють психологічні стани, емоції, мотивацію та внутрішній світ людини. Воно використовується для аналізу та розуміння складних психологічних аспектів персонажів та сюжету в літературних творах. Психологеми можуть бути концепціями, символами, образами або ідеями, що передають психологічні стани, процеси та відносини. Розуміння цього терміну може змінюватися в залежності від автора та контексту його використання.

У дипломній роботі нами було виявлено загальні положення визначення психологеми та було визначено її основні функції. За граматичною класифікацією ми можемо поділити психологему на лексичні (психологізм виражений у значенні слова), морфологічні (психологізм виражений у частині промови вигуки, деякі прийменники, спілки, ономотопи (звуконаслідувальні слова), синтаксичні (психологізм виражений у синтаксичних одиницях слово, словосполучення, пропозиція, та специфіка їх організації (інверсія, інтонація, наприклад).

Вона також може бути: афективними, мотиваційними, когнітивними, символічними, психологемами внутрішнього конфлікту, психологемами

розвитку характеру, психологемами мрій і фантазій, а також соціокультурними психологемами.

Разом з цим слід зазначити, що функція залежить від стилю в якому використовується та який зміст потрібно донести. З багатьох інших функцій психологеми, що ми можемо виділити, найбільш актуальними для художнього дискурсу можна назвати такі: експресивна, оцінювальна, поетична, інструктивна, психологічна, та інформативна.

Таким чином, на основі проведеного дослідження можна зробити висновок що психологема має різносторонні функції та велике значення при вираженні емоційного стану.

Також було досліджено способи перекладу психологеми на основі художнього твору Стівена Кінга. Найбільше використання психологеми звісно у художній мові та науковому напрямку, і саме емоційні стани в книжках становлять максимальну складність для перекладачів. Коли бачиш в тексті психологему, завдання перекладача вирішити, як правильно її відобразити в перекладі та яким способом. Особливу важливість має зміст і передача авторського стилю. При перекладі психологеми потрібно розуміти в повній мірі що герой відчуває, і тільки після цього вибрати яким способом це краще передати.

Дослідники виділяють такі способи перекладу психологем: аналог, дослівний переклад, еквівалент, калькування, трансформація, додавання/опущення, описовий переклад та багато інших. Найчастіше використаним є саме еквівалент, тому що він допомагає зберегти зміст психологеми та культурний підтекст.

Також можна вибрати описовий варіант, тому що перекладач може спокійно виразити суть емоційного стану або думок через описовий переклад. Значимість правильного підходу до вивчення способів перекладу психологеми пояснюється необхідністю близької до значення передачі емоційного або психологічного стану та відтворенню саме того стилістичного ефекту, що і в оригіналі.

Друга частина роботи базується на аналізі художнього твору Стівена Кінга, а саме «Гра Джеральда».

У другому розділі ми навели приклади словосполучень та речень які містять психологеми, на основі яких було проведено лінгвістичний аналіз, який в цьому випадку складається з лексичного з'ясування значення та сенсу слів, словосполучень та розуміння їх ролі для розкриття задуму автора), синтаксичного (для уточнення сенсу речення, словосполучення, слова в контексті та з точки зору граматичних значень), та аналіз функцій, які виконує психологема в даному реченні. Таким чином ми дійшли висновку про те, що психологеми та емоційні стани мають глибоке значення, та «Гра Джеральда» буквально базується на психологемі.

Головне завдання перекладача – досягти еквівалентності вихідного та перекладного текстів. Для її досягнення потрібні різні перекладацькі способи та адаптації, але в рівні компонентної еквівалентності –трансформації часом зачіпають граматичну структуру речення. Причина цьому те, що кожна мова має свою власну, своєрідну структуру, та культурний підтекст, саме це і повинен враховувати перекладач. Саме відмінності у структурах вихідної та перекладацької мови роблять так що перекладач намагається різноманітними способами перекласти аби зберегти зміст. Перекладаючи психологеми перекладачеві необхідно передавати як форму, так і зміст, та донести думку автора.

Після проведення лінгвістичного аналізу, ми можемо стверджувати, що книга «Гра Джеральда» містить багато психологем та емоційних станів, та при перекладі має різні функції, а іноді навіть дві.

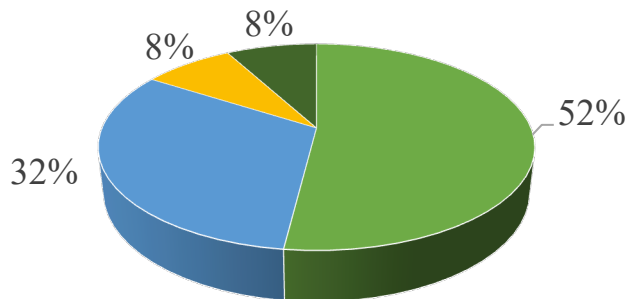
Наприклад, експресивна функція переважає над усіма іншими функціями коли ми говоримо про психологему.

Результати проведеного нами дослідження з другого розділу дозволяють зробити такі висновки:

1. Психологема може бути використана у різних типах речення та мати різні функції. Починаючи з думок героя закінчуючи спогадами та відчуттям.

2. Важливим є ще той факт, якою є ця психологема с граматичного боку. Це допомагає визначити де в реченні знаходиться психологема, та як краще її перекласти.

Діаграма 2. Кількісний аналіз

■ Еквівалентний переклад ■ Дослівний переклад ■ Трансформації ■ Описовий

У третьому розділі Ми досліджували способи перекладу психологем в тексті, що допомогло нам при перекладі психологем українською.

Нами було проведено аналіз перекладу психологем, і який саме переклад був використаний.

Еквівалентний переклад більш усього підходить для психологем, саме тому що завдяки еквівалентному перекладу ми можемо перекласти текст зберігаючи культурний контекст та зміст. Описовий переклад використовується менше всього, та тільки якщо перекладач вважає що описовий в даному реченні буде більш підходящим.

Тому що еквівалент підходив майже усім реченням що були перекладені , тому з легкістю можна сказати що психологеми та емоційні стани можна перекласти саме еквівалентом.

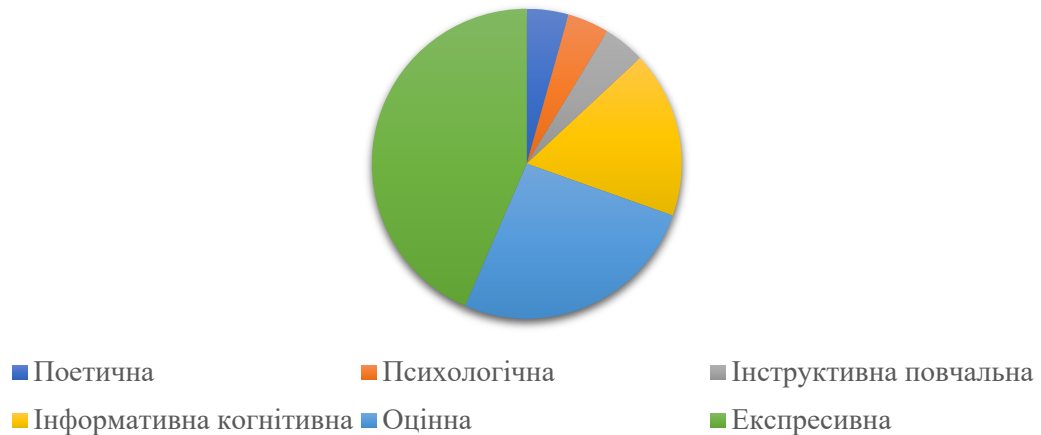
Результати проведеного нами дослідження з третього розділу дозволяють зробити такі висновки:

1. Психологема може бути перекладена дослівно, тому що психологеми це не одне слово, а словосполучення, іноді усе речення, тому дослівний переклад також можна використати особливо коли мова йде про спогади , та мрії.

2. Описовий переклад дуже важлива складова, але тільки якщо перекладач вважає, що речення може бути перекладено по-іншому, або якщо перекладачу хочеться виразити свою думку іншим способом.

Після проведеного аналізу можна дійти висновку, що художній переклад справді є одним із найскладніших.

Діаграма 1: Функції психологем

В нашому випадку Стівен Кінг написав усю книгу на основі психологеми, та кожна сторінка містить те про що думає, що відчуває головна героїня. У тексті багато спогадів, мрій, нарікань та навіть розмова з голосом у своїй голові.

Тому переклад був важким, але доволі цікавим, для кращого описання емоцій та передачу їх українською можна побачити, що у Стівена Кінга є свій стиль написання, тому потрібно намагатись передати цей стиль і українською.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation (3rd ed.). Routledge. 2018.
2. Bassnett S. Translation Studies (4th ed.). Routledge. 2013.
3. Beck A. T., Ward C. H., Mendelson M., Mock, J., & Erbaugh J. An inventory for measuring depression. Archives of General Psychiatry, 4(6), 1961, С. 561-571.
4. Bowlby, J. Attachment and loss: Vol. 1. Attachment. Basic Books. 1969.
5. Fowler R. «Language in the News: Discourse and Ideology in the Press». 1991.
6. Gavins J. «Text World Theory: An Introduction».
7. Hawkes T. «Metaphor». 1997.
8. Jung C. G. Archetypes and the Collective Unconscious. Princeton University Press, 1968.
9. Jung C. G. Archetypes and the Collective Unconscious. Princeton, NJ: Princeton University Press. 1969.
10. Jung C. G. The Archetypes and the Collective Unconscious. Collected Works of C.G. Jung, Volume 9 (Part 1). 1969.
11. Kahneman D., & Tversky A. Prospect theory: An analysis of decision under risk. Econometrica, 47(2), 1979, С. 263-291.
12. King S. «Gerald`s Game». Hodder & Stoughton. 1992.
13. Lazarus R. S., & Folkman S. Stress, appraisal, and coping. Springer Publishing Company. 1984.
14. Leech G. «Principles of Pragmatics». 1983.
15. Mar R. A., Oatley K., Peterson J. B., «Exploring the Link Between Reading Fiction and Empathy: Ruling Out Individual Differences and Examining Outcomes» і було опубліковане в журналі «Imagination, Cognition, and Personality» 2009. – 234 с.

16. Munday J. *Introducing Translation Studies: Theories and Applications*. Routledge. 2008.
17. Newmark P. *A Textbook of Translation*. Prentice Hall. 1988.
18. Nida E. A., & Taber, C. R. *The Theory and Practice of Translation*. Brill. 1982.
19. Ricoeur P. «The Rule of Metaphor: Multi-disciplinary Studies in the Creation of Meaning in Language». 1977.
20. Rigg A. «Language and Characterisation in Middle English Romance».
21. Roberto L. G. The Evaluation of the Evaluative Language in Web Media and Social Media Texts. *Prítomnost: Journal of Humanities and Social Sciences*, 26(2), 2008, С. 234-248.
22. Simpson P. «Stylistics: A Resource Book for Students». 2004.
23. Smith. J. Analysis of Psychological Concepts in S. King's "Gerald's Game" i Ther Translation in Ukrainian. *Journal of Comparative Literature*, 25 (2), 2018. С. 45-60.
24. Steffen K. Discursive Strategies of Evaluation in Political Discourse. *Journal of Language and Politics*, 18(5), 2019, - 729-747 с.
25. Stemberg P. C. *Words as social tools: An Introduction to quantitative text analysis*. - 2008.
26. Vīm A. *Emotion in Discourse*. John Benjamins Publishing. 2009.
27. Балабан М. Г. *Теорія і практика художнього перекладу*. Дукат. 2011.
28. Георгієва І. *Експресивні засоби в сучасному українському мовленні*. Київ: Видавництво Київського національного лінгвістичного університету. 2018. – 114 с.
29. Георгієва І. *Експресивні засоби в сучасному українському мовленні*. Київ: Видавництво Київського національного лінгвістичного університету. 2018.
30. Гінзбург, Марку Ю., «Метод прямого описания в литературе», 1950
31. Деміденко, О. В., & Кіхтенко, В. О., 2019
32. Демченко Л. Використання образів та символіки для вираження психологічних аспектів у художніх творах. *Мовознавство*, 4(89), 2016. С. 76-82.

33. Джозеф Кембел «Герой із тисячі облич» (The Hero with a Thousand Faces). 1949.
34. Зінченко А. Лінгвокогнітивний аспект психологічних станів у художній літературі. 2019.
35. Іванова О. І. Компаративне літературознавство як смикання різних мовонравств. Актуальні проблеми посткомунікаційних студій, (1), 2015. С. 50-55.
36. Лісовська Н. Оцінкова лексика в художньому тексті як вираження психологічних станів персонажів. Вісник Черкаського університету, 1(327), 2019. С. 43-47.
37. Ляшевська О. В. «Семантика ад'єктивних значень у контексті психологічних настроїв української мови». 2015.
38. Міхельсон І. Психологізм у діалозі як засіб відображення внутрішнього світу персонажів. Лінгвістичні студії, 30(1), 2017. С. 124-133.
39. Ньюмарч, К. Emotional Lexicon and Its Impact on Character Portrayal in Fiction. Journal of Literary Studies, 31(2), 2015. С. 45-62.
40. Петерсоном, «Актуалізація психологем та їх вплив на мислення». 2008.
41. Роззака Т. «The Cult of Information: A Neo-Luddite Treatise on High-Tech, Artificial Intelligence, and the True Art of Thinking». 1986. 65 с.
42. Россоха Д. А. Емоційна лексика в аспекті когнітивної лінгвістики: автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.04. - Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні АН УРСР, 1999. – 156 с.
43. Тинянов Ю. Літературна діяльність як модель просторово-часової організації соціокультурних феноменів. «Вопросы литературы и искусства», Том 6, 1935. С. 42-72.
44. Усачова, Л. Психологічна лексика в художньому тексті. Київ: ВД «Міленіум», 2008. – 203 с.
45. Холл М. «Безсловесна мова». 2010.

46. Хорошкевич О. Перекладацькі стратегії переосмислення змісту психологом у художніх текстах. Іноземні мови у системі сучасного освіти, (4), (2017). С. 82-87.

А також електронні ресурси:

47. Lutz C. A., & Abu-Lughod, L. «Language and the politics of emotion». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.jstor.org/stable/j.ctv4w2r4c>. (Дата доступу:)

48. Selden R., & Widdowson P. «A Reader's Guide to Contemporary Literary Theory». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.taylorfrancis.com/books/9780203130572>. (Дата доступу:)

49. Горячкіна О. В. «Синтаксичні конструкції як засіб вираження емоційних станів особистості». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://naub.oa.edu.ua/tematika/2018/2018_19/te_19_4_08.pdf. (Дата доступу:)

50. Джорджа Келлі «The Psychology of Personal Constructs». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/3962175/page:22/>. (Дата доступу:)

51. Карпенко, В. «Междометії як засіб вираження емоцій в художньому тексті». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=fullwebr&Z21P01=0&Z21ALL=&S21ALL=1&Z21COLORTERMS=0&Z21SORT=1&S21P02=0&S21P03=&S21STR=КарпенкоВалерій. (Дата доступу:)

52. Можаровська Н. М. «Стильові особливості художнього перекладу: психологематичний аспект». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/3333>. (Дата доступу:)

53. Христосова І. В. «Експресивна лексика як засіб психологізму в художньому тексті». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://linguistics.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/03/9.pdf>. (Дата доступу:)

54. Шевченко В. І. «Поняття психологеми». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dah.udpu.edu.ua/faculty_of_psychology_yzpnu/fps2012/students/0sntce.p0o/dt-54a-g398w48i317f32ho.pdf (українське джерело) - Іванова А. І. «Психологема: етимологія та проблеми перекладу». (Дата доступу:)

ДОДАТОК**ПРИКЛАДИ ПЕРЕКЛАДУ ПСИХОЛОГЕМ
У РОМАНІ С. КІНГА «ГРА ДЖЕРАЛЬДА**

№	Оригінал	Переклад
1	<i>She thought of telling Gerald to go back and shut the door before they got too involved or that banging would drive her nuts.</i> [12]	Вона подумала сказати Джеральду, щоб той повернувся й зачинив двері, поки вони не будуть надто занятими, інакше цей стукіт зведе її з розуму.
2	« <i>It would ruin the whole mood. What mood? A good question, that.</i> » [12]	Це зіпсує всю атмосферу. «Яку атмосферу?» Так, хороше запитання.
3	<i>It makes him look stupid. You can practically see his IQ going down ten points for every inch that grin spreads.</i> [12]	Так він виглядає тупим. Можна буквально побачити, як із кожним дюймом тієї усмішки його IQ падає на десять балів.
4	.« <i>she had an idea that to Gerald, who was on the inside of it, the grin felt wolfish. Piratical, maybe.</i> » [12]	Джессі здогадувалася, що Джералдові, авторові цієї посмішки, вона здається вовчою. Може, піратською.
5	« <i>from her angle, however, lying here with her arms raised above her head and nothing on but a pair of bikini panties, it only looked stupid. No... retarded.</i> » [12]	З її боку, проте, коли лежиш тут із піднятими над головою руками, одягнена в самі трусики бікіні, та посмішка здається дурною. Ні... відсталою.
6	« <i>she realized that, for her at least, the mood wasn't worth preserving.</i> » [12]	«то зрозуміла, що атмосферу тут берегти не обов'язково, принаймні їй.»
7	« <i>This is stupid, she thought, but stupid wasn't the whole story, either. It was also a little scary</i> » [12]	«Це все по-дурному», – подумала вона, але ця історія не лише дурна. Також вона трохи страшна.
8	<i>I guess maybe I'm just tired of pretending, she thought, and this idea led to another.</i> [12]	Мабуть, я вже змучилася прикидатися», – подумала вона, і ця думка привела до іншої.
9	<i>Never mind all that, Jessie; those are things you can consider anotherday. Right now the only important thing is getting him to let you loose.</i> [12]	«Не зважай на це, Джессі. Про все те можеш подумати в інший день. Наразі найважливіше, щоб він тебе відпустив».

10	<i>Her impatience boiled over into fury.</i> [12]	<i>Нетерплячка переросла в лютть.</i>
11	« <i>She didn't like to admit it, but there it was</i> ». [12]	<i>Джессі не хотілося цього визнавати, але так уже склалося.</i>
12	<i>but if you really thought it was you he was seeing when he got that look in his eye, you were misled, toots. Or maybe you misled yourself. And maybe now you have to decide- really, really decide- if you intend to continue putting up with this humiliation. Because isn't that pretty much how you feel? Humiliated?</i> [12]	«...але якщо ти справді думаєш, ніби він бачить тебе, коли в очах у нього горять ті вогники, то тебе, дівулю, обманули. Або, можливо, ти обманула себе. І, можливо, тепер тобі треба вирішити – дійсно, по-справжньому вирішити, – чи збираєшся ти й надалі миритися з цим приниженням. Бо ж хіба не саме так ти почувалася? Приниженою? »
13	<i>Let him do it, then. Just let him do it and it will be done.</i> This was a voice she was much more familiar with, and she intended to follow its advice. [12]	«Ну то дай йому це зробити. Просто дай зробити своє, і все закінчиться». Це був набагато звичніший голос, і Джессі збиралася дотриматися його поради.
14	<i>but before she could pick a card, any card, the new voice spoke up. It was the first time it had spoken out loud, and Jessie was fascinated to find that it sounded the same in the air as it did inside her head: strong, dry, decisive, in control.</i> [12]	Це вперше він заговорив з її вуст, і Джессі захоплено відзначила, що в повітрі він звучить точнісінько так само, як і в неї в голові: сильно, сухо, рішуче, впевнено.
15	« Then she thought how ridiculous that would be, given the current circumstances ». [12]	<i>А тоді зрозуміла, наскільки це сміховинно, зважаючи на обставини.</i>
16	<i>She couldn't read him like a book- she supposed it took a lot more than seventeen years of marriage to get to that point- but she thought she usually</i>	<i>Так. Вона не вміла читати його, наче книжку (Джессі припускала, що для цього потрібно набагато більше, ніж сімнадцять років шлюбу), але вважала, що</i>

	<i>had a pretty good idea of what was going through his head. [12]</i>	зазвичай непогано уявляє, що діється в його голові.
17	<i>It had become a mixture of anger and fear she could remember feeling only once before. [12]</i>	Ніяковість перетворилася на суміш люті і страху, яку Джессі відчувала в житті лише раз.
18	<i>Later she had tried to tell herself that he had cried more out of surprise than pain. [12]</i>	Пізніше Джессі переконувала себе, що він плакав радше від несподіванки, ніж від болю.
19	<i><u>She only remembered one of these dreams</u>, and that memory was distant, blurred: she had been playing croquet without any clothes on, and all at once the sun had gone out. [12]</i>	Вона пам'ятала лише один із кошмарів, і цей спогад був далекий, розмитий: вона гола-голісінька грала в крокет, і раптом гасло сонце.
20	<i>she had learned that when Gerald asked such questions, they were almost always rhetorical. The important message lay in the simple subtext: You're upsetting me, Jessie. You're not playing the game. [12]</i>	Джессі з досвіду знала, що коли Джералд ставить такі запитання, вони майже завжди риторичні. Головний посыл – у простому підтексті: «Ти засмучуєш мене, Джессі. Ти не граєш у мою гру».
21	<i>But, and this was odd, another part of her really didn't want to escape the tilted, foggy corridor at all. This part suggested that she'd be a lot better off staying here. [12]</i>	Проте, що дивно, якась інша частина її насправді зовсім не хотіла покидати скошений мрячний коридор. Та частина натякала, що їй буде набагато краще залишитися тут.
22	<i>It reminded her of the way she had felt in the autumn of her tenth year, when a combined case of the flu and bronchitis had kept her out of school for a month and a half. [12]</i>	Це нагадало їй про той час , коли їй було всього десять років, коли комбінований випадок грипу та бронхіту дозволив їй не відвідувати школу на півтора місяці.
23	<i>There had been long nights during that siege when she had awakened from confused, jangling nightmares she couldn't remember. [12]</i>	Були довгі ночі під час цієї облоги, коли вона прокидалася від плутаних, кошмарів, які визивали тривогу, але яких вона не могла пригадати.

24	(except you can Jessie; you dreamed about the smoked glass; you dreamed about how the sun went out; you dreamed about the flat and tearful smell that was like minerals in well-water; you dreamed about his hands). [12]	(крім того, ти точно можеш Джесі; тобі приснилося задимлене скло; тобі приснилося, як згасло сонце; тобі приснився рівний і сльозливий запах, схожий на мінерали в колодязній воді; тобі приснилися його руки)
25	25. Her mind kept trying to return to the horrible moment when she had realized she wasn't going to be able to bridge the last sliver of distance between the glass and her mouth. [12]	Подумки вона намагалася повернутися до того жахливого моменту, коли зрозуміла, що не зможе подолати крихітну відстань між склянкою і ротом.
26	26. She needed to wait for her heart to slow down, for her muscles to stop trembling, for her emotions to settle a bit. [12]	Їй потрібно було почекати, поки серце сповільниться, м'язи перестануть тремтіти, поки вона повністю заспокоїться.
27	27. Yet below the sarcasm, she felt a species of odd nervous wonder, and she couldn't seem to stop studying the purple card with its let's-have-a-party motif. [12]	Проте сарказмом вона прикривала відчуття якогось дивного нервового подиву, і, здавалося, не могла перестати роздивлятися фіолетову листівку з мотивом «давайте влаштуємо вечірку».
28	28. Jessie was reluctantly coming to believe that she did. [12]	Джессі неохоче починала вірити що так воно і є.
29	29. She closed her eyes and focused all her thought and will on steadying the glass in her hand. [12]	Вона заплющила очі і зосередила всі свої думки та силу волі щоб утримати склянку в руці.
30	30. Now she spoke mentally to Ruth's voice without self-consciousness, as if she really were speaking to another person instead of to a part of her brain that had suddenly decided this was the right time to do a little work on herself. [12]	Тепер вона подумки розмовляла з голосом Рут, не соромлячись себе, так, ніби це був справжній діалог з іншою людиною, а не з частиною свого мозку, яка раптом вирішила, що настав час трохи попрацювати над собою.

31	Then water filled her mouth, cool and sweet and there, surprising her into a kind of ecstasy . [12]	Потім вода наповнила її рот, прохолодна і солодка, несподівано даючи їй відчуття своєрідного екстазу.
32	She didn't know which of her phantom companions had spoken this time, and it didn't matter. [12]	Вона не знала, хто з її примарних співрозмовників говорив цього разу, та це не мало особливого значення.
33	She found she was glad she'd left that last little bit in the glass. [12]	Вона подумала, що рада, що залишила ще трошки в склянці.
34	but she felt strangely content , just the same. At peace with herself. [12]	але все одно відчувала дивне задоволення. Вона була повністю спокійною.
35	how much she has come to hate Sunset Trails and how eager she is to get away. [12]	як сильно вона зненавиділа Сансет Трейлз і як сильно вона прагне втекти звідси.
36	and her heart is suddenly full of dismay . [12]	і її серце раптом сповнилося тривогою. Ця психологема виражає переживання, тривогу головної героїні. Вона відчуває багато емоцій, особливо згадуючи своє минуле, не в силах зібратися, знаходячись у найгіршій ситуації яка тільки могла статись, вона відчуває себе дивно та тривожно.
37	She begins to turn away, as if she can no longer bear the sight of Jessie's upturned, frantic face. [12]	Вона починає відвертатися, ніби не може більше дивитися на перевернутого, розлючене обличчя Джессі.
38	But she doesn't want to hear this , doesn't want to consider-even in a dream-any reappraisal of her buried past; [12]	Але вона не хоче цього чути, не хоче думати - навіть уві сні – про будь-яку переоцінку свого похованого минулого;
39	She looks around and realizes with dawning panic and dismay that everyone at Will's party is watching her. [12]	Вона озирається і з панікою і жахом усвідомлює, що всі на вечірці Уілла дивляться на неї.

40	Jessie thinks, This isn't like dreaming; it's like drowning. [12]	Джессі подумала: «Це не схоже на сон, я як наче тону».
41	<i>She widened her eyes, trying to communicate the idea that she was saying a little but meaning a lot.</i> [12]	Вона розплющила очі намагаючись передати той факт ,що вона говорить мало, але багато має на увазі.
42	<i>her father was asking in his most winning, good-humored voice.</i> [12]	запитував її батько голосом виражаючи відчуття перемоги та доброзичливості.
43	Jessie smiled, knowing it was all over but the shouting. [12]	Джессі посміхнулася, знаючи, що все закінчилося, окрім того голосу що лунав в її голові.
44	<i>A warm little shiver traced its way up her back and down her legs.</i> [12]	По її спині та ногах пробігло тепле легке тремтіння.
45	<i>Jessie thought that for some reason her mother sounded almost pleased.</i> [12]	Джессі чомусь здалося, що голос її матері звучав так як наче вона була задоволена тим що сталося.
46	hand, still on the incurve of her waist , and the veil tickling against her cheeks like cobwebs. These two sensations combine to make her feel strangely bridal. [12]	Рука що досі трималася вигину її талії, а вуаль легко цілувала її щоки, наче павутиння. Ці два відчуття поєдналися, і вона почувала себе дивно нареченою.
47	Brandon doesn't have the slightest idea of what she's thinking or feeling, but that's okay, she knows. [12]	Брендон навіть не має і найменшого уявлення про що вона думає або що відчуває, але це нормально, вона сама все знає.
48	For the time being, all her voices have become one voice. [12]	А тепер всі її голоси в її голові стали одним.
49	now the bailiff glances up at her, suspicious for a moment, then relaxing as Jessie raises her veil and smiles at him. [12]	Тепер виконавець судових функцій дивиться на неї, спочатку підозріло, а потім розслабляється, коли Джессі піднімає свою вуаль і посміхається йому.
50	a gesture which she can, in her heightened emotional and perceptual state , read as easily as a tabloid headline: Stay away from the	Жест, який в її підвищеному емоційному та збудженому стані вона може прочитати так легко, як заголовок газети: 'Не підходьте до

	tiger, ma'am. Don't get within reach of his claws. [12]	тигра, мадам. Тримайтеся на відстань від його кігтів.
51	Then he relaxes even more as he sees Brandon catch up with her, a parfit gentle knight if ever there was one. [12]	З часом він ще більше розслабився, побачивши, як Брендон доганяє її, ідеальний лагідний лицар, якого тільки можна було б знайти.
52	She knows his threat is empty- he will not cause a scene in these hallowed surroundings and will do almost anything to avoid being dragged into one-but it would not matter even if it weren't. [12]	Вона знає, що його загроза несправжня - він не створить скандал в цих священних місцях і зробить майже все, щоб уникнути його, але навіть якщо це не так, це б не мало ніякого значення.
53	She likes Brandon, she honestly does, but her days of doing things simply because it's a man doing the telling are over. [12]	Їй подобається Брендон, вона чесно його поважає, але її дні коли вона робила речі просто тому, що так сказав чоловік, вже минули.
54	She is only peripherally aware that Brandon is hissing at her, that the judge is still conferring with the defense lawyer. [12]	Вона лише частково усвідомлює, що Брендон показує що треба промовчати, що суддя все ще розмовляє з адвокатом.
55	Jessie's own face is frozen in the pleasant smile which disarmed the bailiff, but her heart is pounding furiously in her chest. [12]	Обличчя Джессі застигло в приємній посмішці, яка здивувала виконавця судових функцій, але її серце все вискакувало з грудей.
56	She can see the picture perfectly well, but she can still see only a small pale slice of the artist's cheek and the dank clots of hair which dangle against it. [12]	Вона чітко бачить картину в цілому, але все ж може спостерігати лише маленький блідий шматок щоки художника та волосся, яке спадає з вологого клубочку.
57	She snatches it away without looking back; all her attention is now fixed on Joubert. [12]	Вона швидень видернула його з рук не дивлячись назад; її увага була повністю сконцентрована на Жубері.
58	She is swept by a feeling of unreality. [12]	Відчуття нереальності охопило її.

59	Now the judge looks up, frowning , so she is getting through to somebody, it seems. [12]	Тепер суддя підводить погляд, нахмурюючись, отже, здається, що вона дійшла свого пункту призначення.
60	She would have yanked away from him if he had tried to pull her backward down the aisle, even if it meant ripping off the top half of her dress in the process. [12]	Вона б відірвалася від нього, якби він спробував потягнути її назад по переходу, навіть якщо це означало б порвати верхню частину її сукні в процесі.
61	And perhaps Brandon knows this, because he only forces her to sit down on the empty bench just behind the defense table. [12]	І, можливо, Брендон це розуміє, тому що він лише змушує її сісти на порожню лавку, за іншим столом захисту.
62	he knows it at once, and the powerful feeling which fills her is mostly not horror. Mostly it is relief. [12]	Він зразу це зрозумів, і сильні почуття, що наповнюють її, в основному це не страх, а полегшення.
63	they stare at her now as they stared at her in the house on Kashwakamak Lake, with the exalted raptness of the irredeemable lunatic, and she is held, hypnotized, by the awful rise of recognition she sees in his eyes. [12]	Вони дивляться на неї тепер так, як дивилися там, в будинку на озері Кашвакамак, з возвеличеним захопленням неконтрольованого божевільного, і вона зачаровано стоїть з жахливим відчуттям що він її впізнав, яке відображається в його очах.
64	And slowly, oh so slowly, the nightmare comes to life and begins to move; slowly the nightmare begins to raise its freakishly long orange arms. [12]	І повільно, так повільно, кошмар оживає і починає рухатися; повільно жах починає піднімати свої дивовижно довгі помаранчеві руки.
65	i felt myself going insane, Ruth-and I mean I really felt it happening. [12]	Я відчувала, як втрачаю розум, Рут, і я справді це відчувала, що це відбувається.
66	Then I heard some voice inside me. [12]	І я почула якийсь голос у своїй голові.
67	And now she leaned back suddenly in her desk chair, put her hands over her eyes, and began to weep. [12]	І ось вона раптово нахиляється назад у своєму офісному кріслі,

		закриває очі руками і починає плакати.
68	She stopped frequently to swipe her arm across her streaming eyes, trying to clear her blurred vision. [12]	Вона часто зупинялася, щоб протерти рукою очі , намагаючись щось зробити з розмитим зором.
69	After awhile she began to get ahead of the tears. [12]	З часом вона почала випереджати сльози.
70	I treated you shabbily all those years ago, and while it wasn't strictly my fault I've only come to realize lately how often and how much we are moved by others, even when we are priding ourselves on our control and self-reliance-I still want to say I'm sorry. [12]	«Я ставилась до вас погано всі ці роки, і хоча це була не тільки моя вина, я лише зараз розумію, як часто і як сильно ми піддаємося впливу інших, навіть коли ми пишаємося своїм самоконтролем і самостійністю. Я все ще хочу сказати вибачте».
71	And I want to tell you something else, something I'm really starting to believe: I'm going to be okay. [12]	І я хочу ще щось сказати, щось, в що я справді починаю вірити: зі мною все буде добре.
72	It's good to know that-good to know that survival is still an option, and that sometimes it even feels good. [12]	
73	I love you, dear Ruth. You and your tough talk were a big part of saving my life last October, even though you didn't know it. I love you so much. [12]	Я люблю тебе, дорога Рут. Ти і твої висловлювання були великою частиною спасіння мого життя минулого жовтня, навіть якщо ти не знала про це. Я так тебе люблю.
74	For the first time in a long time, this simple realization didn't fill her with terror. [12]	Вперше за довгий час ця проста думка не викликала жаху.
75	For the first time in months her dreams were not unpleasant, and a tiny cat's smile curled the corners of her mouth. [12]	Вперше за багато місяців її сни не були неприємними, і малесенька котяча посмішка зігнула кутики її рота.

76	because Joubert hadn't made the slightest effort to hide what he was doing. [12]	тому що Жубер не докладав жодних зусиль, щоб приховати те, що він робив.
77	there was nothing I could do that would make things any worse than they already were. [12]	я не міг нічого зробити, що б могло ще більше погіршити ситуацію.
78	So I hung tough until Brandon realized the little lady wasn't going to get back into the stagecoach. [12]	Тому я тримався, поки Брендон не зрозумів, що маленька леді не збирається повертатися в машину.
79	Looking at it was like looking at a videotape someone has somehow made of your worst nightmare. [12]	Дивитися на це було, наче дивитися на відеокасету, яку хтось якимось чином зліпив з ваших найгірших кошмарів.
80	I'm there, handcuffed and helpless, watching the shadows fly across his grinning face, hearing myself telling him that he is scaring me. [12]	Я там, в наручниках та безсила, дивлюся, як тіні проходять на його усміхненім обличчі, чую, як кажу як сильно він мене лякає.
81	And then he bends over to get the box, those feverish eyes never leaving my face, and I see him-I see it-reaching in with its twisted, misshapen hand. [12]	І він нахиляється, щоб взяти коробку, ці зосередженні очі дивляться тільки на моє обличчя, і я бачу як він простягає туди свою викривлену, деформовану руку.
82	And do you know what haunts me most of all? I thought it was my father, that was my Daddy, come back from the dead to do what he'd wanted to do before. [12]	А знаєш, що найбільше мене переслідує? Я думав, що це був мій батько, що це був мій тато, повернувся з мертвих, щоб зробити те, що він робив зі мною раніше.
83	I think I would have said the same if I'd known who he really was, Ruth. [12]	Гадаю, я б сказала те саме, якби знала, хто він насправді, Рут.
84	Think? I know I would have said the same. Do you understand? [12]	Чи думаю я так? Я точно знаю, що сказала би те ж саме, зрозуміло?
85	if only he would have promised me I didn't have to die the dog's death of muscle-cramps and convulsions that was waiting for me. [12]	якби тільки він пообіцяв мені, що мені не доведеться померти собачою смертю від судом м'язів і конвульсій, яка чекала на мене.

86	Jessie stopped for a moment, breathing so hard and fast she was almost panting. [12]	Джессі на мить зупинилася, дихаючи так важко й швидко, що ледь не задихувалася.
87	Not because she was ashamed for Ruth to read them; she was, but that wasn't it. [12]	Це не тому, що їй було соромно що Рут може їх прочитати; вона соромилася, але це не вся причина.
88	He shrugged, and I had one of those sudden bursts of understanding the poets call epiphanies. [12]	Він пожав плечима, і я відчув один із тих раптових спалахів розуміння, які поети називають прозрінням.
89	And that insight was followed by a second one, an even clearer one; that I could do it, too. I could come to believe I had been wrong... [12]	І за цим розумінням прийшло інше, ще ясніше; що я теж можу це зробити. Я могла повірити, що була неправа...
90	I couldn't bear that, Ruth, because in the two months after my hard time in the house by the lake, I remembered a lot of things I had spent a lot of years repressing. [12]	Я не могла цього витримати, Рут, тому що за два місяці після самого важкого для мене часу в будинку біля озера я згадала ті речі, які багато років намагалася забути.
91	I think the most important of those memories came to the surface between the first operation on my hand and the second. [12]	Я думаю, що найважливіші з цих спогадів спливли на поверхню між першою операцією на руці та другою.
92	I spent two years sharing space in my head with a kind of whispering choir, dozens of voices that passed judgment on my every word and action. [12]	Я провела два роки, ділячи простір у своїй голові з таким собі шепочущим хором, десятками голосів, які оцінювали кожне моє слово та дію.
93	Some were kind and supportive, but most were the voices of people who were afraid, people who were confused, people who thought Jessie was a worthless little baggage who deserved every bad thing that happened to her and who would have to pay double for every good thing. [12]	Деякі голоси були добрими і підтримуючими, але більшість – це голоси людей, які боялися, людей, які були збентежені, людей, які вважали Джессі нікчемним багажем, який заслуговує на все погане, що з нею сталося, і якому доведеться платити подвійно за кожне добро що вона отримувала.

94	For two years I heard those voices, Ruth, and when they stopped, I forgot them. Not a little at a time, but all at once. [12]	Два роки я чула ці голоси, Рут, і коли вони припинилися, я забула їх. Не потроху, а всі і відразу.
95	How could a thing like that happen? I don't know, and in a very real sense, I don't care. [12]	Як таке могло статися? Я не знаю, і якщо чесно - мені байдуже.
96	with my conscious mind shattered into a lot of squabbling fragments, and the real epiphany was this: if I let nice, kind Brandon Milheron have his way, I'd end up right back where I started headed down Nuthouse Lane by way of Schizophrenia Boulevard. [12]	з моєю свідомістю, розбитою на безліч суперечливих фрагментів, і справжнє прозріння полягало в наступному: якби я дозволив милому, доброму Брендону Мілгерону розпоряджатися своїм вибором, я опинилась би там же, звідки й почала, прямуючи по Божевільню Лейн через бульвар Шизофренії.
97	He was starting to smile that less-than-pleasant smile again, the one I bet he doesn't even know is in his repertoire, the one that says you can't live with "em and you can't shoot "em. "Oh? [12]	Він знову почав усміхатися тією не дуже приємною посмішкою, тією, яка я б'юся об заклад, що він навіть не знав, що є в його репертуарі, тією, яка говорить, що ти не можеш жити з ними і ти не можеш розпоряджуватися ними.
98	All I had to do was cry. [12]	Все що я могла зробити це заплакати.
99	In a way it makes me feel unbelievably sleazy to write that, but in another way it does not. [12]	У певному сенсі це змушує мене почуватися неймовірно дивно, що я взагалі пишу це , але з іншого боку- ні.
100	He didn't entirely believe I was serious until I started to cry, you see. [12]	Він не відразу повірив що я казала серйозно, поки я не почала плакати.
101	There was nothing tricky or calculating about those tears; they just came. Nothing I could have done would have stopped them. [12]	У цих сльозах не було нічого хитрого чи продуманого; я просто заплакала. Не було нічого що я могла би зробити щоб їх зупинити.

102	Every time I turn off the light, he’s standing across the room from me in the dark, and I’m afraid that unless I can turn a spotlight on him , that’s going to go on forever. There isn’t anybody else I can ask, and I have to know. Please help me. [12]	Кожного разу, коли я вимикаю світло, він стоїть навпроти мене в темряві, і я боюся, що якщо я не зможу освітити його прожектором, це триватиме вічно. Більше нема нікого кого я могла запитати. Будь ласка, допоможи мені.
103	In a way I find that weird and a little spooky , but in a much larger way I find it wonderful. [12]	У певному сенсі я вважаю це дивним і трохи моторошним, але взагалі це чудово.
104	I listened to all this carefully, and I agreed, but not all the way. [12]	Я дуже уважно все слухала, та погодилась, але не з усім.
105	I’m not a bit surprised-although I flatter myself that I can imagine better than most what it must have been like , coming on a creature like him in a cemetery crypt at two in the morning. [12]	Я анітрохи не здивований, хоча мені лестить те, що я краще за інших можу уявити, як це мало бути — напасти на таку істоту, як він, у склепі на кладовищі о другій годині ночі.
106	I didn’t blame it for what it did-it wasn’t in much better shape than I was, Ruth-but I was glad then and I’m still glad. [12]	Я не звинувачував його в тому, що він зробив — він був не в кращому стані, ніж я, Рут, — але я був радий тоді й до сих пір.
107	I guessed I could live with that-it was a great relief just to have told one person-but I still wasn’t quite ready to let it go. [12]	Я подумала, що зможу з цим жити — це було великим полегшенням, сказати лише одній людині, — але я все ще не був готовий це все відпустити.
108	As soon as I realized that, I became sure I was right-there had been a guy. [12]	Як тільки я це зрозуміла, я переконалася, що була права що це був саме той хлопець.
109	You don’t know what scared is , Brandon, until you suddenly realize you might be out in the middle of the woods with an uninvited houseguest. [12]	Ти не знаєш, що таке страх, Брендоне, доки раптом не усвідомиш, що можеш опинитися посеред лісу з непроханим гостем.

110	He was smiling, but it was a less winning smile that time, I'm afraid. [12]	Він усміхався, але цього разу це була менш виграшна посмішка. Я була налякана.
111	It was the kind of smile men always seem to get on their faces when they're thinking about how silly women are, and how it should really be against the law to let them out without keepers. [12]	Це була посмішка чоловіків, які завжди з'являлися на їхніх обличчях, коли вони думали про те, які дурні жінки та про те, що випускати їх самих було б протизаконно.
112	That wasn't exactly what happened and it wasn't exactly what I'd thought, but I nodded-partly because it seemed easier, but mostly because it doesn't do much good to talk to a man when he gets that particular expression on his face. [12]	Це було не зовсім те, що сталося, і це було не зовсім те, про що я думав, але я кивнув — частково тому, що це здавалося легше, але здебільшого тому, що не дуже добре розмовляти з чоловіком, коли він має такий вираз на його обличчі.
113	Brandon thinks I did a damned good job, a damned brave job... for a woman. [12]	Брендон вважає, що я виконав до біса хорошу роботу, до біса сміливу роботу... для жінки.
114	I think that by the time we had our first conversation about my hypothetical visitor, he had sort of decided I'd behaved the way he would have in a similar situation. [12]	Насправді, я думаю, що до того часу, коли ми мали першу розмову про мого гіпотетичного відвідувача, він начебто вирішив, що я поведився б так, як він поведився б у подібній ситуації.
115	that is, he'd had to deal with a high fever at the same time he was trying to deal with everything else. [12]	тобто йому довелося мати справу з високою температурою в той же час, коли він намагався впоратися з усім іншим.
116	Terrible things happened in that house, Ruth, I didn't know just how terrible until later, and he didn't understand that. [12]	Жахливі речі відбувалися в тому домі, Рут, я і не знала, наскільки це жахливо, а він цього так і не зрозумів.
117	I told him the things I did in order to keep that terror from eating me	Я розповіла йому, що я зробила, щоб цей жах не з'їв мене живою, і

	alive, and he nodded and he smiled and he sympathized , and I think it ended up doing me some good but he was the best of them, and he never got within shouting distance of the truth... [12]	він кивнув, усміхнувся та поспівчував, і я думаю, що це принесло мені користі, але він був кращим ніж інші, і він завжди був недалеко від правди...
118	of how the terror just seemed to keep on growing until it became this big black haunted house inside my head. [12]	про те, як жах, здавалося, продовжував зростати, поки він не перетворився на цей великий темний будинок із привидами в моїй голові.
119	It's still there, too, standing with its door open, inviting me to come back inside any time I want, and I never do want to go back, but sometimes I find myself going back, anyway, and the minute I step inside, the door slams shut behind me and locks itself. [12]	Він досі там, стоїть з відчиненими дверима, запрошуючи мене повернутися всередину будь-коли, коли я захочу, і я ніколи не хочу повертатися, але іноді я все одно ловлю себе на тому, що повертаюся назад, і як тільки я заходжу всередину, двері замикаються за мною.
120	I suppose it should have relieved me to know my intuition about the telephone lines was wrong, but it didn't. [12]	Я гадала, мені мало полегшати після усвідомлення того, що моя інтуїція помилялася щодо телефонних ліній, але цього не сталося.
121	Because there was a part of my mind which believed-and believes still-that the bedroom telephone wouldn't have worked. [12]	Тому що була частина мого розуму, яка вірила — і вірить досі, — що телефон у спальні не спрацював.
122	Maybe the idea should have made me angry, but it didn't. [12]	Можливо це мало мене налякати, але цього не сталось.
123	It made me feel the way I did when I woke up behind the wheel of the Mercedes that morning-filled with an incredible sense of peace and well-being. [12]	Це змусило мене відчувати те саме, що я відчував в той момент, коли того ранку прокинулась за кермом «Мерседеса» — сповнена неймовірного відчуття спокою та благополуччя.

124	I didn't care what had happened to them then and I don't now. [12]	Мені було байдуже що з ними сталося тоді, і мене досі це ніяк не хвилює.
125	Jessie was amazed that Meggie had left without making at least one more effort to separate her from the computer screen. [12]	Джессі була вражена тим, що Мері пішла, не зробивши жодної спроби відірвати її від екрану комп'ютера.
126	but part of her mind went on insisting it was him just the same-no, not him, it, the space cowboy, the specter of love, back again for a return engagement. [12]	але частина її розуму продовжувала наполягати на тому, що це все одно він — ні, не він, це, космічний ковбой, примара кохання, повернувся знову для повторних заручин.
127	Her eyes drifted back to the VDT, and although the vague sleepiness brought on by the combination of the pill and the sandwich had long since dissipated, she felt a bone-deep weariness and a complete lack of belief in her ability to finish what she had started. [12]	Її очі знову звернулися до екрану, і хоча невиразна сонливість, спричинена поєднанням таблетки та сендвіча, давно розвіялася, вона відчула глибоку втому та повну відсутність віри у свою здатність закінчити те, що мала повністю зникла.
128	This voice came only infrequently now, and Jessie listened very carefully to it when it did. [12]	Тепер цей голос лунав не так часто, і Джессі дуже уважно його слухала.
129	Jessie paused here, tapping her left forefinger against her teeth and thinking carefully. [12]	Тут Джессі зупинилася, стукаючи вказівним пальцем лівої руки по зубах і ретельно розмірковуючи.
130	I told him it could have just been my imagination, that was certainly a possibility, but it had seemed very real at the time. [12]	Я сказав йому, що це могла бути лише моя уява, це, звичайно, була лише можливість, але в той час це здавалося дуже суттєвим.
131	it had to stand for everything I didn't dare to talk about, even to Brandon. [12]	це повинно було означати саме ті речі, про які я не сміла говорити, навіть Брендону.
132	I had to tell him, had to tell someone because the fear was eating me from the inside out like acid, but I tried to show him in every	Я мусила розповісти йому, мусила комусь розповісти, бо страх роз'їдав мене зсередини, але я намагалася всіма способами

	way I could that I wasn't mistaking subjective feelings for objective reality. [12]	показати йому, що я не плутаю суб'єктивні почуття з об'єктивною реальністю.
133	Above all I tried to keep him from seeing how scared I still was. Because I didn't want him to think I was crazy. [12]	Понад усе я намагалася, щоб він не бачив, що я все ще боюся. Тому що я не хотіла, щоб він вважав мене божевільною.
134	I didn't care if he thought I was a little hysterical; that was a price I was willing to pay to keep from getting stuck with another nasty secret like the one about what my father did to me on the day of the eclipse, but I desperately didn't want him to think I was crazy. I didn't want him to even speculate on the possibility. [12]	Мені було байдуже, якщо він вважав, що я трохи істерична; це була ціна, яку я була готова заплатити, щоб не потрапити в іншу неприємну таємницю, як про те, що мій батько зробив зі мною в день затемнення, але я відчайдушно не хотіла, щоб він вважав мене божевільною. Я не хотіла, щоб він навіть припускав таку можливість.
135	I finally managed to persuade him that I was okay, and by then I almost was. [12]	Нарешті мені вдалося переконати його, що зі мною все гаразд, і на той час я майже була гаразд.
136	I imagine you know what I was thinking about, Ruth, since I mentioned it earlier in this letter: the double kick I gave Gerald when he wouldn't do the right thing and let me up. [12]	Гадаю, ти знаєш, про що я думала, Рут, оскільки я згадувала про це раніше в цьому листі: подвійний удар, який я завдала Джеральду, коли він відмовився зупинитися й не дозволив мені піднятися.
137	I happen to think I've earned the right to believe what I want to believe, at least in this matter. Especially in this matter. [12]	Мені здається, що я заслужила право вірити у те, у що хочу вірити, принаймні в цьому питанні. Особливо в цьому питанні.
138	I almost laughed. It would have been unkind, but just then he sounded about eighteen years old and fresh out of prep school. [12]	Я мало не засміялась. Це було б неприємно, але саме тоді йому було вісімнадцять років і він щойно закінчив підготовчу школу.
139	I started at him, fascinated. I felt like a woman who's just realized	Я дивилася на нього, зачарована. Я відчувала себе жінкою, яка щойно

	she has been square-dancing on the edge of an abyss. [12]	усвідомила, що танцювала на краю прірви.
140	That eased my mind a little bit but then I thought, “He could be crouched down back there so the mirror doesn’t show him. [12]	Мені трохи полегшило, але потім я подумала: «Він міг би присісти там, щоб дзеркало його не показувало.
141	So I managed to get turned around, although I could hardly believe how weak I was. [12]	Тому мені вдалося розвернутися, хоча я не могла повірити, наскільки я слабка.
142	Even the slightest bump made my hand feel like someone was jabbing it with a red-hot poker. [12]	Навіть найменший удар викликав у мене відчуття, що хтось тицьне в це місце розпеченою кочергою.
143	and I tried to tell myself that the last time I saw him, he really was just shadows... shadows and my mind working overtime. [12]	і я намагалася сказати собі, коли я бачила його востаннє, він справді був лише тінями... тінями, а мій розум працював понаднормово.
144	But I couldn’t quite believe it, Ruth-not even with the sun coming up and me out of the handcuffs, out of the house, and locked inside my own car. [12]	Але я не могла у це повірити, Рут, навіть коли сонце сходить, я зняла наручники, вийшла з дому та зачинилася у власній машині.
145	I got the idea that he was still with me, in other words, and he’s been with me ever since. [12]	У мене з’явилася думка, що він досі зі мною, іншими словами, з тих пір він завжди зі мною.
146	Even when my rational mind decided that he’d probably been shadows and moonlight every time I saw him, he was with me. [12]	Навіть коли мій розум вирішив, що він, мабуть, був тінями та місячним світлом, все одно кожного разу, коли я дивилась, він був зі мною.
147	Either way, him or it, my rational mind was eventually able to give him up, but I have found that is nowhere near enough. [12]	Так чи інакше, він чи воно, мій розум зрештою зміг відмовитися від нього, але я виявила, що цього ще не достатньо.
148	There is no magic stake to drive through the hearts of the real monsters, and oh Ruth, it makes me so tired. [12]	Немає чарівного стовпа, щоб пробити серця справжніх монстрів, і о Рут, я так втомилася від цього.

149	her hands had picked up a small but discernible shake, and she didn't want to burn herself. [12]	її руки злегка, але помітно тремтіли, і вона не хотіла обпектися.
150	I don't know what I would have done if the car battery had been dead-sat there until someone came along, [12]	Я не знаю, що б я робила, якби автомобільний акумулятор розрядився — сиділа би там, доки хтось не прийшов.
151	I kept wanting to look in the rearview mirror, but I was afraid to do it. I was afraid I might see him. [12]	Мені все хотілося подивитися в дзеркало заднього виду, але я боялася це зробити. Я боялася, що можу його побачити.
152	Not because he was there, you understand-I knew he wasn't-but because my mind might make me see him. [12]	Розумієте, не тому, що він був там, я знала, що його не було, а тому, що мій розум міг змусити мене бачити те, чого там нема.
153	I did look up. I couldn't help it. There was nothing in the mirror but the back seat, of course, and that made the rest of the trip a little easier. [12]	Я дивилася вгору. Я не могла цього не зробити. У дзеркалі не було нічого, крім заднього сидіння, звичайно, і це полегшило решту подорожі.
154	I kept thinking they were ghosts, that pretty soon my eyes would adjust to the daylight and I'd be able to see right through them. [12]	Я весь час думала, що це привиди, що дуже скоро мої очі звикнуть до денного світла і я зможу бачити просто крізь них.
155	I wanted to open the door, but all at once I didn't quite dare. This crazy idea came into my head. That the thing I'd been calling the space cowboy had been in Jimmy's house, too, only Jimmy hadn't been as lucky as I had been. [12]	Я хотіла відчинити двері, але відразу не наважилась. Одна божевільна ідея прийшла мені в голову. Що той, кого я називала космічним ковбоєм, теж був у домі Джиммі, тільки Джиммі не так пощастило, як мені.
156	I knew it was a crazy idea, but knowing that didn't help much, because I couldn't stop thinking it. I couldn't make myself open the fucking car door. [12]	Я знала, що це божевільна ідея, але це не дуже допомогло, тому що я не могла перестати думати про це. Я не змогла змусити себе відкрити двері.

157	At some point the wound in my wrist must have opened up again, because the sanitary pad I'd taped around it was entirely soaked. [12]	У якийсь момент рана на моєму зап'ясті, мабуть, знову відкрилася, тому що гігієнічна прокладка, яку мені підклали була геть мокра.
158	I tried to get out-I think I wanted to show him I could do it under my own power, and that would reassure him-but I bumped my right hand on the steering wheel and everything went white and gray. I didn't pass out completely, but it was as if the last bunch of wires between my head and my body had been cut. [12]	Я спробувала вибратися — здається, хотіла показати йому, що можу зробити це своїми силами, і це заспокоїло б його, — але я вдарилася правою рукою об кермо, і все стало білим і сірим. Я не втратила свідомість повністю, але це було так, ніби останній пучок дротів між моєю головою та тілом був перерізаний.
159	I felt myself failing forward and I remember thinking I was going to finish my adventures by knocking most of my teeth out on the asphalt... [12]	Я відчувала, що не падаю вперед, і пам'ятаю, що думала, що збираюся закінчити мої пригоди, вибивши більшість моїх зубів об асфальт...
160	in a high shrieky old man's voice that made me feel like laughing... only I was too tired to laugh. [12]	високим верескливим голосом старого чоловіка, який змусив мене розсміятися... тільки я була надто втомленою, щоб сміятися.
161	I could feel my heart going fast but hardly seeming to beat at all, as if it had nothing to beat on. [12]	Я відчувала, як моє серце б'ється, але, здавалося, зовсім не б'ється, ніби йому не було чим битися.
162	An hour after that I was lying in a crank-up bed, watching blood run down a tube into my arm and listening to some country music asshole sing about how tough his life had been since his woman left him and his pickup truck broke down. [12]	Через годину після цього я лежала у розкладному ліжку, спостерігаючи, як кров тече по трубці в мою руку, і слухала, як якийсь мудак співає про те, яким тяжким було його життя відтоді, як його покинула жінка, а його пікап зламався.
163	Jessie glanced up in surprise, startled out of her thoughts. [12]	Джессі здивовано підвела очі, вирвавшись зі своїх думок.
164	What she saw out the window did more than charm her; it filled her	Те, що вона побачила за вікном, не тільки зачарувало її; це сповнило її

	with an emotion she had not experienced for a long time and hadn't expected to experience again for a long time to come, if ever. [12]	емоціями, яких вона не відчувала протягом тривалого часу і не сподівалася відчути знову протягом тривалого часу, якщо взагалі коли-небудь.
165	It was joy, a deep, complex joy she could never have explained. [12]	Це була радість, глибока, багаторівнева радість, яку вона ніколи не могла пояснити.
166	he remembered the last one very clearly: reaching across her body with her left hand so she could get the keys out of the right pocket of her culotte skirt, [12]	він дуже чітко запам'ятала одну річ: простягаючи ліву руку через її тіло, щоб вона дістала ключі з правої кишені своєї спідниці-кюлота,
167	He hadn't wasted her time with pity, and what a relief that had been. [12]	Він не витрачав її час на жалість, і яке це було полегшення для неї.
168	Jessie had also discovered that pity came cheap in the aftermath of tragedy, and that all the pity in the world wasn't worth a asshole in the snow. [12]	Джессі також виявила, що після трагедії жалість обходиться нічого не значила, і що весь жаль у світі не вартий навіть бруду у снігу.
169	Was that funny? Apparently it was, but it was also one of those funny things you could never, ever tell anyone else. [12]	Це було смішно? Мабуть, це було так, але це була також одна з тих кумедних речей, про які ти ніколи, ніколи не міг би нікому розповісти.
170	the fact remained that she did remember her hours handcuffed to the bed-from the click of the key in the second lock right up to that final freezing moment when she had looked into the rearview mirror and seen that the thing in the house had become the thing in the back seat, she remembered it all. [12]	факт залишався фактом: вона пам'ятала ті години, проведені з наручниками прикутою до ліжка — від клацання ключа в другому замку аж до тієї останньої холодної миті, коли вона подивилася в дзеркало заднього виду й побачила, що відчуття страху у будинку стало відчуттям страху на задньому сидінні, вона все пам'ятала.
171	She remembered those moments by day and relived them by night in	Вона пам'ятала ті моменти вдень і знову переживала їх вночі в

	horrible dreams where the water-glass slid past her along the inclined plane of the shelf and shattered on the floor, where the stray dog bypassed the cold buffet on the floor in favor of the hot meal on the bed. [12]	жахливих снах, де склянка води ковзала повз неї по похилій площині полиці і розбивалася об підлогу, де бродячий пес обходив холодний буфет на підлозі на користь гарячої їжа що лежала у ліжку.
172	Jessie shrugged and said nothing. She could have said things, but it seemed safer not to. [12]	Джессі знизала плечима й нічого не сказала. Вона могла щось сказати, але здавалося, що краще цього не робити.
173	Little by little she had been able to persuade herself, at least in her waking hours, that this was the truth of it. [12]	Мало-помалу вона змогла переконати себе, принаймні пока вона не спала, що це правда.
174	She didn't blame herself for any of this, however; quite the opposite. If not for her imagination, she never would have seen how she might be able to get the water-glass... [12]	Однак вона не звинувачувала себе ні в чому; зовсім навпаки. Якби не її уява, вона ніколи б не побачила, як вона могла б дотягнутися до склянки для води...
175	If recovery began anywhere, she had believed, it began with the ability to separate reality from fantasy. [12]	Вона вважала, що якщо одужання і почалося, то воно почалося зі здатності відокремити реальність від фантазії.
176	My hand was hurting like hell- whatever help I'd gotten from the aspirin was long gone-but what I felt in spite of the pain was the most incredible sense of peace and well-being. [12]	Моя рука дуже сильно боліла — будь-яка допомога, яку я отримав від аспірину, давно минула, але те, що я відчував, незважаючи на біль, — це неймовірне відчуття спокою та благополуччя.
177	She held her bloody right hand out to the creature, who had now come all the way to the bookcase just inside the entrance to the study. [12]	Вона простягла свою закривавлену праву руку до істоти, яка тепер дійшла до книжкової шафи біля входу в кабінет.

178	She distinctly heard the double click as her wedding and engagement bands fell against the bones of strangers. [12]	Вона виразно почула подвійне клацання, коли її обручки впали на кістки незнайомців.
179	she could hear that hissing sound, and at any moment it would reach out for her, a narrow white hand floating at the end of a fantastic arm as long as a tentacle, she would feel those rotting white fingers close on her throat. [12]	вона могла почути цей шиплячий звук, і будь-якої миті він потягнувся б до неї, вузька біла рука ширяла на кінці фантастичної руки, довгої, як щупальце, вона відчула б, як ці гнилі білі пальці щільно притискаються до її горла...
180	Jessie struggled to her feet, managed one step, and then her legs, trembling with a combination of shock and blood-loss, betrayed her and spilled her back to the planks next to the wirecovered compartment which held the garbage. [12]	Джессі насилу підвелася на ноги, змогла зробити один крок, а потім її ноги, тремтячі від поєднання шоку й втрати крові, зрадили її й повалили на дошки поруч із закритим дротом відділенням, у якому було сміття.
181	Then another thought occurred, and it must have been amusing, because she screamed laughter into the windy night. [12]	Потім ще одна думка прийшла йому у голову, і це, мабуть, було смішно, бо вона поривалась від сміху у вітряну ніч.
182	She laughed again as she reached the car, louder than ever, and the dog howled in answer. [12]	Коли вона підійшла до машини, вона знову засміялася голосніше, ніж будь-коли, і пес у відповідь завив.
183	«I imagine I'll need a transfusion, too, eventually», she said, and that caused another outburst of laughter. She reached clumsily across to her right pocket with her left hand, still laughing. [12]	«Я уявляю, що мені також колись знадобиться переливання», — сказала вона, і це викликало черговий вибух сміху. Вона незграбно потяглася лівою рукою до правої кишені, все ще сміючись.
184	She was feeling around for the key when she realized the smell was back, and that the creature with the wicker case was standing right behind her. [12]	Вона шукала ключ навколо, коли зрозуміла, що запах повернувся, і що істота з плетеним футляром стоїть прямо за нею.

185	Jessie turned her head, laughter still in her throat and a grin still twitching her lips, and for a moment she did see those narrow cheeks and rapt, bottomless eyes. [12]	Джессі повернула голову, сміх все ще звучав у її горлі, а усмішка все ще здригалася на її губах, і на мить вона справді побачила ці вузькі щоки та захоплені бездонні очі.
186	how afraid she was, not because there was really anything there; the back stoop was still deserted, the screen door a tall rectangle of darkness. [12]	як вона боялася не тому, що там справді щось було; задній прохід все ще був безлюдний, двері з сіткою — високий прямокутник темряви.
187	Relief and something else. That something else felt like sanity, and she thought she had never felt anything in her life which could compare with its sweet and perfect return... except for that first drink of water from the tap, of course. [12]	Полегшення і ще щось. Це щось інше було схоже на здоровий глузд, і вона думала, що ніколи в житті не відчувала нічого, що могло б зрівнятися з його солодким і досконалим поверненням... крім того першого ковтка води з-під крана, звичайно.
188	The last of the laughter dried up, but she didn't panic; she still felt sane and relatively whole. [12]	Останні хвилину сміху закінчилися, але вона не панікувала; вона все ще почувалася адекватною та відносно здоровою.
189	The thought of using it to shove on the transmission lever made her cringe, and not just because of the pain. [12]	Думка використовувати його, щоб штовхнути важіль коробки передач, змусила її здригнутися, і не лише через біль.
190	She glanced nervously in that direction, quite sure that she had seen its white, grinning face in the darkness of the doorway for just a moment. [12]	Вона нервово глянула в той бік, цілком впевнена, що лише на мить побачила його біле, усміхнене обличчя в темряві дверей.
191	Part of her-the fear-maddened part which would never entirely escape the handcuffs and the master bedroom of the house. [12]	Частина її — божевільна частина, яка ніколи повністю не втече від наручників і великої спальні будинку.
192	Jessie flicked her eyes up to the rearview mirror, wanting to reassure herself that this idea was	Джессі підвела очі до дзеркала заднього виду, бажаючи переконатися, що ця ідея була

	only paranoia induced by shock and exhaustion , and felt her heart fall dead in her chest. [12]	лише параною, спричиненою шоком і виснаженням, і відчула, як її серце замерло в грудях.
193	That should have hurt like hell, but there was no pain-absolutely none at all. [12]	Це повинно було боліти, дуже сильно, але болю не було — абсолютно ніякого.
194	It was at this point that the final breakup of Jessie Burlingame’s mind began. [12]	Саме в цей момент почався остаточний розпад психіки Джессі Берлінгейм.
195	There was a white airburst inside her eyes, and what it left behind was a big dark hole. As Jessie dove into it, she had one final coherent thought: I shouldn’t have looked-it burned my eyesafter all. [12]	В її очах був білий спалах повітря, який залишив велику темну діру. Коли Джессі занурилася в неї, у неї виникла остання зв’язна думка: я не повинна була дивитися – зрештою, це обпекло мені очі.
196	Her second was that if she was dead, her right hand wouldn’t feel as if it had first been napalmed and then flayed with razorblades. [12]	Друга полягала в тому, що якби вона була мертва, її права рука не була б такою, наче її спочатку напалили, а потім відшкурили лезами бритви.
197	Her third was the dismayed realization that if it was dark and her eyes were open-as they seemed to be-then the sun had gone down. [12]	По-третє, вона збентежено усвідомила, що якщо було темно і її очі були відкриті — як їй здавалося, — то сонце вже зайшло.
198	Jessie believed it was the most awful sound she had ever heard; the sound she imagined a victim of premature burial might make after being disinterred and dragged, alive but insane, from her coffin. [12]	Джессі вважала, що це найжахливіший звук, який вона коли-небудь чула; звук, який, як вона собі уявляла, може видати жертва передчасного поховання після того, як її живу, але божевільну витягнуть із труни.
199	It rushed over her like a living thing, making her shudder helplessly on the bed and grope for her ears. [12]	Воно налетіло на неї, як на живу істоту, змусило її безсило здригтися на ліжку і закривати вуха.

200	The sound made Jessie feel like screaming back. She grasped one of the footposts because she had started to sway on her feet again, and suddenly realized she couldn't remember getting off the bed in the first place. [12]	Цей звук змусив Джессі захотіти крикнути у відповідь. Вона вхопилася за один із стовбців, бо знову почала хитатися на ногах, і раптом усвідомила, що не пам'ятає, як взагалі вставала з ліжка.
-----	---	--

ALFRED NOBEL UNIVERSITY
THE DEPARTMENT OF EUROPEAN AND
ORIENT LANGUAGES AND TRANSLATION STUDIES

SAMOTUGA DARIA

THE USAGE PECULIARITIES OF PSYCHOLOGEMES IN STEPHEN KING'S
NOVEL «GERALD'S GAME» AND THEIR TRANSLATION INTO UKRAINIAN

ABSTRACT OF MASTER'S THESIS

Scientific supervisor: DSc, Full Professor Anna Stepanova

Dnipro

2024

The theme of this master's work is the study of the psychologemes and emotional states and their usage and literary translation and its specifics. For many years, the problems of translation have attracted the attention of researchers - linguists and literary critics.

This is the relevance of this scientific research, the object of which are literary texts, and the subject - the features of their translation.

Is it possible to accurately convey one language opinions expressed by means of another language? The practice of translators proves that any work can be fully translated into another language while preserving all the stylistic and other features inherent in this author and what is more important – the meaning. In this regard, the most interesting translation of emotional state in the works of Stephan King.

In the modern world, more and more information and ways of its translation are observed every day. With the development of psychology and other sciences, we observe the spread of terms and states of the psyche.

Also, in books we often use psychologemes, or emotional states of a person, explaining what he feels and thinks.

Psychological elements play a huge role in literature and translation. In literature, they help create complex and realistic images of characters, displaying their inner worlds, emotions, conflicts and development. This allows readers to better understand and empathize with the characters, making the work more compelling and meaningful.

Currently, the process of translating works of art requires from the translator not only the appropriate knowledge and skills and often experience, but also skill of artistic translation, because the consequence of a poor-quality translation of an artistic work can be not only the reader's misunderstanding of the meaning, but also the eventual reluctance to get acquainted with the works of the translated author.

Artistic translation is one of the most difficult types of translation. Since there isn't a singular definitive guideline for translating all artistic methods within the context of an artwork.

Actuality. Literary translation is a very important topic, because thanks to the correct translation, you can accurately convey the essence and moral of the book, as well as its important components.

Paying attention to the relevance, the purpose of the research conducted in this qualification work was defined, which consists in the peculiarities of the translation by a psychologist into Ukrainian of Stephen King's book «Gerald's Game».

In accordance with the purpose of the work, the following tasks were formulated, the solution of which is aimed at comprehensive disclosure of the topic and achievement of the set goals.

In order to achieve the set goal, it is necessary to perform the following tasks:

- to investigate the theoretical aspects of the psychologically colored vocabulary in the literary text

- define the concept of psycholem, its types and functions

- consider the features of literary discourse

- to investigate the peculiarities of translation by a psychologist into Ukrainian

The object of research of this scientific work is the artistic works of Stephen King. The subject is a study of the peculiarities of the translation by a psychologist in the works of English literature into the Ukrainian language.

To achieve the goal of the research, we used theoretical research methods. In the course of writing the thesis, **descriptive, structural, component, stylistic, and quantitative analysis methods** were used.

The scientific novelty of the work consists in the theoretical definition of the concept of psycholema, its types and functions in linguistics. as well as identifying translation features.

The theoretical significance of the study consists in a detailed study of the peculiarities of the translation of artistic discourse into the Ukrainian language.

The practical significance of the work lies in the possibility of practical use of the obtained research results in the translation of literary texts, as well as books on psychology and psychiatry.

The theoretical part of the work is based on the works of scientists and linguists, such as Catherine Newmarch, George Kelly, O.I. Ivanova, N.M. Mozharovska, P. K. Stemberg, Teodora Rozzak, Carl Gustav Jung, M. Baker, M. G Balaban, M. Hall, V.I. Shevchenko, etc.

The practical part of the work is based on the analysis of Stephen King's work of art, namely «Gerald's Game».

During the research, Ukrainian and English dictionaries were used to translate practical material (Oxford English Dictionary (OED), Merriam-Webster's Collegiate Dictionary, Cambridge English Dictionary).

Approbation of work. The results of the qualification work were published in the form of theses at the international scientific conference «Youth of Ukraine in Context of intercultural communication».

Structure of work. The work consists of an introduction, the main theoretical part, which contains three sections (theoretical, analytical and practical), general conclusions, a list of used sources and an appendix.

The introduction defines the purpose and tasks of the research, describes the relevance, scientific novelty, theoretical significance and practical value of the work, defines the subject and object of the research.

The first chapter examines the psycholem in the scientific discourse, gives its definition, classification and functions, examines the features of the artistic discourse, and also examines the features of the translation of the psycholem.

The second chapter deals with the analysis of the psychologem in the artistic discourse and the analysis of the functions performed by the psycholem in the sentence.

The third chapter examines the methods of translation by a psychologem in Stephen King's book Gerald's Game.

The conclusions summarize the results obtained in the course of the study, and determine the prospects for further study of this issue. A list of used sources and appendices are also attached to the work. The total volume of the master's thesis is pages. The list of used sources counts position.

In the course of the research, we compiled the appendices, which are included at the end of the thesis. Each appendix contains examples of a metaphor in Stephen King's work.

Summing up the results of the master's thesis, it should be specified that we achieved the main goals and fulfilled the tasks. Specifically, we analyzed the psychologem in the context of artistic discourse and clarified its linguistic nature. It should be noted that the study of emotional states in the context of various discourses has been studied by many scientists and researchers but no clear definition was made. The common understanding remains that psychologem helps describe what psychological processes or characteristics influence the expression of mental conditions. For example, psychologem can explain how a person's emotional state influences the choice of words or grammatical structures in conversation.

In the master's thesis, we identified the general provisions of the definition of psychologem and defined its main functions. According to the grammatical classification, we can divide psychologems into lexical, morphological (part of speech exclamations, some prepositions, conjunctions, onomatopes (sound-imitating words), syntactic. Psychologems can be affective, motivational, cognitive, symbolic, psychologems of internal conflict, psychologems of character development, psychologems of dreams and fantasies, as well as sociocultural psychologems.

Of the many other functions of metaphors distinguished by various researchers, the most relevant for artistic discourse can be called the following: expressive, cognitive, evaluative, aesthetic, emotional.

Psychologem. is a concept used in psychology and literary studies to describe symbolic images, motifs, or lexical units that reproduce psychological states, emotions, motivation, and the inner world of a person. It is used to analyze and understand complex psychological aspects of characters and plot in literary works. Psychologems can be concepts, symbols, images, or ideas that convey psychological states, processes, and relationships. The understanding of this term may vary depending on the author and the context of its use.

Actively researched in the fields of psychology and literary studies, the concept of psychologem has not received a thorough study in the science of language, despite the development of cognitive linguistics and psycholinguistics. This necessitates the selection of this lexical unit as an object of research in order to understand the features

of the vocabulary with psychological semantics, reflecting the specifics of human cognitive processes.

The exploration of psychologems involved studying the methods of their translation within Stephen King's artistic work. Psychologem, pose significant challenges for translators. Determining whether to incorporate a psychologem in a translation and how to do so effectively is pivotal when encountered in a text. Preserving the aesthetic impact and the author's stylistic essence stands as a primary concern. The retention of a psychologem ensures the integrity of the conveyed meaning, which is crucial. Various translation methods for psychologems exist: analogy, literal interpretation, equivalence, transformation, addition/omission, descriptive translation, among others. There's a risk in strictly adhering to a literal translation, which might distort the intended image, prompting the need for a direct explanation in certain instances. The significance exploring psychologem translation methods lies in the necessity for accurately conveying figurative content and reproducing the original stylistic effect.

The second part of the thesis is based on the analysis of works of art by Stephen King such as: «Gerald's Game»

In the second chapter, we studied the functions of psychologems in the text, which helped us when translating psychologist into Ukrainian.

Using the method of quantitative analysis, it was determined that the expressive psychologem contains the largest number of uses. And it is widely used to convey the meaning of emotional state of character.

The primary objective for a translator revolves around attaining semantic parity between the original text and its translation. Achieving this equivalence demands various translational adjustments, specifically at the level of component equivalence, affecting the grammatical makeup of the expression. The necessity for these grammatical alterations arises from the distinctive and unique structures inherent in each language, which the translator must consider. The dissimilarities in the structural frameworks of the source and target languages compel the translator to employ diverse transformations. When handling psychologems, the translator faces the challenge of

capturing not just the literal content but also the underlying essence. The task involves encapsulating both the formal and conceptual elements within the translation.

After conducting a linguistic analysis, we can say that the book «Gerald's Game» contains many psychological and emotional states, and when translated, it has different functions, and sometimes even two in one sentence.

For example, the expressive function prevails over all other functions when we talk about psychologem.

The results of our research from the second chapter allow us to draw the following conclusions:

1. Psychologem can be used in different types of sentences and have different functions. Starting with the thoughts of the main character and ending with memories and feelings.

2. The fact that this psychologem is grammatically used is also important. This helps to determine where the psychologem is located in the sentence, and how best to translate it.

In the third chapter, we studied the methods of translation of psychologem in the text, which helped us when translating a psychologem into Ukrainian.

We conducted an analysis of the translation by a psychologem, and which translation was used.

Equivalent translation is more suitable for emotional states, precisely because thanks to equivalent translation we can translate the text while preserving the cultural context and meaning. Descriptive translation is used least of all, and only if the translator believes that descriptive in this sentence will be more suitable.

Because the equivalent was suitable for almost all the sentences that were translated, therefore it is easy to say that psychologem and emotional states can be translated by the equivalent.

The results of our research from the third section allow us to draw the following conclusions:

1. A psychologem can be translated literally, because it is not a single word, but a phrase, sometimes a whole sentence, so a literal translation can also be used, especially when it comes to memories and dreams.

2. Descriptive translation is a very important component, but only if the translator believes that the sentence can be translated in a different way, or if the translator wants to express his opinion in a different way.